

Rijksoverheid

Bloemlezing

Ihbtig+ veiligheid

Inhoud

Inleiding	4
Aanleiding	4
Methode	4
 Wat verstaat men onder veiligheid van lhbtq+ personen?	 6
 Wat zijn de problemen en oorzaken?	 11
A. Onveiligheid	11
B. Onbekendheid met lhbtq+ personen	18
C. Culturele en maatschappelijke normen	23
1. Heteronormativiteit en traditionele gendernormen	23
2. Religieuze normen	25
3. Maatschappelijke normen	27
D. Politieke en ideologische beïnvloeding – lhbtq+ als zondebok	30
E. Des- en misinformatie en complottheorieën	32
F. Wantrouwen richting overheid en instanties	34
G. Onvoldoende capaciteit en prioriteit	38
H. Lhbtq+ gemeenschap wordt ten onrechte gezien als homogene groep	41
 Wat zijn de trends en ontwikkelingen?	 44
A. Positieve ontwikkelingen	44
B. Veranderende acceptatie en polarisatie	47
C. Verschillen tussen regio's en generaties	51
D. Online haat	53
E. Antigenderbeweging	55
F. Trends binnen de gemeenschap	56
G. Veranderende politieke discours	57
 Wat is de gewenste situatie?	 60
A. Ambities	60
B. Rol van de overheid	64
Handhaving, veilige opvang lhbtq+ asielzoekers en toezicht	65
Preventie, bewustwording en samenwerking	72
C. Bijdragen vanuit de stakeholders	78
D. Risico's bij de vervolginzet	84

Bijlagen	86
Bijlage A: Overzicht van perspectieven en organisaties van geconsulteerde stakeholders	86
Bijlage B: Vragenlijst voor interviews en focusgroepen	87
Bijlage C: Overzicht van feiten en cijfers	88
Ontvangen onderzoeken	88
Open bronnen	90

Inleiding

Aanleiding

Uit gegevens van het CBS blijkt dat 17,7% van de Nederlandse bevolking zich identificeert als LHBTQIA, een afkorting die staat voor lesbisch, homoseksueel, bi-plus, transgender, queer, intersekse en asexueel. Dat komt neer op 2,7 miljoen mensen.¹ Deze groep ervaart in gradaties substantieel meer onveiligheid dan de rest van de bevolking. Zo worden lhbtq+ personen bijna twee keer zo vaak slachtoffer van geweld, en bijna drie keer vaker slachtoffer van seksuele delicten.² Echter, onveiligheid uit zich niet alleen in registratie van strafbare delicten. In de bloemlezing wordt apart aandacht gegeven aan het definiëren van onveiligheid.

Het verbeteren van veiligheid voor deze doelgroep is geen proces met een eindpunt. Het is een onderwerp dat constante aandacht en zorg verdient. Zowel vanuit het kabinet als vanuit de Staten-Generaal is hier een sterke wens voor. Het kabinet-Schoof kondigde in zijn regeerprogramma³ aan dat een vervolginzet wordt vormgegeven, gericht op het bevorderen van de veiligheid van de lhbtq+ gemeenschap. Het is een vervolg op het Actieplan Veiligheid Lhbt 2019-2022 dat in 2019 is opgesteld ter uitvoering van een motie van de Tweede Kamer Lhbt. Dit actieplan is in 2024 geëvalueerd door onderzoeksbureau Breuer&Intraval.⁴ De eerste aanbeveling is: stel het op in samenspraak met de doelgroep, vertegenwoordigers van belangenorganisaties. Uit de evaluatie van het actieplan kwam ook naar voren dat een ander instrument dan een actieplan benodigd is om een impuls te geven aan het bevorderen van (sociale) veiligheid van lhbtq+ personen.

Methode

Naar aanleiding van de evaluatie is er bij dit traject voor gekozen om in samenwerking met de doelgroep te werken aan het vraagstuk. Er is geïnventariseerd

hoe de betrokkenen en andere stakeholders aankijken tegen de problematiek, om vervolgens tot een visie te komen. Op die manier ontstaat bij alle partijen meer begrip voor de maatschappelijke opgave, de mogelijke oplossingen, en ieders rol daarin.

In de uitgebreide consultatiefase zijn gesprekken gevoerd met meer dan 75 personen, onder wie vertegenwoordigers van overheidsinstellingen, maatschappelijke organisaties, overige instanties en ervaringsdeskundigen (zie bijlage A voor de volledige lijst; zie bijlage B voor de gestelde vragen). De opgehaalde input is vervolgens verwerkt tot de bloemlezing die u voor zich heeft. Tegelijkertijd is een verkenning gedaan naar beschikbare onderzoeken, cijfers en andere literatuur (zie bijlage C voor dit overzicht).

We hebben uit de verslagen van de gevoerde gesprekken alle uitspraken gelicht die inzicht geven in de problematiek. Het doel is om hiermee het gezamenlijk inzicht te verbreden. Dat is belangrijk voor het gesprek over het vervolg. We blijven zo dicht mogelijk bij de woorden van de geconsulteerde stakeholders. Binnen de citaten wordt met [...] weergegeven dat een deel van het citaat is weggelaten en met [voorbeeldwoord] is een verduidelijking van het citaat weergegeven. Dit is gedaan om de zinnen beter leesbaar en/of onherleidbaar te maken. Uit het werken met de citaten – analyseren en groeperen – is de ordening ontstaan die u in deze bloemlezing ziet. Het gaat om subjectieve ervaringen, meningen en beelden en door die te bundelen is zichtbaar waarover gelijke of juist verschillende beelden bestaan. De bloemlezing past hierin geen selectie of filter toe. De bloemlezing is een weergave van de standpunten van de omgeving. De citaten betreffen zowel standpunten vanuit organisaties en bedrijven als persoonlijke opvattingen

¹ [Nederland telt 2,7 miljoen LHBTQIA personen | CBS](#)

² [1 op 10 LHBTQIA personen slachtoffer van geweld | CBS](#)

³ Uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet, p. 103

⁴ Breuer&Intraval – richten op de regenboog

van de geïnterviewden. Citaten zijn niet terug te leiden op individuen. Ook vermeldingen van organisaties zijn daar waar nodig geanonimiseerd, omdat het doel van de bloemlezing niet is om te vingerwijzen.

Deze bloemlezing is het eerste product van de analysefase. De citaten waaruit de bloemlezing is opgebouwd, vormen de basis voor de probleem- en oorzakenanalyse die te vinden is in het eindrapport. Daar zijn (clusters van) citaten met elkaar in verband gebracht en is gezocht naar relaties van oorzaken, problemen en symptomen. Na de analysefase volgde de synthesefase. In deze fase zijn een visie en concrete interventies vormgegeven.

Wat verstaat men onder veiligheid van lhbtq+ personen?

[Veiligheid] is nog niet vanzelfsprekend. [Veiligheid] is iets wat vanzelfsprekend zou moeten zijn.

[Veiligheid betekent] dat je jezelf kan zijn.

[Veiligheid betekent] ruimte voor zelfacceptatie en ontplooiing.

Dat iedereen zonder angst voor discriminatie, geweld of andere vormen van aantasting van de persoonlijke integriteit kan deelnemen aan de samenleving. Ergens is dit een utopische gedachte, want je kunt nooit in een samenleving bereiken dat iedereen zich op elk moment veilig voelt. Maar je probeert als overheid een normenkader te scheppen en om de samenleving op een bepaalde manier in te richten.

Het woord veiligheid betekent in de situatie van lhbtq+ dat je in de gelegenheid moet zijn dat je in alle situaties geen concessies hoeft te doen aan je identiteit.

Voor mij is veiligheid dat ongeacht wie je bent, hoe je er uit ziet, hoe jij je gedraagt, dat jij je beschermt en veilig voelt om diegene te zijn wie je bent. Niemand heeft het recht om daar een misdrijf tegen over te zetten. Je mag vinden van anderen wat je wilt maar niet omzetten in (strafbare) acties tegen die personen.

Dat je zonder angst hoeft te leven, dat is denk ik het belangrijkste, in elk levensgebied en elke levensfase. Zonder dat je dingen hoeft te aanpassen.

Het is een bredere vraag in de maatschappij; hoeveel kun je van jezelf laten zien voordat hierop gereageerd wordt en het over gaat op onveiligheid.

Als je kijkt naar lhbtq+ gemeenschap heeft veiligheid volgens mij vooral te maken met hoe je in de openbare ruimte jezelf kunt zijn zonder angst voor uitschelden, belediging, fysiek geweld.

Die angst is er wel, en uit die angst vloeit een zelfcorrectie voort, die er eigenlijk niet zou moeten mogen zijn. Volgens mij is dat de eerste inperking van vrijheid en veiligheid.

Waar het voor een Jood belangrijk is een Keppel te dragen en een moslima een hoofddoekje te dragen, is dat voor lhbtq+ personen niet een object - bijvoorbeeld per se dat iedereen in een regenboogvlag gewikkeld over straat wil. De zichtbare kenmerken zijn meer het hand in hand willen lopen, het tonen van affectiviteit, het niet gender conform gekleed gaan of iemand die een bepaalde expressie heeft.

Als je bijvoorbeeld in een glitterpakje op straat wilt lopen, dan moet geen gevolgen hebben. Dit betekent niet dat je dan niet nagekeken zou mogen worden. We kijken elkaar allemaal na, dat is niet echt een probleem. Het gaat met name om situaties waarbij de persoon die het betreft zich onprettig, ongemakkelijk of zelfs angstig gaat voelen.

Online aspecten zijn ook belangrijk [voor de veiligheid].

Systemische veiligheid is een ander verhaal. Zo moet personeel van een zorginstelling, dat is een somatische instelling of verpleeghuizen voor ouderen, zich ervan bewust zijn dat gemiddeld één op de vijf patiënten zich rekent tot de lhbtq+ gemeenschap. Als het personeel dit niet ziet, dan is het niet alert genoeg. En dan heb je ook nog de medebewoners die bepalen hoe veilig het is voor lhbtq+ personen in een instelling.

Veiligheid betekent dat je je op de tennisvereniging net zo kan gedragen zoals je dat ook zou willen doen bij een concert van de Spice Girls.

Dat de gehele queer gemeenschap zich vrij en veilig voelt om mee te doen in de sport.

Dat je je welkom voelt op de [sport]vereniging.

Jezelf veilig voelen in de sportomgeving, ongeacht hoe je je identificeert en van wie je houdt.

Geen barrières in de stap maken om te gaan sporten en te blijven sporten - duidelijke richtlijnen voor TIQ+ personen.

Dat je met plezier de sport kunt doen die je graag wilt.

Een sportomgeving waarin je, ongeacht seksuele voorkeur of genderidentiteit jezelf mag zijn.

Dat je de sport van je keuze kunt doen i.p.v. een veilige keuze te moeten maken.

Niet te maken krijgen met onprettige uitingen en dat omgangsvormen binnen een [sport] vereniging zijn vastgelegd. Aanwezigheid VCP [dat is Vertrouwenscontactpersoon]. Niet aangesproken worden op bijvoorbeeld geaardheid.

[Vanuit het perspectief van internetplatforms is er] geen definitie voor veiligheid m.b.t. lhbtq+ specifiek. De visie op veiligheid is terug te vinden in de richtlijnen, waarin bijvoorbeeld staat dat geen hatespeech of pesten toegestaan is. Dit is generaal beleid en niet voor specifieke groepen of gemeenschappen.

Veiligheid is dat kinderen zonder te veel angst TV kunnen kijken. Wat er ook bij hoort is dat het klopt wat er gezegd wordt. [...] Verder hoort denk ik ook haat zaaien er bij, dat je niet geconfronteerd wordt met haat.

In brede zin gaat het om een aantal aspecten. Het gaat om daadwerkelijke fysieke veiligheid. Om sociale veiligheid op plekken als het onderwijs, dienstverlening en in het openbaar vervoer. Die plekken moeten sociaal veilig zijn.

Ik hecht veel waarde aan sociale en emotionele veiligheid. Binnen de community is er veel depressiviteit en het risico op suïcide hoog.

Het gaat dan om de veiligheid om jezelf te kunnen zijn. Maar daarop aanvullend ook om het feit dat je jezelf niet hoeft te verbergen.

De uitdaging is voor mijn gevoel dat het vaak gaat over fysieke veiligheid en veiligheid op straat. Maar dat er onvoldoende aandacht is voor de preventiekant, die een voorwaarde is voor een veilige omgeving, naast straffen. Als je van jongs af aan gepest wordt, dat moet niet onderschat worden. Al die kleine opmerkingen hebben denk ik een grotere impact dan één keer uitgescholden worden op straat.

Leven zonder vrees of angst op meerdere gebieden in het leven; onder andere mentaal, seksueel, fysiek. Op het moment dat je [...] vreest dat het slechter zal gaan, dan kun je onveilig voelen.

Een stapeling van kwetsbaarheden kan de veiligheid verder onder druk zetten. Bijvoorbeeld bij mensen die in een asielprocedure zitten, hiv hebben en queer zijn. Elke factor telt.

Het nadeel van veiligheid is dat je het nooit met honderd procent kunt garanderen. Het gaat voor mij om gaan en staan waar ik wil zonder me zorgen te maken over m'n fysieke veiligheid.

Als je eenmaal bij de politie komt ben je eigenlijk te laat.

Ik vind het een illusie dat iedereen in lhbtq+ gemeenschap veilig moet zijn. Dat is geen ambitie, maar dat vind ik een vergezicht. Maar ik snap dat iemand dat zegt. Heel flauw, maar veiligheid is uiteindelijk ook een beleving. Dat is dezelfde discussie als dat je je twee dagen niet gedoucht hebt, je je toch schoon kunt voelen en je kunt net

onder de douche vandaan komen en je meteen weer vies voelen. Als dat je ambitie is, zonder afbreuk te willen doen aan wat die persoon denkt. Het is een mooie ambitie, maar er zijn zoveel actoren en factoren en bij mensen zelf, beleving, subjectiviteit, dat het een illusie is.

Het hangt ook af van de context. Zeker de fysieke veiligheid is het belangrijkste. Daarnaast is emotionele veiligheid ook heel belangrijk. Belangrijk dat mensen binnen bepaalde plekken en ruimtes zichzelf kunnen zijn en zich kunnen uitdrukken. Dat is in de openbare ruimte een stuk moeilijker. Daarbij is fysieke veiligheid het belangrijkste, maar de ruimte hebben om jezelf te kunnen zijn is ook belangrijk.

Veel mensen vermengen veiligheid met mentale gezondheid; die discussies lopen over in elkaar. Pestgedrag; is dat onveilig voelen of een impact op hoe je bent als mens wat leidt tot negatieve gevoelens? Het is allebei. Als het om concrete bedreigingen gaat is het veiligheid, maar het heeft ook impact op je mentale gezondheid.

Zeker als je jong bent en je ontdekt je seksuele voorkeur ben je aan het ontdekken hoe je je verhoudt tot jezelf en de samenleving. Veiligheid is niet absoluut; we kunnen geen absolute veiligheid bieden. Wel kun je een zo veilig mogelijke omgeving bieden. [...] Veiligheid gaat [ook] over op straat lopen en elkaars hand vasthouden.

Jezelf kunnen zijn, altijd en overal in alle aspecten van je leven; het gevoel hebben dat je alles mag delen en uiten van wie je bent. Op werk, in café, nachtclub, thuis, op het politiebureau, bij de huisarts, et cetera

Voor mij staat veiligheid gelijk aan jezelf kunnen zijn en eerlijk kunnen zijn, en dat heb ik in mijn omgeving op heel veel plekken niet. Dat je kunt zeggen "ik val op meiden", daar kan ik niet voor uitkomen.

Zonder angst voor discriminatie kunnen leven en op straat kunnen lopen en naar je familie kunnen gaan en zeggen "dit is mijn partner en die eet ook mee". [...] Waar je bestaan niet getolereerd wordt, maar gevierd wordt.

Jezelf kunnen zijn op de COA locatie.

Gevoel van borgen van de veiligheid. Angst kan terecht zijn, maar dat je het gevoel hebt dat de samenleving naar je luistert en gevoel van veiligheid waarborgt.

Veiligheid betekent voor mij dat ik mezelf kan zijn, zonder dat ik daarvoor hoeft te vechten of mezelf moet verantwoorden.

Er gaan meteen een heleboel dingen in mijn hoofd spelen als het gaat om veiligheid. Veiligheid gaat veel verder dan fysieke veiligheid, het gaat ook over jezelf kunnen zijn. Maar misschien ook wel weer verder dan dat. Vanuit [formele oordelen of iemand is gediscrimineerd] [...] is het gericht op goederen en diensten, en de werkgeversrelatie. [Vanuit] mensenrechten perspectief; veilig jezelf kunnen zijn in openbaar en privésfeer. Dat je niet gediscrimineerd wordt, maar dat je ook emotioneel, mentaal, fysiek veilig bent.

Definitie van veiligheid voor mij is dat ik wil dat men als persoon ondersteund wordt door artikel 1 [van de Grondwet], die discriminatie niet toestaat. Ik ben er ook wel trots op dat we in een samenleving leven dat we dat in principe met elkaar hebben afgesproken dat we dit waarborgen. Dat betekent niet dat het in de praktijk altijd lukt. Veiligheid is het basisprincipe van het gelijkheidsbeginsel.

Dat je over al die dingen in relatie tot jouw christelijke overtuiging, maar ook je lhbt-overtuiging (dat ben je), dat je daar gecombineerd over kan praten. En dat je niet gelijk een draai om je oren krijgt. Want er kan gauw geoordeeld worden.

[...] Acceptatie, verbinding en begeleiding zijn belangrijke speerpunten voor veiligheid.

[Veiligheid betekent] dat discriminatie niet wordt geaccepteerd door de samenleving. Dat discriminatie en demonisering van groepen niet ineens oké is. Dat er geen tolerantie is tegenover intolerantie.

[Veiligheid betekent] dat je je geïnspireerd en vrij voelt om je creativiteit te uiten. De vrijheid voelen om dingen te posten die ze willen. Grappig, onderhoudend, innovatief, enzovoorts. Op een laagdrempelige manier dingen 'maken' die ze ergens anders niet kunnen maken. Ook het vinden van een community. Gelijkgestemden vinden, en dat je durft te zijn wie je bent of hoe je je voelt. Dat je je daarin gesupporterd voelt, dat mensen voor elkaar opkomen, onafhankelijk van wat er gebeurt.

Dat je in fysieke omgeving niet hoeft 'op te letten' op wie je bent, hoe je eruitziet, wat je uitdraagt, met iemand hand in hand kunt lopen, zonder bang te zijn voor repercussies. Of het nou gaat om offline of online. Veiligheid betekent voor veel mensen veel verschillende dingen. Voor sommigen zijn vervelende *comments* al een inbreuk op de veiligheid, voor een ander is zich niet kunnen uiten een vorm van onveiligheid. Het komt neer op jezelf kunnen zijn op een manier die geen negatieve reacties oproept.

Het nadeel van veiligheid is dat je het nooit met honderd procent kunt garanderen. Het gaat voor mij om gaan en staan waar ik wil zonder me zorgen te maken over m'n fysieke veiligheid.

Het gaat dan om de veiligheid om jezelf te kunnen zijn. Maar daarop aanvullend ook om het feit dat je jezelf niet hoeft te verbergen. Er wordt vaak vanuit een standaard narratief gekeken naar veiligheid. Het gaat dan om een beeld van geweld op straat.

Geweld kan zich echter ook achter de voordeur of online afspelen.

[Veiligheid betekent voor mij] dat ik niet elke dag hoeft na te denken over waar ik wel of niet veilig ben, of ik wel of niet open kan zijn over wie ik ben. Het is iets waar hetero's niet over na hoeven te denken, maar waar ik, en zoveel anderen met mij, voortdurend rekening mee moeten houden.

Veiligheid is niet eenduidig. Daarom is het van belang dat ook gekeken wordt naar de plekken waar het geweld plaatsvindt.

Het is een weerbarstig en belangrijk onderwerp. Evenals andere discriminatiegronden waarin we zien dat er geweld is.

Niet alleen fysieke veiligheid maar ook beschermd worden tegen discriminerende uitlatingen. Dit kunnen uitlatingen van politici zijn, of uitlatingen, die heel ingrijpend zijn, of die van invloed kunnen zijn over hoe andere mensen over groepen gaan denken. Dat is een van de redenen waarom de discriminatiebepaling zo is. Dat is gelijk een ingewikkelde spagaat, tussen de vrijheid van meningsuiting en de discriminatiebepaling. Je mag wel een visie hebben op de lhbtqi+ beweging, of wat daar gepropageerd wordt. Dat mag tot op zekere hoogte, daar zullen mensen aanstoot aan nemen, maar die discussie moet kunnen plaatsvinden.

Veiligheid ziet dus ook op het online en offline gevrijwaard worden van discriminerende uitlatingen.

Veiligheid is breder dan alleen niet geïntimideerd worden. Veiligheid heeft een grotere onderlaag dan veiligheid op straat. Het is ook het gevoel van veiligheid. Ook al heb je zelf niks meegemaakt. Men hoeft zich niet te schamen, om toch liever geen affectiviteit te willen tonen in het openbaar.

Het gevoel zit ook echt naar binnen. Er zit een geïnternaliseerd gevoel dat queer zijn een reactie kan opleveren. Misschien heeft dit zelfs meer en vaker impact dan de directe onveiligheid.

Onveiligheid ziet er ook verschillend uit. Het varieert van op de werkvloer van grapjes tot daadwerkelijke onveiligheid. Veel mensen moeten zichzelf onderdrukken om maar mee te kunnen komen. Het is wetenschappelijke aangetoond dat transgender mensen minder deelnemen aan de arbeidsmarkt en langer in de ziektewet zitten. Zie bijvoorbeeld de LHBT monitor 2022 van het SCP [Sociaal Cultureel Planbureau]. Ook het FNV [Federatie Nederlandse Vakbeweging] benoemde dit laatst in een rapport.

Dat LHBTQI+ personen een gelijkwaardig plaats hebben in de samenleving. Nu is soms het gevoel dat je een deel van identiteit achterwege moet laten.

Dezelfde veiligheid kunnen hebben als *white cis men*. Bijvoorbeeld even veilig over straat kunnen.

Jezelf kunnen zijn zonder negatieve consequenties. Je vrij kunnen uiten, hoe de persoon zich wenst te uiten. En hier geen negatieve gevolgen [daar]van ondervinden.

Sociale en fysieke veiligheid, maar ook de ervaren veiligheid. Hier zitten belangrijke verschillen in.

Tijdens de *gay games* was het een veilig gevoel. Ineens ben je in de meerderheid.

Wat zijn de problemen en oorzaken?

A. Onveiligheid

Ik denk dat we vooral in beeld moeten houden dat het om mensen gaat. Het is geen abstract probleem waarvan we kunnen zeggen, “ja, maar uit de cijfers blijkt het niet”. Het zijn mensen wiens voortanden er gewoon uit geslagen worden, mensen die uit een rijdende taxi geduwd worden, brandende kranten die bij lesbische vrouwen in de brievenbus geduwd worden. De incidenten spreken voor zich. Eén melding is een melding, vier meldingen is een patroon, en dan zijn het nog steeds incidenten. Het is wel genoeg. Er is iets waar actie op moet.

[Veiligheid] is zo ontzettend breed. Veiligheid op straat, niet hand in hand durven lopen met partner. Maar ik denk ook aan de situatie van lhbtq+ asielzoekers die exponentieel te maken krijgen met geweld. Ik denk aan nmb's [non-consensuele niet-noodzakelijke medische behandelingen] op interseks kinderen, wat heel erg met fysieke veiligheid te maken heeft, huiselijk geweld, de mentale gezondheid van de doelgroep die ontzettend achterloopt als je dat vergelijkt met de heteroseksuele cisgender doelgroep.

Op het vlak van fysieke veiligheid, zijn er mensen die in de eigen supermarkt worden uitgescholden. Of dat een buurvrouw elke dag de homoseksuele buurman naar aankijkt en lelijke briefjes in de brievenbus stopt. Daardoor voelen mensen zich onveilig. In hun eigen huis, een plek die veilig zou moeten zijn. Ik zie ook vandalisme. Spullen worden kapot gemaakt omdat een man op een man valt of een vrouw op een vrouw. Dit gaat in op de persoonlijke sfeer van een individu en is zeer ingrijpend. Er zijn mensen die denken “c'est ça” ik wil niet bespuugd of in elkaar geslagen worden, dus ik kijk uit wat ik doe. Steeds op je tenen lopen doet wat met het welbevinden.

De toename in het aantal meldingen op basis van discriminatie seksuele gerichtheid bleek bij analyse bijvoorbeeld heel erg te gaan om politieagenten die

in dienst waren. En dan wordt de vraag: is dit nieuw beleid dat wordt gevoerd? Of ging het meer om de situatie dat je als politieagent wordt uitgescholden en dan is voorgeschreven dat je melding maakt.

Je merkt in de openbare ruimte dat het niet veiliger wordt. Gelukkig haalt dit ook het nieuws. Het wordt niet beter. Veel mensen zijn daardoor angstig en gaan niet naar buiten.

Ik denk dat je het merkt op straat. Ik denk dat mensen zich hierop aanpassen, bijvoorbeeld minder snel hand in hand lopen. Dan heeft dat een reëel effect. En hand in hand lopen wordt een statement, dat is het erge eraan. Je bent je er zo bewust van wat er kan gebeuren. Dat hand in hand lopen een bewuste keuze is, is te bizar voor woorden als het gaat om de liefde.

Je hoort dat je bijvoorbeeld van drag queens in een jurk dat ze een bepaalde route nemen. Precies wat vrouwen ook doen, als ze van uitgaan terugkomen, dat ze niet door een park gaan.

Zelf heb ik ook meegemaakt dat ik hand in hand liep met mijn partner, en toch nog werd uitgescholden voor k*nterhomo. Aan de ene kant heb je dan het gevoel van, ja weet je, “we're here and we're here to stay”. Maar toch doet het iets met je; iets wat voor anderen vanzelfsprekend is [hand in hand kunnen lopen met je partner], is voor ons ineens een statement geworden. Je voelt verbazing, uit het lood geslagen. Het is iets wat het persoonlijk leven van mensen beïnvloedt.

In de fysieke ruimte speelt onveiligheid ook, je leest vaak genoeg dat er weer iets mis is gegaan, daardoor durven mensen bijvoorbeeld niet overal meer hand in hand over straat te lopen.

Er gebeuren incidenten: de brand in Breda, hooligans die mensen belagen, interseks tentoonstelling die wordt vernield. En dan zijn er ook nog reacties

[bij lhbtq+ personen] op het geweld: “Ik voel me hier niet veilig, dus laat ik maar niet hand in hand lopen met m’n partner”, “Laat ik m’n partner maar geen kus geven”.

Ik geef een voorbeeld, vorig jaar hebben we een ‘*queer year*’ georganiseerd. Onderdeel daarvan was regenboogvlaggetje aan ons huis te hangen. We zien dat alles wat met dit soort uitingen te maken heeft agressie oproept.

Er is een toename van incidenten. Er zijn ook specifiek meer incidenten tegen regenboogvlaggen. Bij sommige overheidsorganisaties groeit vanwege de toename aan incidenten een interne weerstand om een regenboogvlag op te hangen. Dit heeft dan weer te maken met het waarborgen van de eigen veiligheid.

Ik denk dat publieke onveiligheid er altijd is geweest. [...] Bij mezelf heb ik een stijgend gevoel van onveiligheid in publieke ruimte. Zelfs op de Regulierdwarsstraat [in Amsterdam], de safe haven, is een aantal keer iets gebeurd. In Amsterdam voelde ik me altijd vrijer dan hoe ik me nu voel. Dit heeft twee effecten: onder de radar blijven. Of juist met hakken aan of iets dergelijks en gaan en dan weet ik dat ik shit kan krijgen. Voorheen zou ik daar minder expliciet over nadenken.

Ik ben verbaasd over de discriminatie in openbare ruimte. Dat neemt echt toe.

In 2026 vindt de World Pride in Amsterdam plaats. Men is in toenemende mate bezig met veiligheid, ook ten aanzien van aspecten waar vroeger niet naar gekeken werd.

Stel je komt een gebouw binnen. In hoeverre is dit gebouw dan afgestemd op jou? Voor transgender personen en non-binaire mensen speelt dit altijd. Omdat het beleid rondom bijvoorbeeld genderneutrale toiletten verschilt per organisatie.

Transgender personen en non-binaire mensen moeten daardoor altijd op hun hoede zijn en stellen zichzelf telkens de vraag: kan ik wel mezelf zijn?

Een deel van transmensen heeft te maken met geweld of bedreigingen. En incidenten werken door in de gemeenschap. Bijvoorbeeld een incident in de trein, dat werkt door in die zin dat men dan het ov gaat vermijden. Niet alleen die persoon die het incident mee maakt, maar ook meer mensen van de gemeenschap voelen zich daardoor onveiliger. Het gaat dus om de geweldsdaad en om de effecten daarvan.

Het gaat niet alleen om de fysieke kant. Geweld heeft niet alleen weerslag op het slachtoffer zelf maar ook om de omgeving daaromheen. Dat betekent bijvoorbeeld dat geweld tegen homomannen ook van invloed kan zijn op biseksuele mannen. Er is een verschil tussen bi-mannen en bi-vrouwen en hoe veilig zij zijn en hoe veilig zij zich voelen. Bi-vrouwen zijn vaak opener waardoor zij sneller met grensoverschrijdend gedrag te maken kunnen krijgen; bij bi-mannen slaat het naar binnen. Dit gaat voorbij aan specifiek lhbtq [discriminatoire] geweld, maar ziet op meer algemene vormen zoals uitgaansgeweld, zonder discriminatie-aspect.

Als je naar de verschillende cijfers kijkt van aangiftes, meldingen, incidenten, codis (commune delicten met discriminatie aspect) -registraties; dan blijkt uit de cijfers niet per se dat het onveiliger wordt. Het is statistisch gezien niet onveiliger geworden. Maar in de gemeenschap leeft wel het beeld dat het onveiliger wordt.

Maar het is ook raar dat je als lhbtq+ persoon elke keer maar weer een aangifte moet doen. Als ik dat op mezelf reflecteer hebben ik en mijn huisgenoten allemaal vorig jaar minstens één keer aangifte gedaan van discriminatie. Dat neemt alleen maar toe.

Geweldscijfers zijn wel hoog. Franse en Nederlandse cijfers geven dat aan.

Laatst ook een voorbeeld van iemand die wilde een woning huren en die kwam kijken met z'n vriend, twee mannen dus. Toen zei de bewoner, [een particuliere verhuurder]: "homo's die komen hier niet binnen". Erg vervelend. Ik had die man ook gebeld om uit te leggen dat het best ingewikkeld zit. Dat iemand die particulier een woning verhuurt, die mag dus homostellen weigeren. Dat begreep die man niet. Die man zei "ik had liever een klap op mijn bek gekregen, dat had minder pijn gedaan. Ik wil gewoon in deze tijd van woning schaarste ook een woning". Ik heb aangegeven dat je aangifte mag doen maar daarbij ook uitgelegd dat het waarschijnlijk geen vervolg zal krijgen. Hij begreep het uiteindelijk wel na een goede uitleg. Dat is dan nog een duidelijke weigering, maar dan heb je daarnaast nog het onderhuids weigeren of uitsluiten, daar kom je met het strafrecht niet aan toe. Terwijl het wel heel pijnlijk is. Dit is ook een veiligheidsvraagstuk. Als dit je overkomt dan voel je je niet prettig en erkend in wie je bent. Die man had een relatie van vijftien jaar met z'n partner. Hij vond het echt een aantasting van zijn 'zijn'. Maar daar kan je binnen het strafbare niet veel mee. Vanuit ons perspectief kan je daarop op meegeven dat de wetgever uitdrukkelijk beslist dat iemand in zijn privésfeer onderscheid mag maken tussen groepen. Dan is het de vraag of als iemand van dat recht gebruikt maakt of er dan sprake is van veiligheid. Heel vervelend, maar misschien geen veiligheidsissue omdat de wetgever het niet strafbaar heeft gesteld. Het voelt wel heel onveilig. Het is niet iets wat we willen maar wel iets wat de wetgever wil toestaan.

Er wordt veel gepraat over hoe onveilig het is. Er zijn frames in media waarbij het belangrijk is om dat erin te houden. In de media is nog steeds veel aandacht voor incidenten en niet per se voor een breder

plaatje. Onderdeel van de lobby is ook dat er een beeld over ervaring van onveiligheid blijft bestaan.

De angst voor de dader is ook ingewikkeld. Vaak wonen dader en slachtoffer in dezelfde buurt. De dader is intimiderend waardoor het slachtoffer ook belemmerd wordt om aangifte te doen. Dat is weer anders dan het geweld in het uitgaansgebied. Zowel de karakteristieken van de dader als die van het slachtoffer zijn anders.

Er wordt al ruim twintig jaar gekeken naar de culturele achtergrond van daders. Als je kijkt naar cijfers, naar onderzoeken op basis van slachtofferervaringen zie je dat mensen met een migratieachtergrond oververtegenwoordigd zijn in de grote steden. Dat wordt in de media groot opgeblazen. Je kunt niet zeggen dat het niet op basis van cijfers is, het zijn alleen cijfers zonder duiding. Dit blijft, hier komen we al ruim 25 jaar niet uit. Vanuit Raad van Europa en OVSE [Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa] wordt aanbevolen aan opsporingsinstanties en Openbaar Ministerie om etniciteit te registreren van zowel slachtoffer als dader als het gaat om hate crime en systemen als Codis (commune delicten met een discriminatie aspect). In sommige landen wordt dit gedaan en is meer inzicht.

Onder bepaalde groepen lhbtq-slachtoffers heerst het vooroordeel dat de daders vaak jongens van buitenlandse komaf zijn. In [een buurt] wonen gewoon veel mensen met een migratieachtergrond. Dus dan gebeurt het ook vaker. [...] Jonge jongens plegen sowieso vaker strafbare feiten. De apenrots-cultuur leidt ertoe dat jongens het gevoel hebben dat ze iets moeten doen om erbij te horen.

Misschien zijn sommige daders wel onzeker?

Heel concreet in [onze stad] hebben we wel gezien, in zaaklijsten, dat geweld tegen lhbtq+ wel groter is dan andere groepen.

Integratie en [te veel] zichtbaarheid zijn grote aandachtspunten. [...] We leven in een vrij land. Iedereen mag doen wat diegene wil. Als we het over het lid hebben, daar zijn vooral bepaalde groepen jongeren in [in een stad] die hem echt lastigvallen. Daar ligt het probleem ook echt in de integratie.

De laatste cijfers, ik doel hier op het WODC-rapport, laten zien dat daders jonge, witte mannen zijn met protestante, katholieke of Marokkaans-islamitische achtergrond. Het zijn mannen tussen 18 en 35 jaar. Het zijn dus niet altijd alleen de Marokkanen. De daders zijn hoog opgeleid en hebben genoeg geld. Dit onderzoek is wel gebaseerd op een kleinere groep van 88 personen en iedereen had antecedenten.

Wat ik nog mis in de discussie is geweld achter de voordeur. Partnergeweld in lhbtqi+ relaties, geweld van ouders naar kinderen. Geweld in een brede zin, dat kan ook mentale verwaarlozing of iets dergelijks zijn. Dat hele aspect hoort ook bij de veiligheidsdiscussie. Als je kijkt naar gender gerelateerd geweld hebben we er veel meer beeld en handvatten bij. Maar ik vind dit er altijd wel één die belangrijk is om te noemen, omdat je vanuit anekdotisch weet dat geweldservaringen van transpersonen en lesbische vrouwen beginnen in de publieke ruimte, maar spelen zich vaak niet in de publieke ruimte af. Ook online, als mensen elkaar online ontmoeten gaat het daarna 'offline' naar achter de voordeur. Geweld, aanranding, intimidatie, dat is allemaal achter de voordeur, maar wel onderdeel van de veiligheidsdiscussie.

Veel incidenten en problemen als huiselijk geweld, binnen de zorg, enzovoorts. Als het niet goed gaat binnen de gemeenschap dan trekken mensen zich terug, en mensen durven dan ook minder om hulp te vragen.

Veel van deze mensen [uit de lhbtqi+ gemeenschap] maken huiselijk geweld mee en dat element komt niet per se terug in de strafdossiers.

Men denkt bij veiligheid als eerste aan openbare ruimte, maar achter de voordeur is een groot probleem. Met name bij transgenders komt dat vooral. Ik kan me dat voorstellen, bijvoorbeeld in partnerrelaties dat dat stress veroorzaakt. En seksueel geweld komt veel voor binnen de lhbtqi+ gemeenschap, het dubbele van wat voorkomt in cisgender relaties. Ik heb geen idee hoe dat komt.

We kwamen er ook achter dat er een grote groep is die huiselijk geweld meemaakt. Transgenderpersonen zijn nogal onzichtbaar als slachtoffer. Maar wat gebeurt er in de privésituatie? We weten via ons onderzoek (Overal op je hoede) dat vooral (stief)vaders dader zijn.

We krijgen nu middels de chat wel meer signalen van situaties thuis. Soms zie je dat mensen geweld ervaren thuis. We weten er nog niet zoveel van. [...] Daar zit wat, in de thuissituatie. In onze casussen zien we dat de situaties vaak beginnen met niet serieus nemen van genderidentiteit van het kind. En vaak speelt er in de gezinnen meer. Denk aan middelengebruik, schuldproblematiek.

Eigenlijk komt die onveiligheid terug in alle aspecten van het leven. Denk aan de belemmeringen die lhbtqi+ personen voelen om geen affectie te tonen in het openbaar. Op vrouwen en mannen wordt ook anders gereageerd. Ook in thuissituaties is het voor veel queer kinderen lastig door bijvoorbeeld onwetendheid en heteronormatieve wereldbeelden van ouders/verzorgers. In sommige religieuze gemeenschappen hebben queer personen te maken met conversiehandelingen door religieuze 'behandelaars'.

Dat zie je ook bij het nieuwe voorstel omtrent Asielaanvragen, gezinshereniging zou dan alleen nog voor mensen met [een] 'geldig' huwelijk zijn. Maar lhbtqi+ personen kunnen vaak niet trouwen in land van herkomst, dus hebben ze geen huwelijk en dus geen gezinshereniging mogelijkheid.

Deze doelgroep [van lhbtqi+ asielzoekers] is getraind om zich in een omgeving weg te cijferen. Ze kunnen zich gewoon voordoen als hetero, maar dat wil je niet. Je wilt dat mensen hier de vrijheid kunnen ervaren. In een AZC is het ook heel divers. Ze komen ook voor het eerst in contact met mensen die lhbtqi zijn en daar open in zijn. Dat kennen ze vanuit hun samenleving niet. De eerste reactie is, gelijk als waar ze vandaan komen, er wordt gespuugd, er wordt gescholden. Men krijgt bedreigingen.

Verder zijn er veel signalen over onveiligheid van lhbtqi+ vluchtelingen. Dat zit in verschillende lagen. Bijvoorbeeld in processen bij de IND, waar lhbtqi+ vluchtelingen niet worden geloofd. Het zit ook in AZC's, maar ook in dak- en thuislozen opvang. Dat is lastig in te schatten [of er een trend is]. Er zijn weinig wetenschappelijke cijfers, maar wel veel signalen. Misschien was het ook een aan de kant geschoven groep mensen.

Er waren ook twee ernstige incidenten [onder asielzoekers]. Een Tunesisch koppel, die slachtoffer werden van een steekpartij. Zij verbleven in een volstrekt onveilige omgeving en de waarschuwingen zijn volledig genegeerd. Hetzelfde men een Russische asielzoeker. Er zijn meldingen gedaan van zeventien incidenten en de laatste was poging tot doodslag.

Ik zie dat we een paar jaar verder zijn maar we zijn niets opgeschoten. Nu staat op de website van het COA dat ze wel degelijk ze erkennen hoe situaties kunnen zijn voor deze doelgroep. Er wordt aan gewerkt maar het is nog niet veilig genoeg. De meldingen nemen toe.

Het percentage dat gediscrimineerd wordt binnen de groep lhbtqi+ asielzoekers is driekwart. Het is de meest gediscrimineerde groep in Nederland en dat is pijnlijk. Iedereen die asiel aanvraagt wil je een kans geven, maar binnen die groep zit toch een deel wat vanuit hun culturele achtergrond discrimineert. Ik heb dit wel eens eerder gezegd, maar dan wordt tegen mij gezegd dit kan je niet zeggen. Ze ontvluchten een homofobe omgeving, maar komen dezelfde mensen weer tegen. Daarom is die lhbt unit zo belangrijk.

In 2022 zijn er doelen gesteld, via motie Groothuizen, dat deze groep [lhbtqi+ asielzoekers] meer beschermt moeten worden en die zijn nog lang niet behaald. Zeker als ik zie dat het beleid verschillend is. Mensen willen hun identiteit laten zien. Het is verwarrend dat er wel een vlag aan de buitenkant hangt bij het AZC maar binnen wordt toch geadviseerd om niet zichtbaar regenboog attributen te dragen of op te hangen. Soms voelt het alsof je op de opvanglocatie weer in de kast moet. Dit is zo voor medewerkers en bewoners.

In de meest ideale manier is dat hoe jij je uit dat dit geen probleem zou moeten opleveren. Dat je je daar vrij in voelt. Het vrij voelen, privé en in werk, is minder geworden.

Bij andere mensen heb ik er geen moeite mee, maar als het op mezelf komt denk ik "mag dit wel? Hoe mag ik zijn?" Het gevoel van alleen zijn is één van de grootste problemen ook. Omdat heel veel mensen er niet over durven te praten, moet je alles alleen doen.

Als mensen je afwijzen, dan houd je dat gedeelte, best een groot gedeelte van jezelf, dus maar weg. Ik voel me dan niet veilig om te zeggen "dit ben ik". Afwijzing, of het idee van afwijzing, speelt een grote rol bij veiligheid.

Als ik vanuit mezelf praat ervaar ik veel moeilijkheden op grond van veiligheid. Vanuit mijn omgeving wordt er gezegd “je mag het gewoon zeggen, je mag er open over zijn” maar ik ervaar dat zelf niet zo.

Als gemarginaliseerde groep krijg je onbewust te maken met bepaalde stressoren. Als je zonder te kopen uit een winkel loopt of als je in een onbekend dorp loopt, peil je of je daar mag zijn. Je vraagt je af of mensen niet ergens een trigger ervaren en agressief worden. Daar ben je constant mee bezig. Het is in feite een constante inbreuk op je persoonlijke leef sfeer. Je bepaalt bijvoorbeeld waar je uitgaat, gaat sporten of gaat studeren op basis van waar er queer veiligheid is om te bewegen. Terwijl je anders misschien een andere keuze had willen maken. De letterlijke bewegingsvrijheid wordt ontzettend beperkt. Er is weinig oog voor mensen met verschillende intersecties. Zij worden op een nadelige manier behandeld. Dat is zeer kwalijk.

Als je tot een minderheid hoort, heb je altijd tot zekere hoogte last van minderheidsstress.

Dat er nare opmerkingen worden gemaakt, doet heel veel met je. Het houdt ergens wel op, maar tot die tijd wordt er eigenlijk tegen een blauwe plek aangetrapt en die blauwe plek wordt steeds pijnlijker en pijnlijker totdat je er niet meer tegen kan. En dan zodra, je er iets zelf tegen gaat doen, ben je de aanstichter. Terwijl je eigenlijk alleen maar wil dat er gestopt wordt met het maken van nare opmerkingen

Wat wij zien, vooral in het onderwijs, is dat leerlingen zich niet veilig voelen tijdens schooltijd. Dus ook in de pauze of iets dergelijks in de klas blijven zitten. Ze worden gepest. Uit de kast komen voelt als enorm risico.

Je hebt fysieke veiligheid, maar ook je niet durven uitspreken. [Er zijn] spelers [in het betaald voetbal] die zich niet uit durven te spreken dat

ze gediscrimineerd worden of dat er in de club gediscrimineerd wordt, omdat ze bang zijn voor de gevolgen.

Het doet veel met je als je niet uit de kast durft te komen omdat je bang bent dat je door iedereen wordt uitgefloten of uitgesloten wordt. En sommige mensen zijn bang dat het ze hun carrière kan kosten.

Uit onderzoek blijkt dat asexuele personen het minst open zijn over hun seksualiteit. Dat is omdat ze niet weten hoe de ander reageert. Ze kunnen hierdoor niet zichzelf en open zijn. Dit geldt ook voor de a-romantische community. Mensen moeten zich vaak verdedigen, uitleggen hoe het zit en hebben te maken met vooroordelen. Ze zijn bang voor de reactie van hun naasten en anderen. Een ouder die afwijzend tegenover asexualiteit staat, heeft bijvoorbeeld impact op de woonzekerheid van een jongere.

En de voetbal aanpakken, dat is een groot probleem, zolang KNVB het slechte voorbeeld geeft. Het meest gebruikte scheldwoord binnen de voetbal is homo. En geef mij eens een lijstje van tien personen van actieve voetballers die uit de kast zijn? Dat bestaat niet en homoseksualiteit wordt niet geaccepteerd door supporters. Bij hockey is het hetzelfde probleem.

Teamsporten kunnen onveiliger voelen voor homomannen, vooral voetbal, hoewel andere sporten zoals hockey ook vergelijkbare patronen van uitsluiting en grappen hebben die op het randje zitten tussen grap en negatieve opmerking. [...] Grappen en opmerkingen kunnen een cultuur creëren die homoseksualiteit afwijst, zelfs als individuen dit niet doen.

Er is onvrijheid in de keuze voor een bepaalde sport; je kiest een sport waar je je veilig voelt. [...] Mensen zoeken naar veilige plekken om te sporten, maar toch maakt de helft iets negatiefs

mee. Dit benadrukt de context van negatieve ervaringen. [...] Negatieve ervaringen kunnen ertoe leiden dat mensen stoppen met sporten of veranderen van sportvereniging of team. Vaak wordt er niet ingegrepen door trainers of bestuurders; medespelers komen soms wel op voor anderen.

Bij transpersonen en genderdiverse personen is er minder onderzoek gedaan. In 2020 [een organisatie] een eerste verkennend onderzoek en nu zijn [is die organisatie] bezig met een vervolgonderzoek. Het vastleggen van betrouwbare cijfers over hun sportdeelname is moeilijker, maar we zien veel negatieve ervaringen. Kwalitatieve studies laten zien dat transpersonen vaak uit hun sportvereniging vertrekken na coming-out vanwege de grote verandering in identiteit en confrontaties met hun oude identiteit. De overgang van man naar vrouw of omgekeerd brengt ook complexiteit qua sportgedrag met zich mee.

Als je het gesprek aangaat [met sportclubs] dan is er geen probleem, en als je probleem wel signaleert is er handelingsverlegenheid om daarmee aan de slag te gaan.

Wat verder speelt [in de context van sport] zijn de opmerkingen die mensen onbewust maken, 'die homo's gebruiken deze baan niet', dat soort dingen.

En dat [dat soort opmerkingen] normaliseren/ normaal wordt gevonden. Ontkenning is vaak niet bewust; mensen realiseren het zich niet of denken er niet goed over na.

Kleedkamers of de kleedkameercultuur [in de sport] zijn een probleem, die zijn heel binair. Dit is niet enkel voor trans- of non-binaire personen, ook voor homoseksuele personen. Als je uit de kast komt zijn er negatieve reacties van "je hebt me naakt gezien" et cetera, waardoor queer mensen stoppen met douchen. Verder is er een kleedkameercultuur, waarin mensen grappen maken et cetera.

Sportplezier [is] onverminderd hoog, maar drop-out of niet beginnen [is] onder met name [transgender en] [intersekse personen] hoog.

Dat valt er zeker ook onder. We krijgen ook meldingen van supporters die zich onveilig voelen in stadions en zijn in gesprek met belangenorganisaties [...]. Dat zijn mensen die zich sociaal onveilig voelen omdat er wordt gescandeerd of homofobe spreekwoorden worden gezongen, maar ook omdat dat woord (homo) de hele tijd wordt gebruikt.

Veel dingen zijn van alle tijden. Pestgedrag is niet zo anders dan toen ik jong was en op school rondliep.

Pesten is een groot probleem of een stapeling van geweld. [Een organisatie] doet nu een onderzoek naar seksueel geweld en daar zie je dat. Maar ook dat intersekse personen geen grenzen stellen omdat anderen (artsen) dat steeds voor jou hebben gedaan. Dus als er later over je grenzen wordt gegaan herken je die minder: je hebt het namelijk al meegemaakt. Het is een soort van trauma.

Veel intersekse personen maken de school niet af en gaan daardoor minder verdienen. Op de werkvloer zijn grote problemen. Intersekse personen krijgen de vraag naar een andere werkgever te gaan. Intersekse personen voelen zich uitgesloten van de maatschappij.

[Een organisatie] is bijvoorbeeld in gesprek met Wikipedia over de intersekse pagina. Er staat een niet ter zake doende foto van een naakte intersekse persoon. Die werden vroeger vaak gemaakt en worden daardoor ook snel gebruikt. Het gaat over het gebrek van autonomie over het eigen lichaam.

Voor intersekse personen is veiligheid om te beginnen de aantasting van fysieke integriteit, wat in veel gevallen op jonge leeftijd al aan de orde is. [...] Je wordt niet als subject gezien door die tweedeling tussen man en vrouw. Je moet zelfs weg geopereerd worden.

Qua veiligheid roept een hiv-infectie binnen de gemeenschap veel discriminatie op. Men wil binnen de gemeenschap niet omgaan met mensen met hiv. Je ziet het ook op sociale media en datingsapps, dat men mensen met hiv niet wil. Of als je de virusremmer PrEP gebruikt virusremmer, dan krijg je veroordelende reacties als “je bent een slet”. Dat is een vorm van discriminatie. Men heeft het ook over een hiv-besmetting in plaats van een hiv-infectie. Een besmetting roept iets viezigs op, alsof je iets viezigs hebt gedaan. Dat maakt dat lhbtq+’ers met hiv zich minder laten zien, meer teruggetrokken zijn.

Je ziet bijvoorbeeld ook prevalentie van SOA’s en toename van HIV, ook doordat mensen geen goede zorg krijgen bij bijvoorbeeld de huisarts.

Op het gebied van veiligheid zijn transvrouwen nog kwetsbaarder. Transvrouwen [zijn] vaak herkenbaarder [als] transgender [en] uit onderzoek blijkt: hoe minder ‘passable’/onherkenbaar transgender je bent, en dus zichtbaarder als niet passend bij man/vrouw, hoe meer ongemak bij de buitenwereld en dat vertaalt zich naar microagressie, grapjes tot fysiek (seksueel) geweld.

Alles wat enigszins met lhbt en met name met non-binaire en transpersonen te maken heeft trekt ontzettend veel haat aan. Dus veilig jezelf kunnen zijn in het publiek debat maar ook online, dat is wel een enorm aandachtspunt voor deze doelgroep.

Soms loop je op straat en dan zie je jonge jongens op een verkeersbord slaan. Dan hoop je dat ze het daar bij houden. Je bent er echt continu alert op, dat je bang bent voor fysiek geweld of om uitgescholden te worden. In de openbare ruimte ben ik altijd alert. Veiligheid zou dus ook betekenen dat die alertheid weg is. Bijna het gevoel alsof je het uitlokt. Maar dat is ook een vorm van *second victim blaming*. Dat als je zichtbaarder tot de doelgroep behoort dat je dan een grotere kans hebt dat je te maken krijgt met onveiligheid.

B. Onbekendheid met lhbtq+ personen

De belangrijkste oorzaak is ‘onbekend maakt onbemind’. Vanochtend maakten we de blubber van de grond schoon, de wc’s maakten we schoon, we doen geen andere dingen dan jullie. Maar toch vindt men het raar, twee vrouwen of twee mannen bij elkaar.

Onbekend maakt onbemind.

Binnen mijn kringen is er een gebrek aan educatie wat homoseksualiteit inhoudt, of het een keuze is. Mensen weten er gewoon niet genoeg vanaf. Er zijn heel veel stigma’s. Je ziet wel dat mensen anders gaan denken als ze te maken krijgen met mensen die homoseksueel zijn in hun eigen omgeving. Maar mensen die daar niet mee te maken hebben, die schreeuwen maar wat zonder dat ze precies weten wat het voor die mensen inhoudt.

Er zijn wel mensen die overtuigd zijn dat je [als vrouw] alsnog met een man kunt trouwen om het op te lossen. Dat wordt zelfs vanuit mijn vriendenkring nog wel eens gezegd. Heel veel mensen denken ook dat het een fase is. Bij mij thuis werd gedacht dat het onderdeel was van mijn opstandige tijd. “Je bent nog maar jong, je weet niet wat er nog gaat gebeuren, misschien kom je nog wel iemand tegen”.

Bewust is de i bijvoorbeeld niet opgenomen in het onderzoek [naar daderprofielen van geweld tegen lhbt-personen]. We hebben contact gezocht met de belangenorganisatie en zij zeiden dat je bij hun achterban over het algemeen aan de buitenkant niet ziet wat er aan de hand is. Zij bewegen zich veel meer op het medische vlak en dat is veel meer institutioneel. Natuurlijk is het logisch dat we al die letters samenvoegen maar er zijn ook grote verschillen.

Zo zijn de l, h en b goed bekend bij de politie. De andere letters zijn steeds kleinere groepen ook, maar dat wordt toch al lastiger. Dan moet je gaan

uitleggen wat je bent en dat is een drempel om aangifte te doen en voelen mensen zich ook niet veilig bij instanties. Dat is wel een uitdaging voor zo'n actieplan.

Mijn ouders vonden het heel moeilijk dat ik zelf op onderzoek uit was gegaan op internet. Maar ja? Ik zit al mijn hele leven in de kerk waar ik één geluid hoor, *sue me* dat ik ook ga kijken wat de meer positieve argumenten voor homoseksualiteit zijn.

Wij ervaren [als joodse organisatie] onbegrip vanuit de queer-gemeenschap, vanuit het algemene publiek en soms ook vanuit [de eigen] gemeenschap.

[Over de ophef rondom week van de lentekriebels en paarse vrijdag.] Een groot deel van de oorzaak is onwetendheid, en dat je in de media ongenueerde dingen hoort over wat er wordt verteld. Ouders weten het niet zo goed en schrikken daarvan.

Het probleem is dat je bewijs moet leveren dat je niet veilig bent en dat [zo] voelt. "Is dat echt zo dat je wordt uitgescholden?" Daar zijn twijfels bij. Dus het wordt pas geloofd als je het zelf hebt meegemaakt. Alsof mensen in een utopie willen leven dat het goed gaat, omdat we [als mensen van gelijk geslacht] mogen trouwen.

Afgelopen weekend nog was ik met mijn hetero vriendengroep en zegt iemand dat alles goed geregeld is voor lhbtqi+ personen. Ik moet uitleggen dat dat niet zo is, terwijl ik diegene sinds mijn twaalfde ken. Mensen zijn zich er niet bewust van. Het is geen onwil. Het is de ervaring van de meerderheid, de meesten hebben deze ervaring niet. Men heeft andere dingen aan hun hoofd, je ziet het fysiek niet, en dan is het denk ik heel logisch. [...] Het is ook een ding dat als die vriend weet dat het niet goed is, dat hij er iets mee moet. Hij zegt, gebeurt dat nog, daar moeten we iets aan doen! Net zoals de hoeveelheid vrouwen die te maken krijgen met intimidatie. Dat weten veel mannen niet,

omdat ze zich er niet in hebben verdiept. Dan is er vervolgens een schrikreactie, maar dan gaan mensen weer verder en heb je een kans dat het voortkabbelt.

Het kan vooral een remmend effect hebben als een vertrouwenspersoon of 'deskundige' niet in jouw belevingswereld zit. Dus als je iemand voor je hebt die dat wel zit, dat helpt. Een gebrek aan kennis over lhbtqi+ zijn werkt als drempel.

Door dingen uit te leggen kan je al heel veel doen aan preventie en creëren van begrip. De trend dat gender eigenlijk niet goed begrepen wordt is een groot aandachtspunt.

Voor micro-agressies en stereotypen over homomannen in voetbal worden niet altijd herkend of erkend als discriminatie, wat maakt dat gesprekken hierover moeilijk kunnen zijn.

Ik merk dat het stukje over gender er de laatste jaren bij is gekomen [bij meldpunten]. Er mist daarover nog heel veel educatie. Mensen lijken het echt niet te begrijpen, vooral oudere generaties, ook binnen de community zelf.

Internetplatformen [zoals de onze] hebben geen zicht op specifieke trends m.b.t. lhbtqi+ veiligheid. Ze hebben wel inzicht in het handhaven van de richtlijnen. Dit heeft betrekking tot de hoeveelheid meldingen per jaar. Dit zijn algemene cijfers. Internetplatformen zijn geen maatschappelijke organisaties die specifieke trends en maatschappelijke ontwikkelingen bijhouden.

Toezichhouders [zoals de onze] monitoren niet actief en acteren op meldingen. Er zijn voor zover bekend geen signalen over lhbtqi+ ontvangen. In ieder geval afgelopen jaar niet.

Tegelijkertijd bieden de cijfers geen compleet beeld. Zo is er een fototentoonstelling 1 op 90: daar vinden regelmatig vernielingen plaats. Als de man

die het gedaan heeft dan wordt gepakt, heet het een verwarde persoon. Het wordt niet herkend als geweld gericht op interseksuele personen.

Vanuit mijn bestuursfunctie zie ik wat er komt kijken bij het doen van een melding. Het vraagt veel mentale veerkracht van melders. Als je zes keer op een dag wordt uitgescholden of bedreigd, ga dat dan maar eens elke keer melden. Ik snap dat mensen dat niet doen. Hoewel ik vanuit mijn rol altijd wel roep dat het belangrijk is om melding te doen om data en cijfers te hebben. Wat we in feite zouden moeten hebben is een beeld wat iemand meemaakt. Dat zouden we moeten registreren met elkaar.

Vanuit de oordelen [die wij als publieke organisatie vellen] zie ik de noodzaak om beter gevonden te worden [door lhbtq+ personen]. Als je het gevoel hebt dat je niet serieus wordt genomen, ga je er ook niets aan doen. Bij zwangerschapsdiscriminatie worden we veel beter gevonden. Een verklaring daarvoor kan zijn dat zwangerschap een tijdelijke situatie is. Je weet hoe je normaal wordt behandeld, en dan ben je zwanger en word je ineens anders behandeld en denk je “huh wat gebeurt er nu?”. Met persoonskenmerken is dat anders, dat heb je je hele leven. Als je uit de kast komt, heb je het vaak wel door, dat je ineens anders wordt behandeld. Je bent de hele tijd op zoek naar bevestiging: als je van baan wisselt, of een dienst wilt afnemen, als je ergens wil trouwen, et cetera. Dus als er een keer een negatieve ervaring is, dan ga je daar niet gelijk een melding van maken. Ook als je het wekelijks, dagelijks meemaakt, van welke situatie ga je dan een melding maken? Je wordt ook onverschillig.

We weten weinig over de ontwikkeling van de cijfers. Voorheen was weinig tot geen onderzoek. Eerste keer dat er gevraagd werd naar SG/SGG [seksueel geweld/seksueel grensoverschrijdend gedrag] is in 2016. Mannen en lhbtq personen zijn ondervertegenwoordigd in de cijfers. Ik denk eerlijk gezegd niet dat het vaker of minder vaak voorkomt dan eerst.

Een probleem dat we wel eens zien is dat bij meldingen of aangiften niet goed geregistreerd wordt wat er precies aan de hand is. Als er bijvoorbeeld een geweldsincident heeft plaatsgevonden, dan wordt er niet genoeg uitgevraagd wat zich heeft voorgedaan; is iemand slachtoffer van geweld omdat die zich kleepte in drag, of was die persoon toevallig slachtoffer omdat dader op dat moment geweld wilde gebruiken? Het is belangrijk dit soort informatie goed uit te vragen en te registreren.

In de zorg is een gebrek aan kennis, dat maakt dat mensen niet goed bejegend worden en uit de zorg gaan. In de jaren tachtig was de aandacht vooral op het voorkomen van een hiv-infectie, en niet op de zorg van hiv-patiënten. Als een hiv-patiënt nu bij een zorgverlener komt, gaan nog steeds alle alarmbellen af. In de zorg wordt er panisch over gedaan. In de artsenopleiding wordt een half uur besteed aan de lhbtq+ doelgroep. Ook in de opleiding van verpleegkundigen en verzorgenden zit dit niet in het curriculum. Nu komen de oudere transgenders in zorg. Die hebben vaak niet de hele genderbevestigende operatie gehad. Dan kun je een vrouw tegenkomen met een penis. Daar zijn zorgmedewerkers niet op voorbereid. Dan krijg je een schrikreactie en dat is al discriminatie. Dat maakt dat iemand zich onveilig voelt. En er wordt vaak lacherig over gedaan door personeel onderling.

Artsen hebben geen idee. Bepaalde seksuele handelingen zijn taboe en dat maakt dat de invloed van bepaalde fysieke aandoeningen op seks niet bespreekbaar zijn en dat de kennis erover ontbreekt. Hierdoor gaat het vertrouwen bij de patiënt weg. De patiënt voelt zich veroordeeld en wordt gediscrimineerd. Dat maakt patiënten boos.

Veel zorgmedewerkers gaan ervan uit dat als je seksueel actief bent als vrouw, dat met een man is. Een ander soort zorg is nodig als je lesbisch bent. Daar valt veel te winnen. Ieder mens is anders, zo

ook de grenzen. Verschillen dienen geaccepteerd te worden. Mensen moeten elkaar met al hun verschillen accepteren.

Ik zou het zelf niet fijn vinden om naar een cis vertrouwenspersoon te gaan, waar ik eerst moet uitleggen wat mijn identiteit eigenlijk is. Ik vraag me af of je het mensen echt kan uitleggen als je zelf niet queer bent.

Maar er is een arts [...] die [bij de afweging voor een medische behandeling] bij een familie van vluchtelingen mee heeft laten wegen dat het [intersekse] kind eventueel naar het land van herkomst van de ouders wordt gestuurd en daar geaccepteerd moet worden. Men vergeet dan andersom te denken, dat het een grond kan zijn om in Nederland veilig jezelf te kunnen zijn.

Als een geneticus vertelt wat de situatie is, leidt dat tot minder interventies [bij intersekse-personen]. Een uroloog heeft vooral snijden in zijn gereedschapskist liggen.

Queer zijn is een stap. Leven met hiv ook. Er zijn mensen die zeggen “kun je het niet gewoon voor je houden dat je hiv hebt”. Uit onderzoek blijkt echter dat mensen gelukkiger zijn als ze geen geheim hoeven mee te dragen. Dit vermindert gevoelens van stress.

Twee weken geleden heb ik een training gehad met docenten over hoe je veiligheid kan waarborgen voor leerlingen. Die docenten hebben heel duidelijk het beeld gegeven “het maakt ons niet uit wie je bent”. Dit zijn echter twee verschillende dingen. Het “het maakt ons niet uit” is aan de ene kant goed, maar aan de andere kant, het is niet genoeg.

Er is meer kennis nodig in het onderwijs bij docenten. Er is vaak onbekendheid over trans- en non-binaire personen en dat wekt weerstand op. Terwijl het wel belangrijk is om deze groepen te begrijpen. We leven

in een vrije gender wereld. Als we als samenleving staan voor inclusie, dan dien je dit ook te begrijpen, te weten wat het betekent en er respect voor te hebben.

[Eén van de oorzaken is] gebrek aan onderwijs in alle lagen van de samenleving, van basisschool tot artsopleidingen.

In het onderwijs wordt geprobeerd om handvatten te vinden om thema's bespreekbaar te maken. Rondom thema's als seksualiteit en seksuele oriëntatie zit spanning. Er zijn ouders die hun kinderen thuislaten op Paarse vrijdag en dat een directie van een school dan niet reageert. Er zijn onder ouders bijvoorbeeld zorgen dat er sprake is van indoctrinatie en dat kinderen bewust queer worden gemaakt. Alsof zo iets kan. Dat homo of lesbisch zijn een keuze is. Dat is het niet. Maar die gedachten worden niet uitgesproken. Dat is een gevaarlijke trend. Er is een lacune in kennis. Het wordt erg lastig als een ander je bestaan ontkent. Mensen gaan zich daardoor minder veilig voelen en trekken zich terug in een eigen cocon. Daar maak ik mij veel zorgen over.

Onwetendheid en onzichtbaarheid. Dat asexualiteit geen ziekte is maar een seksuele oriëntatie.

Mensen weten niet goed wat asexualiteit inhoudt. En bij mensen die zeggen dat wel te weten, kan het zijn dat het beeld anders is dan ze denken dat het is. Een opvallend resultaat uit de monitor is dat op de vraag “zou je een relatie willen met een asexueel persoon?” een hoog percentage van ruim veertig procent deze vraag met “nee” beantwoorde. Puur omdat mensen een beeld hebben bij asexueel zijn, zonder er kennis over te hebben. Er is veel onbegrip.

[Onze organisatie] is bezig om binnen de medische wereld informatie te verspreiden over wat asexualiteit is. Er zijn ook mensen die dat zelf niet goed weten. Zij krijgen soms behandelingen

met traumatische gevolgen. Een vorm van conversietherapie wat genormaliseerd wordt binnen de medische wereld. We verstrekken informatie dat asexualiteit een seksuele oriëntatie is. Artsen hebben een bepaald overwicht en mensen zijn ook afhankelijk van een zorgverlener. Zij denken, dit is er mis, dit is dan de diagnose. Zo wordt medicatie soms stopgezet, omdat het libido verlagend is. Ook is er soms sprake van misdiagnose, bijvoorbeeld bij mensen die de diagnose schizofrenie persoonlijkheidsstoornis krijgen, omdat asexualiteit volgens de DSM één van de symptomen is.

Sport is ook een uitlaatklep voor trans mensen. Hoe meer trans mensen zich terugtrekken, hoe makkelijk het wordt om er van alles over te denken.

Uit onderzoek van Rutgers blijkt dat twee derde van de Nederlandse bevolking niet weet wat intersekse is en juist kennis van draagt bij aan acceptatie.

[Als het om intersekse personen gaat] zijn aantallen niet per se een doorslaggevend aspect. De Roma zijn ook een beperkte groep, maar zij zijn wel goed beschermd.

Oostenrijks onderzoek zegt dat ongeveer 1,1 procent van de bevolking als intersekse kan worden aangemerkt. [...] Dat gaat om ongeveer 200.000 mensen, een stad als Almere. Het is wel degelijk een grote groep, maar een onzichtbare groep.

Intersekse personen zijn nog lastiger te onderzoeken omdat ze zich vaak niet als zodanig identificeren in sportomgevingen. Dit maakt het moeilijk om betrouwbare data te verzamelen over hun sporten.

Er wordt nu automatisch uitgegaan van oneigenlijk voordeel voor transgender vrouwen, maar klinisch is eerder het omgekeerde door IOC bewezen, en zou het heel sport specifiek en nauwkeurig bekeken moeten worden.

Men verwacht intersekse personen ook wel met de groep transpersonen. Beide groepen worden door elkaar gehaald. Het is ook zo dat de meeste intersekse personen een band voelen met transpersonen.

Biseksuele personen zijn lastiger te definiëren qua gedrag en identificatie. Wie noemt zichzelf biseksueel en wat betekent dat precies? Onderzoek toont aan dat hoe vragen gesteld worden invloed heeft op hoeveel mensen zich lhbt noemen. Dit zorgt voor gemengde gevoelens over welke groepen aandacht verdienen qua veiligheid. Mensen rapporteren zelf waar ze binnen vallen bij onderzoeksvragen, wat resultaten beïnvloedt.

Je ziet ook veel beleidsmedewerkers die niet weten wat er moet gebeuren, terwijl mensen die gelovig en queer zijn bijvoorbeeld niet uitgenodigd worden voor gesprekken, terwijl zij wel de problemen zouden kunnen oplossen.

Instituten en beleidsmakers hebben onvoldoende begrip voor religieuze nuances.

Soms maken beleidsmedewerkers dingen kapot uit onbegrip, door bijvoorbeeld te veel of te streng gelovigen bijeen te zetten.

Het verantwoordelijkheidsgevoel moet worden verplaatst. Iedereen heeft hier een verantwoordelijkheid in. Nu we dit bespreken denk ik dat de manier van communiceren vanuit de queer community naar de rest van de samenleving niet goed gaat. De juiste boodschap wordt niet gecommuniceerd waardoor de verkeerde reactie ontstaat. Je lost niet alles op met een regenboogzebrapad of vlag.

Eén van de kernoorzaken is dat het schort aan bewustwording en voorlichting over lhbtqi+ personen in scholen of onderwijs. Het is niet verplicht, ook door vrijheid van onderwijs. Er is ook een trend

bij voorlichtingsdagen dat er weerstand komt vanuit leerlingen. Vanuit COC is bekend dat de weerstand tegen voorlichting veel groter is de laatste paar jaren. Docenten zien dit ook bij middelbare scholen. Door algoritmes komen leerlingen in aanraking met bijvoorbeeld *influencer* Andrew Tate, die bekend staat om zijn vaak vrouwonvriendelijke en queer-hatende uitspraken. Rutgers ziet ook weerstand vanuit ouders en niet vanuit kinderen. Sociale acceptatie begint op scholen. Als dat ontbreekt, leidt dat tot onbegrip. Als mensen er niet jong mee geassocieerd worden is het lastig.

Een gebrek aan kennis, onwil en onkunde. Onkunde gaat bij mij soms wel in de allergie zitten. Er is tegenwoordig zoveel informatie beschikbaar.

C. Culturele en maatschappelijke normen

1. Heteronormativiteit en traditionele gendernormen

Bi+ mensen lopen tegen twee normen aan. Ze lopen tegen de heteronorm aan en tegelijkertijd de monoseksuele norm. De oriëntatie wordt daarmee niet serieus genomen of er wordt lacherig over gedaan, waardoor de drempel naar vormen van geweld lager wordt. Bij mannen: je durft niet te zeggen dat je homo bent of je bent homo. En bij vrouwen: je houdt van allebei, waardoor voor anderen de drempel om grenzen te overschrijden lager wordt. Ook worden mensen met een bi-oriëntatie soms op de arbeidsmarkt gezien als minder betrouwbaar, dit komt dan voort uit het idee dat iemand met een bi-oriëntatie geen keuze kan maken en van 'twee walletjes' wil eten en daarom minder betrouwbaar zou zijn.

Dat je niet uit de kast hoeft te komen als hetero, dat is het probleem.

Bijvoorbeeld meiden op meiden wordt als heel seksueel gezien; als je gay bent ben je verwijfd; jongens met jongens moeten niet te knuffelig of

close zijn, want dan word je gelabeld als gay; vooral dat soort, uiterlijke dingen. Dat homoseksualiteit 'vies' is, wordt door veel mensen gezien.

Het is ook belangrijk dat je al van jongs af aan leert dat mannen bijvoorbeeld alleen op vrouwen vallen, waardoor queer personen opgroeien met het idee dat er iets 'niet klopt'. Mensen zijn daardoor niet veilig genoeg om zichzelf te zijn.

In het onderwijs zie je de trend dat je teruggaat naar bepaalde discussiepunten. Bijvoorbeeld het idee dat je homo zou kunnen worden, dat het een keuze is. Of dat je trans wordt gemaakt, bijvoorbeeld door beïnvloeding met prentenboeken. Deze ideeën zie je bij ouders.

Het gaat over verwachtingen over gedrag. Bij artsen speelt ook mee dat zij als uitgangspunt nemen dat er geslachtsverkeer mogelijk moet zijn. Er wordt niet gesproken over plezier, maar altijd over penetratie en hoe een vagina en penis er uit moeten zien.

[Qua oorzaken is er o.a.] gebrek aan rolmodellen. In de topsport zijn ze er wel, maar er zijn ook wel 'deuren-dicht-houders.' Mannenvoetbal geeft niet het goede voorbeeld, denk aan het voorval [dat Feyenoordaanvoerder Orkun Kökçü besloot de regenboogband niet te dragen. [Er is een] machocultuur. [...] [Aan de andere kant,] toen [met de] regenboogband was er heel veel aandacht voor de twee aanvoerders die geen band droegen en geen aandacht voor de 24 aanvoerders die wél een band dragen.

Wat ik [als voorlichter Diversiteit & Inclusie] merk als ik bijvoorbeeld bij de bedrijven kom met 'de gemiddelde Nederlander'. Dat komt heel erg het sentiment "oh sorry, ik ben hetero, ik mag niet meedoen" naar boven. Nee, er zijn verschillende seksualiteiten, heteroseksualiteit is er daar eentje van, en toevallig is dat de meerderheid.

De meerderheid past gedrag in openbare ruimte aan. Een groot deel van de bevolking vindt [openbare vertoningen van affectie tussen mensen van hetzelfde geslacht] aanstootgevend. Terwijl ze dat bij heteroseksuele koppels doodnormaal vinden.

Nog een oorzaak is dat heteronormatieve zaken de toon voeren in het onderwijs.

Op meer macroniveau is het een probleem dat we in Nederland slecht zijn in een norm stellen en een norm naleven. Waarbij uiteindelijk de agressief schreeuwende (witte) heteroman altijd wint. Of het nou in een voetbalstadion is, waar het met spreekkoren de middag verstiert van een gewoon gezinnetje dat voetbal komt kijken tot aan groepsgedrag, waardoor anderen, bijv. vrouwen, automatisch een stap achteruit moeten doen.

Wat mij opvalt, is dat de samenleving veiligheid voor lhbtj-personen vaak benadert als een soort gunst. Alsof het iets is wat 'gegeven' moet worden door de meerderheid, in plaats van een fundamenteel recht. Je hoort mensen zeggen: "We accepteren het wel, maar ze moeten het niet zo in ons gezicht duwen." Maar wie bepaalt dat? Hetero's etaleren hun relaties overal zonder dat iemand daar vragen bij stelt. Waarom zouden lhbtj-personen zich dan moeten inhouden om anderen niet ongemakkelijk te laten voelen? Het is precies die ongelijkheid die maakt dat veiligheid voor lhbtj-personen nog steeds geen vanzelfsprekendheid is.

Het probleem is dat de conservatieve rechtse groep een enorm privilege heeft omdat ze in een heteronormatieve wereld opgroeit. Zij vinden het eng om hun privilege op te geven en in dat ongemak terecht te komen.

Voordat ik *passing* was en mensen niet wisten dat ik een transgender was heb ik regelmatig heftige opmerkingen gehoord als "je bent niet in de juiste wc of paskamer". Of sowieso "waarom loop je met

kort haar, waarom dit, waarom dat." Terwijl... mijn leven heeft geen impact op jouw leven. Waarom is het voor jou van belang wat ik doe?

Als [media] alleen maar zegt: paarse vrijdag is een probleem, ben je onderdeel van het probleem. Wat ik nog erger vond was de serie [...] met jongeren. Bijvoorbeeld Osman die tegen is. Gaan we nu lhbtj opnieuw ter discussie stellen? Het ging erover of je als lhbtj jezelf mag zijn, een debat over ons bestaansrecht.

Als je kijkt naar daderprofielen, komen er vier uit, uit dat WODC-onderzoek [2024, Richten op de Regenboog]. Het gaat vaak niet over het zijn van lhbtj+, maar dat de aanwezigheid of het gedrag in de publieke ruimte iets *triggert* bij de dader. In die *triggering* zit drag queens, travestiet, niet gender conform gekleed, zichtbaar trans - dat wakkert sneller een vuurtje aan.

[De voorgeschiedenis van] veel [straf]zaken hebben zich afgespeeld in de openbare ruimte. En dan gaat het om situaties waarbij iemand afweek van de heteronorm. Het kan gaan om kleding of gedrag als hand in hand lopen. Veel slachtoffers en daders kenden elkaar niet. Er was geen onderlinge interactie behalve een uiting van het slachtoffer.

Door de heersende norm dat je in seksueel opzicht alleen voorkeur hebt voor één gender (mono-seksualiteit), zijn er vormen van micro-agressie, pesten en uitsluiting tot seksueel en ander ernstig geweld.

Onderliggend zijn de gendernormen. Bijvoorbeeld rondom seksueel geweld. Dat maken veel trans mensen mee. Sommige mensen zijn seksueel aangetrokken tot trans mensen, maar vragen zich af "wat betekent dat voor mij?" Transgender vrouwen dagen de gendernormen uit voor veel cisgender mannen. Die mannen zijn vaak op zoek, wat betekent het om mannelijk te zijn en in hoeverre

bedreigt mij dit? Dat iemand die bij de geboorte het label man heeft gekregen nu vrouw is. Dit zit achter veel geweld tegen transgender en lhbtqi mensen. Ook gaat het vaak om machogedrag, dat heeft eigenlijk niet te maken met diepe trans- of antihomo gevoelens, maar heeft meer te maken met een bewijs van mannelijkheid in een groep, bijvoorbeeld bij hangjongeren. En daar zit denk ik ook een heel grote oorzaak van het geweld überhaupt.

Je mag wel queer zijn, maar sport is heel gender-normatief. Als je het maar niet doet of er niet anders uitziet wordt het geaccepteerd, maar als je het uitdraagt of promoot niet.

Je hebt non-binaire mensen, trans mensen en veel sporten zijn ingedeeld in man/vrouw. Vaak worden trans mensen niet geaccepteerd als vrouwen of meisjes.

Gender wordt geskipt en het moet terug naar sekse. Dat betekent dat de sociaal culturele norm is dat er alleen sekse is, man of vrouw en er is geen variatie. En het gaat ook over vrouwen en genderrollen.

Hoewel geslacht nu in de AWGB [Algemene wet gelijke behandeling] is ingevoegd, voelen intersekse personen zich niet per se goed beschermd of zelfs maar vertegenwoordigd, omdat de meeste mensen onder geslacht sekse verstaan en niet intersekse.

De binaire indeling van sport, is dat oorzaak of probleem? Bonden zijn vaak niet ingericht op non-binaire verdeling.

Er zijn ook structurele issues zoals dat er een hetero norm en binaire gendernorm is. Daarnaast is lhbtqi als concept is ook heel westers als concept. Hoe we dat definiëren is heel westers. In Afrikaanse landen heb je mannen die met mannen seks hebben maar dat dit niet gedefinieerd wordt als homo.

Het probleem is acceptatie. Mensen zijn zich niet genoeg bewust van wat ze een ander aandoen. Het blijft bij acceptatie. Maar ook een persoon zelf, hoe veilig voel je je om uit de kast te komen. Bij het amateurvoetbal is het wat meer dat mensen uit de kast durven te komen, dat mensen durven te zeggen dat ze homo zijn of lesbisch of non-binair, maar het profvoetbal bij de mannen is daarin echt het probleem. De angst zit hem met name in de supporters, de omstanders, spelers zijn ook bang voor hun carrière of zijn bang iemand in de vereniging een contract te bieden die lhbtqi is. We hebben onderzoek gedaan onder teamgenoten en die geven bijna allemaal aan er geen moeite mee te hebben maar het gaat dus meer om de omgeving.

2. Religieuze normen

Ik zie gewoon mensen feller reageren op uiterlijke vertoning van geaardheid niet zijnde een heterostel. Daar zijn denk ik verschillende oorzaken voor aan te wijzen, maar het is wel zorgelijk. Ik denk dat er groepen zijn met verschillende traditionele achtergronden, christelijk maar ook andere, waar er grote aversie is tegenover anders-zijnden. Het is hierbij de vraag of de groepen met aversie zijn gegroeid, of dat de aversie meer of fanatieker geuit wordt.

Kinderen in groep 7 en 8 worden mondiger, stilliger en zeggen dingen als “volgens mijn geloof gaan jullie naar de hel”. Dat kan zowel islam als christendom zijn.

Als je wilt achterhalen waar dat construct tot stand is gekomen moet je naar religie kijken. In mythologie is de vrouw vaak voortgekomen uit de man bijvoorbeeld. [We gaan] niet het gevecht met religies aan, maar willen wel dat het beeld van de werkelijkheid over een continu spectrum [tussen geslachten] ook gerespecteerd wordt.

In Nederland is een grote invloed vanuit de religieuze hoek. Zolang er religieuze politieke partijen zijn en artikel 23 van de grondwet bestaat,

wat maakt dat de overheid geen invloed op curriculum heeft, dan blijft dat.

Er is hier één dominee die in een besloten bijeenkomst tegen een burgemeester heeft gezegd dat lhbtq+’ers vergast en verbrand moeten worden. Hier is aangifte van gedaan door de burgemeester en de dominee is ook niet langer werkzaam. Dat was het voorjaar 2024. Anderzijds waren we ook bij een kerkelijke inzegening van een huwelijk van personen van gelijk geslacht.

Ik heb niet de veiligheid om te zeggen “ik val op meiden, ik ben anders” [...] omdat er vanuit conservatieve kringen best veel afwijzing is op religieuze gronden. Niet per se naar mij als persoon, maar meer ten opzichte van het praktiseren, wat dan tegen het geloof in zal gaan. Ik ervaar daarin heel veel afwijzing.

Binnen mijn kring mag je het wel zijn, maar je mag er niets mee doen. Als ik naar mijn dominee zou stappen en zeggen “ik heb homoseksuele gevoelens” zou hij dat aanvaarden, en erg voor me vinden. Daar ligt al de moeilijkheid, want het is nou eenmaal wat het is en het is niet ‘erg’. Maar als ik anders denk over een relatie hebben, dan mag dat niet.

Een heel groot deel van de moeilijkheden die ik ervaar is dat mensen zeggen “wat erg voor je”. Ze zien het echt als een kruis, zo wordt dat ook genoemd dat je de rest van je leven bij je moet dragen, gesteund door God.

Op de uni is het natuurlijk heel anders, soms zeggen mensen gewoon “oké” en verder niets, en dan ben ik echt verbijsterd? Is dat het enige wat je er over wil zeggen? Ik ben dan soms echt in shock. Ik ben dan ook verward: waarom kan het hier zo makkelijk, terwijl het thuis bij mensen waar ik zo veel om geef, zo veel moeite kost?

Ik ken heel weinig christenen die praktiseren, omdat ze gewoon uit de kerk gaan. Dan hoor je soms later dat iemand homoseksueel is. Ik heb dat zelf eigenlijk ook gedaan. Ik ben ook uit die kerk gestapt zonder het aan te kondigen. Ik weet geen voorbeelden van mensen die het weten te combineren, alleen mensen die celibatair zijn. Ik ken geen praktiserende homoseksuele mensen die nog in de kerk zitten.

Eén voorbeeld was een informatiedag [op een christelijke middelbare school] over ‘problemen’ waar pubers te maken mee kunnen hebben, bijvoorbeeld over porno of homoseksualiteit, en daar [bij het thema homoseksualiteit] waren maar twee jongens. Je werd als jongen er ook echt op aangekeken als je daar heen ging. Bij meiden was dat heel anders. Als jongens er heen gaan was dat meteen *sus* (populaire term uit de V.S. voor ‘verdacht’), daar hadden andere jongens meteen een mening over. Meiden hadden veel minder een mening over andere meiden wat dat betreft; jongens zijn kritischer.

Ik weet dat ik zo ben, en dat dat niet gaat veranderen, maar ik weet ook niet hoe de rest van mijn leven er uit gaat zien. Als je je hele leven hoort dat het niet oké is, en je voelt het dan zelf... Ik merk dat ik heel erg *struggle* met de gedachte van: “het mag niet.”

Mijn dominee heeft een keer een preek gegeven over dit onderwerp. Er zit in de Bijbel een verhaal over Sodom en Gomorra - steden die gestraft werden voor homoseksualiteit. De dominee hield een hele preek daarover, dat het één van de grootste zonden is en dat je daarvoor gestraft wordt als je zo bent, dus ook als je niets doet. Dat was voor mij het moment dat de deur dicht ging en dat ik niet meer in die kerk wilde zijn. Ik voelde: als ik nu opsta en zeg “ik val op meiden”, dan keuren de meeste mensen om me heen mij af.

[I]nclusie [is] volledig mee mogen doen. Wat ook meespeelt is dat bij volledig seculiere mensen

‘uit de kast komen’ ook moeilijk kan zijn, zelfs als de ontvangst hartelijk is, nog los van religie. En bij religie komen nog Bijbelse/kerkelijke regels er bij. Het stapelt op.

Homofobie, transfobie en antisemitisme zijn westerse concepten en heeft te maken met expansie van het christendom. De overheid dient rolbewustheid te creëren over die rol die zij speelt in de directe levenssfeer van de queer gemeenschap.

Zo is de ervaring dat je wanneer je werkzaam bent in het onderwijs, je homoseksualiteit op zich geen punt is. Totdat je het erover hebt met leerlingen die op zaterdag en zondag in de moskee ingepeperd krijgen dat homoseksualiteit niet mag. In Nederland is een grote invloed vanuit de religieuze hoek.

In de streng islamitische cultuur is weinig nadruk op identiteit, en veel op ‘wij’ in de vorm van familie of gemeenschap. Dus als er een ‘coming out’ is, wordt vooral gekeken naar hoe kijken mensen naar ons? Wat betekent dit voor ons? Dus dat leidt tot soms acceptatie binnenshuis, maar wel wens om het uiterlijk verborgen te houden, niet met partner van hetzelfde geslacht te trouwen, om bijvoorbeeld negatieve reacties jegens de familie te voorkomen.

[Ik heb m]oeite met de term ‘uit de kast komen’, want je moet juist naar binnen, naar jezelf en daaruit je eigen conclusies trekken over je geloof en je queer-zijn. Ontwikkelingen gaan wel langzaam, en het had beter gekund, maar het is wat het is.

3. Maatschappelijke normen

Hoe conservatiever het milieu waar je uit komt hoe moeilijker het is om er voor uit te komen en ook om aangifte te doen. Vanuit veiligheidsperspectief is dat dus wel een factor.

Je hoort ook wel “vroeger was niemand gay, en nu is iedereen tegenwoordig gay”. Mensen zijn tegen trendhoppers, dat is denk ik ook een ding. En: ‘onze

groep mensen’ is ook onderbelicht. Mensen zijn er pas net van overtuigd dat seksualiteit geen keuze is.

Het scala aan dingen dat we in de afgelopen tijd genormaliseerd hebben als ‘ik mag hier zijn en neem heel veel ruimte in’ draagt in het bredere plaatje bij aan die cultuur waarbij een heleboel vormen van gedrag niet worden gecorrigeerd. [Bijvoorbeeld] de verhuftering naar mensen die uitvoerend werk doen in uniform, van schoonmakers tot treinconducteurs. Ik wil niet zeggen dat er een soort wetteloos vacuüm ontstaat, maar dat aan de basis wel het gevoel is: hier kom je dus eigenlijk altijd weg met onbeschoft gedrag.

Scheidsrechters geven aan dat discriminatie vaak voorkomt, maar slechts weinigen doen melding omdat handhaving moeilijk is en ze kwetsbaar zijn. Ze zijn onderdeel van een cultuur waar discriminatie genormaliseerd is. Dit maakt het lastig om op te treden, vooral als betrokkenen belangrijk zijn voor de club.

Onderzoek toont aan dat sporters gemiddeld geen negatieve houding hebben tegenover lhbtq+ personen, maar zich toch niet altijd veilig voelen vanwege de cultuur waarin schelden met ‘homo’ normaal is.

Duidelijk is dat er een normalisering van het schelden met ‘homo’ is. Dat is wel iets belangrijks dat aangepakt moet worden. In een aantal strafdossiers [geraadpleegd ten behoeve van een onderzoek dat is uitgevoerd] zagen we ook dat daders dachten een grap te maken en die hebben een ongevoeligheid hoe dit aankomt bij slachtoffers en de gemeenschap.

Ja, het interessante vind ik dat sportbonden of andere organisaties [...] wel begrijpen dat er een probleem is. Maar ook sportbonden vinden het belangrijk, maar zien het niet als een groot issue. Dit zie je bij zowel beoefenaars van de

sport als bij de bonden. Bij sportbonden lijkt vaak de sportprestatie belangrijker te zijn. Dit zie je bijvoorbeeld bij de Olympische Spelen en bij wie op het hoofdveld mag spelen, vaak het mannenteam. Men wil soms iets doen aan diversiteit, maar als men denkt dat dit ten koste gaat van sportprestaties, wordt het minder snel gedaan. Dit speelt bijvoorbeeld bij quota; sommige bonden willen daar niet aan omdat ze denken dat het ten koste gaat van kwaliteit. De prestatie van de top binnen de bond of vereniging lijkt vaak belangrijker dan sociale veiligheid.

Er was altijd al gedoe rondom lentekriebels, maar nu is het meer gelegitimeerd om je daar hardop over uit te spreken. Het gebied wordt grijzer. Het wordt bijvoorbeeld ook gebruikt om islamitische mensen in een kwaad daglicht te zetten.

Een belangrijk aspect vanuit de afdeling diversiteit [van de gemeente] is normering. Mensen opvoeden in het idee dat iedereen gelijk is. Daar zit ook een groot probleem. Dit komt ook voort uit het antigender sentiment en desinformatie. Tegelijkertijd hebben hippe homo's brede steun tot extreemrechts aan toe, terwijl de andere groepen dan worden vergeten.

Ik denk dat we in Nederland vergeleken met twintig of veertig jaar geleden nog minder een corrigerende cultuur hebben. Daardoor zijn we ook steeds minder correctie van een overheid en van elkaar aan het accepteren. Niemand spreekt elkaar aan, niemand helpt die conducteur die bespuugd wordt. Want ja, als ik dat doe dan krijg ik dat mes in m'n ribben. Want we hebben allemaal een beeld dat iedere jongere van kleur een machete uit z'n broek trekt. Ik chargeer hem even, maar dit zijn de frames waar we nu mee leven. Die frames hadden we volgens mij twintig jaar geleden minder.

Bij jongere ouders kun je zeggen dat is van alle tijden, door groepsdruk of welke aanleiding ze ook kunnen vinden. Aan de andere kant: mensen die

uit eigen beleving vinden dat lhbt-uitingen er niet mogen zijn, zijn er ook. Dat maakt het een moeilijk grijpbaar fenomeen.

Er is ook een hiërarchie onder medici. Psychologen en seksuologen staan lager in aanzien dan bijvoorbeeld urologen. Daar wordt dan ook slecht naar geluisterd. Juist psychologen en seksuologen denken vooral [over gender als spectrum].

In de ontwikkeling van kwaliteitsstandaarden blijven [medische behandelingen van intersekse personen] [...] mogelijk, terwijl het standaarduitgangspunt geen ingrijpen zou moeten zijn. [...] Van de medische ingrepen is nooit bewezen dat ze helpen. De negatieve impact is daarentegen wel bewezen.

Hiv wordt gestigmatiseerd. Het heeft met seks te maken en het wordt gelinkt aan homoseksualiteit. Dat zorgt ervoor dat niet iedereen met klachten zich meldt.

Een vooroordeel is dat een vrouw van zestig geen hiv kan hebben, maar dat komt ook voor. Dan heeft iemand al jaren klachten, wordt doodziek en dan pas volgt de diagnose. Jaarlijks overlijden nog circa dertig mensen aan de gevolgen. Deels omdat mensen het niet weten of niet willen weten.

[Bij het organiseren van een Pride bijeenkomst] werd gedacht aan activiteiten die standaard zijn voor witte homo's en er was weinig oog voor personen met een bi-culturele achtergrond. Het beeld is dat queer personen met een bi-culturele achtergrond allemaal in taboesfeer leven. Dat is niet zo. Ook is er een beeld dat de witte Nederlander heel tolerant is. Dat is ook niet zo. Ik spreek me daar tegen uit.

In algemene zin denk ik dat we met elkaar minder tolerant worden. Dat heeft te maken met stress, druk, economische druk.

De Nederlandse maatschappij is heel erg gericht op individualiteit, waardoor je constant in een spagaat zit tussen jezelf zijn op school, en anderzijds thuis bepaalde dingen niet kunt zeggen en doen vanuit respect voor je familie. Je moet eerst bij jezelf in de leer gaan en jezelf accepteren: “Zolang je je coming in niet hebt gehad, kun je geen coming out hebben”.

Zelfs bij heel gelovige [joodse] mensen gaat liefde voor familie voor. Meeste gevoelens van onveiligheid komen van buiten de gemeenschap. Er is ook sprake van dubbele stigmatisering.

De veranderbereidheid in de topsport bepaalt voor een deel de context van de breedtesport.

Sport is heel ingewikkeld voor trans mensen. Mensen die in transitie gaan, stoppen met sporten. Ze kiezen vaak ook voor individuele sporten. Je merkt aan de debatten over topsport dat [trans] mensen niet gestimuleerd worden om aan groepssporten te doen.

De opdracht aan scholen [is] om diversiteit onder de aandacht te brengen. Dat [lukt] goed bij culturele diversiteit maar minder goed bij seksuele diversiteit.

Scholen worstelen met de vraag of het moment gekomen is om te normeren. Wanneer is het pesten, wanneer is het discriminatie. Er mist nog kennis bij scholen hoe dat over te brengen.

In de maatschappij en westerse wereld is het beeld dat mensen een seksuele relatie nastreven. Dat is de norm. En mensen houden daar sterk aan vast. Wat daarbuiten valt is gek en raar. Iemand die asexueel is, is niet op zoek naar seks. Dat morrelt aan het wereldbeeld dat mensen hebben en mensen vinden dat eng.

In fictie komen weinig asexuele personages voor. En de paar die er zijn, zijn stereotyperingen. Wat naar voren wordt gebracht is vaak niet wat

aseksualiteit is. Het zijn dan vaak saaier personages waar wat mis mee is. Waarbij er sprake is van een symptoom wat wel weer goed komt, of niet.

Je kunt het aan de buitenkant niet zien, als iemand zich intern niet veilig voelt. Dat is een belangrijke component in de veiligheid van lhbtq+ personen. Dat je zelf niet veilig bent in je eigen hoofd. Daar zit ook een stem die beïnvloed wordt door de buitenwereld en een oordeel heeft.

Het is niet de angst voor geweld maar ook het gevoel voor erbij horen. En dat is heel belangrijk bij jongeren. Ook de mensen die voor de klas staan voelen een belemmering om zaken aan de orde te stellen die ze eigenlijk wel aan de orde zouden willen stellen.

[Een oorzaak is ook het hebben van] conservatieve denkbeelden. We gaan anders om met huwelijken, relaties, dan vijftig jaar geleden. Dit is een trend waar we over vijftig jaar anders op terugkijken. Ik zie gebrek aan wil om open te staan voor nieuwe denkbeelden of voor anderen.

Tegelijkertijd zien we dat er sprake is van een terugslag door het algemene conservatisme in de maatschappij. Het gaat dan nog niet per se over Bi+ personen, maar de lhbtq+ gemeenschap breed en meer specifiek transgenders.

Trans mensen worden gezien als tweederangs mensen. [Zij] werden in het verleden verplicht gesteriliseerd. Je wilt hen behandelen als elke andere burger, dus volledige participatie in de samenleving. Je wilt dat deze groep ook goed kan functioneren. Het isolement helpt niet. De arbeidsparticipatie is laag.

Haat zaaien is een thema wat niet goed gedefinieerd is. Dit is echt wel een ding. Ook vanwege vrijheid van meningsuiting en dat dat elkaar raakt. De vrijheid van meningsuiting kan botsen met wat iemand

zegt over een politieke partij of bevolkingsgroep. Dat is ingewikkeld. Je wilt ook niet dat mensen zich niet kunnen uiten, dan wordt het maatschappelijk gezien ook 'engig', dat je niet meer durft te praten. In Nederland willen we vrijheid van meningsuiting niet beperken.

"Ik mag ook niks meer zeggen", lijkt voor te komen uit de angst voor het verliezen van bevoorrechte status. *Reverse racism theory* [discriminatie van de meerderheid] komt ook veel terug.

Vanuit onze gemeenschap komen geluiden "doe er wat mee". Die boodschap komt niet goed aan. Waardoor het als een geluid terugkomt als "het wordt door de strot geduwd". Het gaat om het respect hebben voor iedereen. Daar gaat wat mis. Dat is een groot probleem.

Asielzoekers vluchten soms specifiek naar Nederland met het idee dat ze in Nederland veilig zullen zijn en dan uiteindelijk zit je op een relatief klein oppervlak waarbij het voor kan komen dat een deel van je medebewoners uit hetzelfde land van herkomst komen en mogelijk voorstanders van het anti lhbtq+ regime waarvoor je bent gevlucht.

D. Politieke en ideologische beïnvloeding – lhbtq+ als zondebok

Waarom zijn zoveel mensen in het stille midden opeens zo heel erg tegen lhbtq+ en tegen dingen? Dat wordt weggezet als woke en anti woke, die discussie. We hebben in maatschappij in heel korte tijd veel veranderingen gevraagd en veel mensen kunnen het tempo niet aan. Dat gaat heen en weer naar een middenklasse die niet sociaaleconomisch aan het groeien is, generaties die het slechter krijgen dan generaties ervoor, heel veel druk op gezinnen en ouders, remming in sociaaleconomische groei. Dat levert bepaalde frustraties op. Die frustraties moeten ergens heen.

Ook is het beeld dat de regering lhbtq+ personen in een negatief daglicht stelt. Als *scapegoats*. Een groep die gebruikt wordt voor andere doeleinden.

Het populisme zorgt voor wij/zij denken. Ook wordt er gezocht naar een zondebok. Dat gebeurt nu bij transpersonen die [er] worden uitgepikt als heel problematisch.

Anekdote van een collega die al dertig jaar bij het College werkt: toen het college voor gelijke rechten begon waren het eerst de homoseksuele mannen en lesbische vrouwen die veel haat kregen, daarna de hoofddoek-dragende vrouwen, nu zijn het de transpersonen die het moeten ontgelden.

En trans mensen zijn onbekend, dus het is een makkelijke groep om dingen op te plakken.

Het is ook een politiek middel. Als je moeite hebt om hele ingewikkelde problemen op te lossen in je samenleving, en je wordt er op aangesproken, dan haal je een zondebok tevoorschijn om het daar over te laten gaan. Dat is wat Trump doet, dat is wat [Tweede Kamerlid] doet. Gooi een stuk rood vlees over identiteit de wereld in en je hoeft het al niet meer te beantwoorden. Het is ook een politiek middel. Mensen hebben behoefte aan identiteit als ze zich onveilig voelen, zich afzetten, tegen anderen. Dat is een zichzelf versterkend fenomeen. Wat in meer of mindere mate terugkeert in maatschappijen.

We moeten oppassen dat we ons door de huidige politieke wind niet tegen elkaar uit laten spelen als verschillende gemarginaliseerde groepen. We zijn allemaal gemarginaliseerd op een manier, dit is een gevecht dat we samen moeten voeren. Homonationalisme is een groot gevaar.

In de huidige koers gebruikt de politiek queer mensen als stok om voornamelijk de islamitische gemeenschap mee te slaan, en de islamitische

gemeenschap verder te demoniseren. Dit doen ze door middel van het frame dat de islamitische gemeenschap zogenaamd inherent queer-onvriendelijk is. In het regeerakkoord staat geen directe verwijzing naar 'homonationalisme'. Er staan [...] *dog whistles* in die de potentie hebben om bovenstaande frames te reproduceren, en waar we dus alert op blijven.

De acceptatie van antigeluiden van antirechten-beweging. Dat bijvoorbeeld een [Tweede kamerlid] tijdens een debat over conversie twintig minuten lang een complottheorie verspreid die vaccinatie verbindt aan lhbtq en de zogenaamde macht die we hebben.

Gender is nu een topic, het slaat aan bij mensen zoals Trump, maar ook in Nederland, waarmee je mensen boos en angstig kan maken als je het toespitst op seks en kinderen. Dit is een voorbeeld van waar het over gaat, het gaat om iets groters, om machtsverhoudingen, tussen diegenen die niet willen dat mensen emanciperen en mensen die geen machtsposities hebben. Denk aan vrouwen, non-binaire mensen, et cetera. Dus lhbtq+ personen worden gebruikt als *scapegoat*. Kijk, hier is een nieuwsitem dat Texas personen die zich identificeren als transpersonen probeert strafbaar te maken. Een ander voorbeeld is abortus en dat je daarvoor gevraagd wordt naar de reden. Alleen de vraag waarom vrouwen abortus willen, dan moeten de alarmbellen afgaan. Zodra het normaal is om die vraag te stellen, ben je voor je het weet abortus aan het bediscussiëren. Dit is meer van hetzelfde en onderdeel van een grotere beweging tegen emancipatie.

Ik maak me zorgen om de kerndoelen van het onderwijs. Ik vind het kwalijk dat we een pad op gaan dat er een streep doorheen gaat in stukken van mensen die expertise hebben, omdat het woord 'gender' ergens in staat en politici het ergens niet mee eens zijn. Terwijl er jarenlang met precisie aan

gewerkt is, vanuit een behoefte van het onderwijs en met het onderwijs. Dan is het mega balen als het bij het ministerie [van OCW] komt te liggen en we weer niet weten wat eruit gaat komen. En dat de boodschap kan zijn we gaan het niet doen. Je stopt het in een soort box van Pandora of black box en je weet niet wat ermee gebeurt. Een betrouwbare overheid is belangrijk. Nu heb je totaal geen idee wat eruit gaat komen. En mensen bij [het ministerie van] OCW hebben ook geen inspraak. Het kabinet vindt dat zij hierover gaat en daar van alles over mag roepen, maar houd je bij je leest. Ze moeten zich niet met de kerndoelen bezighouden, daarover staat niets in het regeerakkoord. Dit is aan bemoeien tegen iets waar je iets van vindt, omdat er iets van gender of seksuele of relationele vorming in staat? Er wordt gebruik gemaakt van expertise, en dat staat onder druk. De democratie staat onder druk.

Het is zorgelijk wat er in de wereld gebeurt en dat heeft impact op de sport. Homohuwelijken worden teruggedraaid. Mensen die zich herkennen in [bepaalde uitspraken van politici] spreken zich meer uit tegen 'woke'. De sportwereld is al heel conservatief, loopt niet voorop. Als [politici] iets zeggen, legitimeert datzelfde zeggen in de sport, want sport is een afspiegeling van de samenleving.

De oorzaak daarvan is toch dat het politiek gericht is. Mensen die zich gesteund voelen door extreemrechts. Mensen die in een bubbel zitten op sociale media. Nu ook de situatie in Amerika met Trump. [Er zijn] heel veel verzoeken [...] van transkoppels die willen weten welke kans ze maken om over te komen vanuit Amerika.

Zoals [Tweede Kamerlid] vorig jaar lentekriebels onder de aandacht heeft gebracht heeft de discussie sterk bepaald.

[Het] publieke debat helpt niet mee. En van de huidige politiek word ik ook niet vrolijk.

In de politiek wordt nu als het gaat om veiligheid gewezen naar specifieke groepen die bijvoorbeeld homofob zijn. Het voelt alsof mensen niet naar zichzelf willen kijken. Er is sprake van een maatschappelijk breed probleem, het gaat niet alleen om specifieke groepen. Nu worden groepen tegen elkaar opgezet, er is geen spiegel naar andere groepen omdat het electoraal niet aantrekkelijk is om dat te doen. Denk bijvoorbeeld aan spreekkoren bij voetbalwedstrijden. Dat wordt al jaren genormaliseerd door media en de politiek.

Je moet je ook niet vergissen in de normsetting en normstelling vanuit de politiek. Hoe mensen ons zien en over ons denken en of ze wel of niet empathie opbrengen, is allemaal met elkaar verweven.

Specifiek als het gaat om de politiek is er sprake van fatsoenerosie. Er is sprake van een politieke wind die dehumaniseert, die mensen uitscheldt en beledigt. Zo voer je geen politiek met elkaar. Dat wordt dan de norm in de samenleving. Als politici mensen gek noemen omdat ze transgender zijn, papegaaien anderen hen na. We moeten uitkijken dat we groepen niet tegen elkaar uitspelen. Zoals bijvoorbeeld vrouwen en transvrouwen in de sport. Laat de wetenschap leidend zijn.

Er is een steeds grotere invloed van radicaal christelijke partijen. Partijen die een luidere stem krijgen in het publieke debat. Er is meer conservatisme, dat zien we ook terug bij de regeringspartijen.

De uitspraken van Zuckerberg hebben heel veel invloed. Dat gecombineerd met rechtse geluiden en complotdenkers is een giftige cocktail. Gezien de slagkracht van grote spelers kun je daar als kleine partij niet veel tegenover zetten.

Wat we dan als voorbeeld kregen was een man die homoseksueel is, maar vanuit geloofsovertuiging

celibatair leeft. Dan denk ik: je hebt nu één voorbeeld laten zien, maar geen mensen die wél hun seksualiteit praktiseren. Daarnaast: over homoseksualiteit wordt wel iets gedeeld, maar over transgenders of asexualiteit echt helemaal niets. De mensen die zich zo voelen moeten dus helemaal zelf op onderzoek uit.

Door alles wat er gebeurt in Den Haag krijgen we een tweedeling in de samenleving en dat vind ik jammer.

E. Des- en misinformatie en complottheorieën

Mediawijsheid; hoe ga je om met alle informatie die op je afkomt? Desinformatie - het is moeilijk om daar een pin in te prikken. Er is een pallet aan oorzaken.

Ook sociale media die steeds slechter en minder worden gemodereerd, vormen een oorzaak.

Daarnaast een groei aan complotten en misinformatie. We volgen de media sinds 2018. Eerst was de media onverschillig, niet echt een mening. Nu wordt het onderwerp trans mensen en thema's daaromheen meer als debat opgeworpen. We zien veel misinformatie over trans mensen en dat komt ook in de krant terecht.

[Voorbeelden van misinformatie over trans mensen zijn] dat transvrouwen verkrachters en fraudeurs zijn. Dat transgender zijn besmettelijk is. Dat transgender kinderen verward zijn en door elkaar besmet worden, ook door indoctrinatie van onderwijs. En het farmaceutische complot; dat iedereen verslaafd moet zijn aan hormoonhoudende medicijnen.

Een oorzaak is dat het beeld wat er is, is vertekend. Op tv zijn veel homoseksuele mannen, daar is een beeld bij. Maar bij evenementen als Pride zie je dat de boot met mensen met weinig kleren in beeld

komt en de andere veertig niet. Als mensen daarover zeuren vraag ik wat men vindt van zomercarnaval in Amsterdam? Er is zichtbaarheid, maar dat kan een vertekend beeld geven en mensen zijn niet nieuwsgierig genoeg om verder te kijken.

Wat ook speelt is dat er veel misinformatie en rare, tegenstrijdige informatie is. Mensen hebben verkeerde beelden. Door algoritmes komen mensen op sociale media ook in kringen met soortgelijke mensen terecht. Ze komen dan niet in aanraking met inclusiviteit. Mensen blijven in een eigen bubbel. Het doorprikken van een bubbel is eng. Alles daarbuiten is onbekend.

Een specifiek probleem momenteel is de positie van transvrouwen in breedtesport. Er wordt veel fake nieuws verspreid dat hun mens-zijn ondermijnt. [...] Misinformatie en weerstand rondom transvrouwen in sport ontstaan door onbekendheid en aannames over veiligheid en eerlijkheid. Dit maakt discussies over wat eerlijk is complex, vooral omdat de lijn tussen topsport en amateurs vaag is.

Sport is ook nooit een gelijk speelveld, bijvoorbeeld grote handen bij zwemmen is voordelig, er zijn altijd individuele verschillen. Die discussie wordt nu heel onzuiver gevoerd. Nu worden mensen nog meer uitgesloten, discussie gaat over ruggen van sporters heen, het beeld dat het eigenlijk mannen zijn, wordt verspreid, en dat heeft ook invloed op de amateursport.

Er is een genderkloof tussen jongens en meiden. Beide seksen consumeerden dezelfde media. Nu zie je dat algoritmes gebaseerd zijn op gender. Meiden de progressieve algoritmes. En jongens conservatievere. En dan zijn we [lhbtqi+ personen] altijd de Sjaak.

Online merken we het ook. Op sociale media worden steeds meer dingen geblokkeerd. Alles wat man-man of queer gerelateerd is. Ik krijg berichten

dat ik dingen moet verwijderen of dat anders mijn account geblokkeerd wordt. Terwijl het gewoon kunst is. Bijvoorbeeld ook een afbeelding van een Duits tijdschrift. Dat ging over gigantische reuzen, een schilderij. De man is naakt op de afbeelding, maar je ziet niks. Er komt een *trigger warning* overheen. Terwijl dat gaat vaak over afbeeldingen die echt afschuwelijk zijn. Facebook slaat aan op de naaktheid van de man. Mensen zien het als een seksualisering van kunst, terwijl dat is het niet. Als je bijvoorbeeld afbeeldingen uit de Sixtiynse Kappel zou plaatsen, mag dat dan wel? Het raakt de vrijheid van meningsuiting. Dat voelt ook onveilig.

Ik denk dat de gewenning aan bepaalde beelden die extreem zijn een probleem is. Sociale media zijn ook zo ingericht. Er zit geen filter meer op, je krijgt alleen maar meer en je wordt alleen meer gesterkt. Ik denk dat je daardoor ook makkelijker dit soort beelden naar buiten brengt zonder dat je je realiseert als samenleving kijken we hier heel anders naar. Soort van gewenning aan bepaalde beelden, die eigenlijk extreem zijn, maar je weet het niet meer dat ze extreem zijn, want je ziet ze zo vaak.

Sommige ouders lezen ook krantenartikelen over toename van verwarde meisjes. Dit is uit de context gerukt, maar ouders worden daar bang van. Waar komt mijn kind terecht? Is ze wel trans? Daar zie je veel morele paniek. Er is geen toename van spijtoptanten, maar die indruk wordt gewekt. De transitie en ook spijt bestaat natuurlijk wel en verdient ook aandacht, maar de manier waarop er nu aandacht aan wordt besteed lijkt vooral als doel te hebben om twijfel te zaaien over transgender mensen en de zorg.

En een jonge generatie die nu online veel luisteren naar mannen als Jordan Peterson, die trend is vooral online ook heel erg gevaarlijk, en er wordt veel misinformatie gedeeld. Dat trans en non-binair bijvoorbeeld een ideologie zou zijn in plaats van een identiteit.

Er is ruimte ontstaan, vooral via sociale media, een wereld waarin we veel te lang niet goed opgelet hebben in wat er allemaal precies rondgaat, van alles van de moederharten tot de aluhoedjes tot de wappies, tot de antivaxers. Dat is een soort zwart gat geworden, waar die hele desinformatiestroom zoveel ruimte heeft kunnen innemen dat je dit niet meer uit de maatschappij krijgt. En *everyone loves a good conspiracy*.

Ik zie recent een shift met heel veel desinformatie online. Mensen nemen desinformatie voor waar aan, en je ziet door de bomen het bos niet meer. Queer personen worden geconfronteerd met het moeten ontkrachten van dingen die mensen online hebben gelezen.

Vorig jaar hadden we met een groep transpersonen een *trans-remembrance day*, *low profile*, kleine setting, heel amateuristisch, ook aandoenlijk. Ik heb daar zoveel discriminatie gehoord in één middag. Mensen die je aanspreken “jij bent er verantwoordelijk voor dat mensen zich ombouwen”. Ik weet niet waar mensen het vandaan halen en hoeveel filters mensen nog hebben. Je vraagt niet meer dan aandacht voor mensen die vanwege hun identiteit vermoord worden of suïcide plegen. Daar komen allemaal dingen bij die daar niks mee te maken hebben.

Ik vermoed ook dat mensen via sociale media ook veel desinformatie of niet gefilterde informatie binnenkrijgen over pedofilie, mensen die geopereerd moeten worden, kinderen die beïnvloed worden, allemaal van dat soort nonsens. Dat vind ik zorgelijk. Dat is naar mijn idee ook wat er achterliggend speelt.

[Eén van de oorzaken is] vooral desinformatie op sociale media.

De verspreiding van desinformatie is heel erg sinds sociale media. Er is zoveel informatie niet gebaseerd op feiten. Denk aan de ophef rond de week van de lentekriebels en de transgenderwet. Het hele idee van *factfree politics* en regeren op emotie zorgt voor een onveilige sfeer. Mensen belanden op sociale media in fuiken, waar ze alleen het geluid van bepaalde politieke partijen horen. Er is vooral een trend in sociale media in plaats van sinds sociale media, hiermee bedoelen we informatiefuiken waarin mensen terecht komen.

Überhaupt is desinformatie een belangrijke oorzaak. Wereldwijd is het weer *on the rise*. Door sociale media en algoritmes nemen mensen meer desinformatie tot zich. Die mede voor de rechtsere wind hebben gezorgd.

F. Wantrouwen richting overheid en instanties

De aangiftebereidheid is laag, men is bang voor discriminatie.

De opsporingsindicatie is vaak beperkt en er is weinig bewijs. Vaak wordt dan gezegd dat het geen zin heeft om aangifte te doen.

Ik ben in de trein bespuugd en dan kom je in de rare situatie terecht dat je dat eigenlijk eerst laat gaan. Dat een conducteur dan tegen je zegt “ik zou het toch fijn vinden als je aangifte doet, want dat helpt ons ook, want wij maken gewoon heel veel geweld en hufterig gedrag mee en als slachtoffers zich niet melden, dan mm....” Ik zeg tegen zo’n conducteur “dat verhaal vertel ik al heel lang in de gemeenschap, ga aangifte doen.” Vervolgens ben je een dag bezig om de camerabeelden veilig te stellen. Je wordt daarbij alle kanten opgestuurd – nee, dat moet de politie doen, nee dat moet je als betrokkene zelf doen. Dan heb je dat geregeld en dan kom je bij de politie en na vijf gesprekken wordt er eigenlijk gewoon gezegd, je mag geen aangifte

doen. En dan ga je aan een politieagent uitleggen hoe de wet in elkaar zit en dan zegt hij “ik snap dat je dat snapt, maar ik heb er de tijd niet voor en het komt hier op een stapel en we gaan hier nooit iets mee doen.” En dat is gewoon heel cru. Vervolgens spreek je alsnog iemand bij Roze in blauw, die daar dan wel een mutatie van kunnen maken, maar ook daar de realiteit “Ook wij gaan hier niks mee kunnen doen. De volgende keer dat het gebeurt, bel 112.” “Ja, maar dit is toch niet levensbedreigend?” “Dat is een afweging die jij maakt en die hoeft je niet te maken. Maar als jij 112 had gebeld, dan hadden we met honden op het station gestaan en die jongens uit de trein gehaald en zelf die beelden veiliggesteld. En dan was het een zaak geweest.” Dan denk ik ook van “dat is toch ook overtrokken?” Ik wil toch ook niet dat de halve ME klaar staat om twee van die kinderen uit de trein te meppen? Wat me het meest geïrriteerd heeft is dat ik 7 keer de politie aan de lijn heb gehad, dat ik er drie dagen mee bezig ben geweest, en dat dit probleem op papier niet bestaat.

Je kunt bedenken dat iedereen het politiebureau in moet kunnen lopen om aangifte te doen. Je verwacht dat er zo’n leuke rechercheur komt met een jasje of een coltrui die dat opschrijft en dat ze dan ook echt iets gaan doen en dat er iets gebeurt. Want zo zie je dat op tv als burger. De realiteit is dat je weet dat de capaciteit er niet is, en dat er een heleboel moeilijke vraagstukken zitten in het opsporen van daders, in het in beeld brengen van daders, dat je te maken hebt met daderprofielen, et cetera. Het is zo’n stom zinnetje om te zeggen “het is complex”, maar het is best complex. Je gaat heen en weer tussen iets wat juridisch gezien misschien heel simpel is; mishandeling, belediging, poging tot doodslag, en je kunt een afwegingskader maken. Maar de kloof tussen slachtoffer en opsporing is groot. Dat geldt ook voor andere plekken, groepen en momenten in de maatschappij.

Nergens met een klacht terecht kunnen maakt de situatie niet makkelijker. Soms is een politiebureau

niet open of wordt gezegd “kom later maar terug”. Dan moet je stevig in je schoenen staan om door te zetten. De aangiftebereidheid neemt af. Want als de politie zegt “we kunnen niks met deze melding” wil je dan een trauma herleven? Veel mensen uit de community lopen daar niet warm voor.

In 2018 is uitgevraagd dat de grootste reden om geen aangifte te doen bij bedreiging of mishandeling angst was voor bejegening door politie en weinig vertrouwen in uitkomst en aanpak. En dat politie zelf ook een actor is. Als er geweld is tegen lhbtq+ personen, wordt het niet altijd goed door de rechter beoordeeld. Dan denken mensen die zich tot de lhbtq+ gemeenschap rekenen “daar heb ik niks aan.”

We zien een gebrek aan vertrouwen in de politie, mensen doen geen aangifte omdat er toch niks mee wordt gedaan.

Ik vroeg me af hoe het gedrag wordt beïnvloed door meldingen en hun opvolging. Heeft opvolging een positief effect, of voelen mensen zich onveiliger door de extra aandacht? Het aandeel formele meldingen is relatief laag. In het voetbal bijvoorbeeld zijn er handleidingen voor scheidsrechters om discriminatie te melden, maar weinig scheidsrechters maken hiervan gebruik.

Maar er zijn genoeg gevallen waarbij iemand wordt uitgelachen of raar wordt aangekeken bij het doen van aangifte. Of dat een aangifte niet in behandeling wordt genomen. De kwaliteit van de meld- en hulpstructuur staat onder druk.

We zouden vindbaar moeten zijn, maar meldingsbereidheid is nu eenmaal laag. Roze in blauw loopt daar ook tegenaan, daar lopen we allemaal tegenaan. De gemeenschap heeft het gevoel dat ze niet serieus worden genomen of dat er toch niets gaat veranderen. Dat zie je ook met strafbare discriminatie of geweld met discriminatoir oogmerk. Het is al heel snel niet te bewijzen, of er wordt

gedacht; “het maakt toch niet zoveel uit, want is geen verzwarende omstandigheid”. Lhbtqi+ personen denken al snel “laat maar, ik ga door met mijn leven”.

Ik maak mij zorgen over hoe ze omgaan met mijn aangifte bij de politie. Ik vind het natuurlijk fijn dat ze het bij de politie hoog opnemen, maar ik merk dat de politie niet het woord regenboog durft te gebruiken in de berichtgeving over die toegenomen aangiftes hierover. Ze hebben het over vlaggetjes in plaats van over regenboogvlaggen. Als politie durf je dan ook het onderwerp niet meer te noemen. Dat is echt een verkeerd signaal.

Wat je uit eerste hand wel eens hoort als het gaat om negatieve ervaringen en je vraagt naar handelingsperspectief of je vraagt naar aangifte-bereidheid; mensen hebben geen vertrouwen in dat de politie er iets mee gaat doen. Of mensen hebben ervaringen waarbij de politie zegt; doen we niks mee, kunnen we niks mee, er is niet genoeg bewijs of iets dergelijks voor aangifte.

Zeven op de tien mensen krijgen te maken met fysiek geweld. Er zijn [jaarlijks] 3200 meldingen en aangiften. Een groot deel daarvan raakt ‘kwijt’ tussen politie en OM. Dit leidt uiteindelijk tot vijf à tien veroordelingen per jaar. Wat je ook denkt van het strafrecht, het zit voornamelijk in de geloofwaardigheid.

Het heeft mij met het vorige actieplan heel erg verbaasd dat het vooral een stapel maatregelen was met een nietje erdoor. Zodra het over de politie gaat in gesprekken met mensen van justitie, wordt gezegd “ja, maar de politie is een hele moeilijke organisatie. Daar kunnen we eigenlijk niks in sturen”. Daar slaat elk gesprek over capaciteit bij de politie mee dood. Daar doet eigenlijk iedereen alsof niemand over de politie gaat en dat dat bij voorbaat een spoor is waar we niet heen kunnen.

Ik me kan verplaatsen in de frustratie van een middenklasse die niet vooruit beweegt. Daar zit nu veel teleurstelling en boosheid. Ik snap dat als je je buurt hebt zien veranderen in iets wat leuk was, met buurt barbecues, naar waar elke week een vuilnisbak in de fik staat, waar kinderen van 14 staan te dealen, waar één keer per dag een politieauto op hoge snelheid doorheen rijdt, zodat ze het kunnen afvinken. Dat is de beleving van burgers.

Er is Roze in Blauw maar het is een brevet van onvermogen van de politie dat zij niet in staat zijn om dit structureel te regelen. Dat er mensen binnen de politie moeten opstaan om te zeggen “bij mij ben je veilig” en dat dat niet het geval is bij bijvoorbeeld alle rechercheurs? De politie zou er voor iedereen moeten zijn. Dat is nu niet het geval. Roze in Blauw bestaat als twintig jaar. Dit had al binnen de politie opgelost moeten zijn.

Als er gehandhaafd wordt, worden fouten gemaakt. Mensen die niet er uit zien volgens agenten als M of V wat er in hun paspoort staat, of ongepaste opmerkingen, beledigingen. Is een cultuurprobleem.

Er komt meer zichtbaarheid door online, door mensen die niet gehoord worden of geholpen worden door de politie. Mensen moeten dan zelf Roze in Blauw bellen om dit te melden. Daardoor gaan mensen online dit verhaal vertellen. Het is bij de politie geen thema in de opleiding, het wordt niet meegegeven aan mensen die hiermee het veld in moeten.

Een homoseksuele, christelijke, Syrische jongen vertelde me dat hij lastig was gevallen op Koningsdag. Ook deze jongen had toen de politie erbij gehaald, waar de politie reageerde dat beide partijen hier een fout waren begaan. Toen ik dit hoorde dacht ik weer “hier klopt iets niet”. Er zijn niet twee partijen fout hier, er is één groep die een fout maakt en aangesproken moet worden. En dat gebeurde niet. En dat doet iets met je gevoel van

veiligheid. Ik zou graag hier ook nog een keer Roze in Blauw over willen inlichten. Agenten moeten staan voor de veiligheid van iedereen. Op deze manier reageren roept juist vragen op en zorgt ervoor dat de persoon in kwestie zich niet veilig of gerustgesteld voelt. De agenten in deze anekdotes hadden voor een andere aanpak kunnen kiezen.

We hebben het idee dat de overheid zich tegen ons keert. Het COA wil niet hebben dat ondanks dat we het vriendelijk brengen, dat ze bekritiseerd worden. Ze reageerden het af op de asielzoekers. Daar zit een afhankelijke positie.

We horen ook wel eens terug dat door het COA tegen melders wordt gezegd “waarom neem je contact op met deze organisatie of deze persoon”. Dat kan niet. Ik weet niet hoe vaak dit voorkomt, maar we hebben hier wel meldingen op.

Je moet je voorstellen, deze doelgroep [van lhbtq+ asielzoekers] heeft al moeite om autoriteiten te vertrouwen. Asielzoekers ervaren gesprekken zoals met het COA als heel intimiderend. Dat is niet alleen COA, maar ook IND en beveiliging. Daarmee verliezen ze het vertrouwen in een overheid en een land van wie ze volledig afhankelijk zijn voor bescherming. Soms zijn het meldingen als ‘de omgeving wordt als onveilig ervaren’. Dan is er ook niet altijd opvolging.

Wat het COA niet wil begrijpen en erkennen is dat je alle signalen serieus moet nemen. Het gaat over meldingen tussen asielzoekers maar ook tussen personeel en de asielzoeker. Probleem zit er vooral in dat er een onveilige omgeving wordt gecreëerd zoals transfobie, LHBTQI-fobie. Algeheel. Iedereen die zichtbaar is, heeft er het meeste last van. De koppels, de trans, non-binaire.

De groep wordt wel groter, maar niet iedereen is bereid een melding te doen. Ze vinden het risicovol. Zijn bang zijn dat het invloed heeft op de

asielprocedure. Ik probeer aan te geven dat dit niet zo is. Alleen veel mensen komen uit landen waarbij de overheid een geheel is.

Wat lastig is, is dat ‘de overheid’ niet heel erg vertrouwenswaardig meer lijkt. D&I [Diversiteit en Inclusie] achtige afdelingen lijken weg te zakken

Vroeger moest je gecastreerd worden, dat is nu veranderd en verbeterd. Maar de transgenderwet ligt op zijn kont en gaat in deze kabinetsperiode ook niet veranderen.

Veel slachtoffers hebben het gevoel dat de overheid – terecht of onterecht – niet naast hen staat. Er zijn heel veel verschillende manieren voor om dat wel te realiseren. Dat geldt zowel voor de lichtere incidenten aan de ene kant tot de zwaardere fysieke incidenten aan het andere uiteinde.

Door dat gevoel dat we [als queer moslim] harder moeten vechten gaan we ook niet praten, en daardoor worden we ook niet gehoord, terwijl het probleem juist veel groter wordt. Goed dat we dit gesprek daarom voeren, zodat jullie (red: overheid) weten wat er speelt.

Eén groep ziet school als verlengde overheid en daar zit wantrouwen, vooral sinds covid. De andere groep vindt dat school te weinig doet, maar wat geef je ons dan om dat te bewerkstelligen? Je hoort vanuit die groep “superfijn, die kerndoelen, super dankbaar voor, alleen zijn ze nog steeds te vaag”. Wat wordt er precies bedoeld met respect voor seksuele diversiteit? Wanneer grijp ik in? Als een kind zegt “jij gaat naar de hel” valt dat onder disrespect en hoe zit dat in relatie tot vrijheid van religie. Scholen en leerkrachten krijgen te weinig mee van wat kaders zijn.

Een vertrouwenspersoon is een te hoge drempel; leerlingen weten vaak niet eens dat er een vertrouwenspersoon is, die is niet zichtbaar,

en ga er maar voor staan als 13-jarige, zo een formele instantie als een vertrouwenspersoon. Dat werkt niet zo goed. Je hebt vaak een intern vertrouwenspersoon, zoals een andere docent. Dat voelt direct onveilig. Dat werkt niet goed voor leerlingen, maar ook niet voor docenten. Met de informatie wordt vaak niet discreet omgegaan horen we vaak.

[Verminderde acceptatie] zorgt er ook voor dat er grotere drempels zijn om naar instantie te gaan voor hulp en begeleiding, als je onbegrip verwacht tegen te komen.

Er is weinig vertrouwen in de overheid. Je moet als overheid ook lef hebben om iets te doen.

Er is te weinig steun bij aangifte. Dat leidt tot secundaire victimisatie.

G. Onvoldoende capaciteit en prioriteit

Aanpak online haat is heel belangrijk, we lopen achter de feiten aan, politie heeft geen capaciteit, er is te weinig financiering politie, en sensitivering nodig onder hulpverleners. Het is belangrijk om monitoring te optimaliseren en te behouden.

Wat ik ironisch vind is dat we [in Nederland] ooit goed waren in *community policing*. Het is een soort Engels Nederlandse uitvinding, die we wereldwijd hebben uitgedragen. Het hele model van minderheidsnetwerken binnen de politie en die een interne en externe taak geven. Zo heeft Roze in blauw op verschillende plekken workshops mogen geven en dit als succesmodel uitgedragen in het buitenland. En tien jaar later mogen ze blij zijn dat ze de telefoon op kunnen nemen. Er zit een rare discrepantie in. We hebben al een keer uitgevonden wat werkt. Misschien hebben we er vervolgens niet voldoende in geïnvesteerd en doorontwikkeld. En dan zit je nu op een raar punt dat je wat je andere landen hebt geleerd, dat andere landen dat nu beter doen. Met voldoende blauw op straat, voldoende politie voor

burgers, met goed registreren van haatmisdrijven. Dat vind ik een bepaalde ironie.

Bij de politie moet capaciteit zijn. Er zijn bondgenoten, maar er is meer capaciteit en geld nodig.

Ik denk wel dat er een probleem is dat er weinig handhavingscapaciteit is bij de politie. Ik heb daar wel begrip voor maar tegelijkertijd moeten we met elkaar ook normen stellen en die handhaven. De politie is daar één van, maar andere partijen ook. Wie durft er op straat nou nog tussen zo iets te gaan staan?

We verwijderen heel veel comments en accounts, maar dat heeft geen verdere consequenties. Er is geen strafrechtelijke vervolging of iets dergelijks. Overheid zit niet zo op de bal als het hierom gaat. Is ook moeilijk te bewijzen, maar het krijgt ook gewoon geen prioriteit, deels door gebrek aan capaciteit. We hebben tools waar we mee kunnen 'handhaven', maar veel tools hebben we ook niet. Voorlichting, juridische stappen, onderzoeken doen, et cetera, ik denk dat de overheid (politie, ministerie, OM) hierin een grotere aanwezigheid kan hebben.

We zouden graag een project willen uitrollen waarin we uitleg geven bij alle opvang locaties [voor asielzoekers] aan de bewoners over artikel 1. Met als doel om meer respect onderling te creëren. Zodat er meer bewustzijn komt dat je om verschillende gronden asiel kan aanvragen. Hiermee creëer je begrip. Alleen heb ik meer mensen nodig om dit project te gaan doen.

Bezuinigingen zijn een groot probleem, vanuit gemeenten worden soms eisen gesteld aan subsidie die juist schadelijk zijn voor de queer moslims. Binnen een of twee jaar kunnen veel stichtingen helemaal niets meer doen omdat ze helemaal geen geld meer krijgen.

De financiering van ons is onzeker, als je niet weet of je over twee jaar nog budgetten hebt, maakt dat het moeilijk om strategieën te ontwikkelen. Hoe zorg je dat je niet moe gestreden bent? Je haalt veel energie uit we gaan ervoor, maar veel mensen leiden ook onder toegenomen haat en afgenomen steun van de overheid. [...] De kans dat er met deze regering de volgende keer geld wordt vrijgemaakt is minder groot. En emancipatiebudget is minder geworden.

Ik heb te weinig tijd en te weinig mensen. Het liefst zou ik op elke school langsgaan om in gesprek te gaan met het docententeam. Ik zou mezelf graag 6.700 keer willen opsplitsen om langs scholen te gaan. Omdat ik gewoon zie dat als je één keer zo'n dag hebt, het zo helpt. Ook dat ze zien dat het niet zo'n lhbtqi+ persoon is met een lhbtqi zweep. En waar komt het vandaan dat mensen denken dat ze geen vragen mogen stellen? Niemand die boos wordt als je de verkeerde voornaamwoorden gebruikt. En ik zou ook langs willen bij directies en bestuurders. Leerkrachten kijken naar hen.

Veel mensen hebben naast hun inzet voor onze [maatschappelijke] organisatie nog een baan. Er is te veel werk dan dat er tijd is. En je krijgt er niet voor betaald. Maar we blijven dit doen om bestaande zaken te doorbreken.

Het grotere probleem is dat je je werk [dat is o.a. educatie en voorlichting] deed en daarbij is gekomen antwoorden op weerstand, desinformatie et cetera. Dus je normale werkzaamheden komen onder druk. En als je dan acceptatiecijfers ziet dalen en geweldscijfers omhoog, moet je meer investeren en niet minder. Dit heeft ook effect op de motivatie van mensen die hier mee bezig zijn.

Als regenbooggemeenschap zijn we goed georganiseerd. We kunnen nog beter samenwerken, maar er moet vanuit de overheid en vanuit de gemeenschap hieraan gewerkt worden. De gemeenschap heeft bijvoorbeeld ook weinig geld, je krijgt geen subsidie

meer als lhbtqi+. Creatieve ambtenaren van OCW schuiven het onder diversiteit, dan lukt het, maar vanuit overheid is subsidie voor de lhbtqi+ gemeenschap in principe stopgezet. En een subsidie aanvragen is altijd een heel project.

Het begon bij homo-emancipatie. Later zijn er allerlei letters bij gekomen. Wat je daar ook mee zegt is dat er heel veel groepen zijn die in dezelfde situatie zitten maar er komt geen geld bij. [...] Het gaat om een eerlijker verdeling van geld en aandacht. Beter nadenken over de verdeling hiervan.

[Over sportbeleid en aandacht daarin voor inclusie.] Zorgen zijn: wordt er wel genoeg capaciteit en geld tegenover gesteld en hoe ga je om met wisselende mensen? [...] Ik zie vaak dat het op één iemand in een organisatie hangt, en als diegene dan weggaat dan beginnen we weer opnieuw.

Wat gebeurt er op dit moment [in de sport] nog niet, maar is wel nodig? GELD. Dingen [die we doen zijn] incidenteel, en individuele poppetjes bij organisaties brengen het verder. Ik denk meer aan trainingen, en meer borgen bij organisaties en verenigingen. Ik vind het te veel incidenteel. Het wordt gefinancierd als sprint, terwijl het een marathon is. En de mensen inderdaad. (Om de cultuur- of normverandering te bewerkstelligen is een langdurige aanpak nodig en geld om deze te kunnen opstarten en vol te kunnen houden.)

[Er is] aandacht [binnen de sport] voor het thema op lokaal, regionaal, provinciaal niveau, maar vaak opgehangen aan kortdurende financiering en opgenomen in bredere programma 's (onder de paraplu inclusie/ diversiteit).

OCIVI (Onze Club Is Voor Iedereen) geeft capaciteit ook in FTE om hier mee bezig te zijn. Er zouden nog meer sportbonden moeten zijn die iemand hebben die hier mee bezig is.

[Sport-]clubs hebben veel andere prioriteiten zoals gezondheid of duurzaamheid, waardoor diversiteit soms naar de achtergrond verdwijnt.

[Sport-]clubs hebben vaak veel andere prioriteiten waardoor ze interventies misschien slechts eenmaal uitvoeren zonder verdere opvolging. Het blijft een uitdaging om specifieke aandacht te vragen voor lhbt-veiligheid binnen clubs die zelf geen casus hebben ervaren. Dat hoor je veel. Als er iets voor discriminatie is, dan misschien wel breed, omdat lhbt geen specifiek thema is. Er ontstaat een vicieuze cirkel: een club waar lhbt's zich niet prettig voelen, heeft geen idee dat er iets speelt omdat niemand erover spreekt of ze zijn er überhaupt niet.

[Er is] uiteenlopend beleid rondom TIQ+ sporters. [...] Inclusie staat goed in sportbeleid, [maar de] urgentie [is] beperkt.

De druk op medewerkers in Ter Apel is heel groot, dat kan ook een onderliggend probleem zijn.

In mei dit jaar is het negen jaar geleden dat ik een gesprek had met [voormalig minister] over de units. Je kan een opvang locatie maken voor lhbtq, of op opvang locaties speciale units. Dit kunnen ook alleen kamers zijn. In Ter Apel is het zo dat men een apart blok heeft. Het is erg effectief, maar er is alleen geen beleid op. Er wordt continu opgeschaald en afgeschaald. In Ter Apel is ook een unit opgeheven. Er zijn in het algemeen een tekort aan plekken. Het COA zegt er is ook een grote groep die er niet gebruik van wilt maken. Maar COA baseert dit niet op onderzoek. Dus we zijn nu weer bezig met een rapport waaruit duidelijk wordt dat dit beleid van de units er moet komen. De doelgroep wil al negen jaar lang hetzelfde.

Binnen de opvang van minderjarige zijn er ook geen lhbt-units. Terwijl deze groep nog veel harder zijn naar elkaar, maar ze zijn ook veel kwetsbaarder.

De onveiligheid is ook toegenomen door de stagnatie in het hele systeem. Ook bij het COA door minder grip vanuit het COA op veiligheid in het algemeen. De stagnatie komt door IND, procedures zijn te traag. Mensen kunnen niet worden uitgezet. De groep die in Ter Apel de meeste problemen veroorzaakt is enorm groot geworden. Hierdoor is de algemene onveiligheid toegenomen.

Een andere trend is dat de wachtlijsten in de tranzorg steeds langer worden, en de poortwachters worden steeds strenger. Er wordt op die manier zorg ontzegd aan mensen die dat heel hard nodig hebben en daardoor komen mensen uiteindelijk bij de GGZ waar de wachtlijsten zo lang zijn, dat is echt onverantwoord. Vervolgens worden mensen in de GGZ niet goed begrepen waardoor mensen geen zorg krijgen. Daardoor komen er veel meer verwarde mensen op straat, veel ook lhbt'ers.

De toegang tot GGD'en staat onder druk en diagnosestelling daarmee ook. Na een test, dan gaan mensen redelijk goed naar het ziekenhuis en krijgen mensen medicatie.

Doordat mensen langer in de COA (nood)opvang zitten ontstaat er veel stress voor alle bewoners. Stress kan mogelijk leiden tot ongewenst gedrag en soms zelfs onveiligheid. In sommige noodopvang (specifiek op de locaties met grote hallen) kunnen mensen minder vrij bewegen. Dan kunnen mensen zich minder terugtrekken. Dat heeft invloed op de ervaren en daadwerkelijke veiligheid. Het streven is dat bewoners met een mogelijk kwetsbare positie niet in (crisis)noodopvanglocaties geplaatst worden. Door het capaciteitstekort is het scheiden van dader en slachtoffer in sommige gevallen ook lastig.

[Onze organisatie] zou meer kennis kunnen verspreiden, maar mensen die zich via onze organisatie inzetten doen dit vrijwillig.

Toch denk ik dat als je beter georganiseerd bent als doelgroep of belangenorganisatie dat de weg naar instanties makkelijker gevolgd wordt.

Een ander probleem is dat subsidies niet toegankelijk zijn voor kleine, onafhankelijke queer organisaties, die voor *safe spaces* zorgen binnen de gemeenschap.

Vaak horen we dat de mensen op de tribune discriminerende uitingen hebben gehoord, maar dan moet ook de veiligheidscoördinator het nog hebben gehoord om in te grijpen. Achteraf is het vaak ook een bewijskwestie om daders aan te kunnen pakken. Wij hopen nu ook door nieuwe maatregelen dat we beter kunnen achterhalen wat er allemaal wordt geroepen zodat we ook daadwerkelijk kunnen optreden.

De clubs zijn allemaal welwillend, iedereen wil dit tegengaan. Niemand zegt “ik vind het onzin, ik juich dit toe”, dus gelukkig werken alle clubs hieraan mee. Alleen je moet dan wel de clubs daarbij helpen en de tools geven om dit probleem aan te pakken.

H. Lhbtq+ gemeenschap wordt ten onrechte gezien als homogene groep

Het [veiligheid] is een complex thema. Er zijn grote verschillen binnen de groep. Bijvoorbeeld mannen en voetbal; homomannen voelen zich onveilig op de tribunes. Aan de andere kant heb je het stereotype dat vrouwenvoetbal minder onveilig zou zijn, maar daar zie je toch ook veel van deze problemen. Een ander punt is genderdiverse personen en hun groeiende onveiligheid [binnen de sport], vooral transmensen. [...] Het gaat om twee dingen: oneerlijkheid en het beeld van wat een vrouw moet zijn.

Er zijn verschillen in acceptatie en discriminatie binnen de letters van lhbt+. Bijvoorbeeld, mensen vinden het prima om samen met een homo teamgenoot te douchen, maar oneerlijk dat transvrouwen meedoen in wedstrijd sport.

Er bestaan verschillen binnen de homomannen gemeenschap; sommigen zijn conservatief, anderen progressief. Sportdeelname verschilt tussen homomannen en vrouwen; gedrag varieert per sport en veiligheid gerelateerd aan seksuele voorkeur of gender identiteit kan variëren van opmerkingen tot geweld.

Het is complex om specifieke aandacht voor alle groepen te hebben zonder het te algemeen te maken. Er zijn verschillen in hoe uitsluiting plaatsvindt, wat het lastig maakt om verenigingen ervan te overtuigen dat het ook kan spelen zonder concrete casussen.

Dat je op een hele andere manier te maken krijgt met onveiligheid als intersekse persoon versus een trans persoon.

Onderzoek focuste zich vroeger vooral op lhbt-mannen en -vrouwen. Homomannen hebben het het lastigst om hun plek te vinden in sportteams, hoewel hun deelname niet lager is dan gemiddeld. Lesbische vrouwen doen juist veel aan teamsport.

Het is belangrijk om de verschillen binnen de lhbtq+ gemeenschap in ogenschouw te nemen. Voor intersekse staat emancipatie in de kinderschoenen. [...] Homoseksuelen hebben dat al eerder gehad. Door uit de kast te komen werd het bespreekbaarder. Vandaar dat [onze organisatie] zich sterk heeft gemaakt voor de opname in de wet van geslacht als discriminatiegrond.

Vrouwen die zelf teamsport beoefenen ervaren oneerlijkheid sneller dan mannen algemeen. Dit komt door ervaringen op het veld met fysieke verschillen tussen cis-vrouwen en transvrouwen, wat kan leiden tot gevoel van onveiligheid. Ja, dit is eigenlijk een beetje de trend die je nu ziet ontstaan.

Wat er nu plaatsvindt met betrekking tot haat tegen transgender en non-binaire personen is hetzelfde

als het stigma dat we zoveel jaar geleden zagen met betrekking tot homoseksuele mannen en lesbische vrouwen en de strijd om gelijke rechten in die zin. Zeker met de nieuwe generatie die een stuk minder geeft om labels en hokjes en veel meer zichzelf durft te zijn, dat het opeens veel zichtbaarder is geworden, dat dat eigenlijk wordt gepakt om daarop te kunnen reageren. Het is anders en dat vinden een heleboel mensen ingewikkeld.

De gemene deler is dat je normafwijkend bent van de cisgender witte mannen die de samenleving inrichten en daarnaast de witte cisgender vrouwen die daarnaast staan in de piramide van gelijkheid. Natuurlijk zijn de [individuele] ervaringen uiteindelijk anders.

Het is nog lang niet zo dat iedereen vrij en veilig mee kan doen in de sport. Er is ook verschil tussen letters: voor de L [lesbische gemeenschap] is het goed geborgd, voor de H [homoseksuele gemeenschap] minder, om nog maar niet te zwijgen over T en I [transgender en intersekse gemeenschap].

Er is eigenlijk geen [lhbtq+] *community*. Het zijn clusters van mensen die iets met elkaar gemeen hebben en daar *empowerment* vinden.

Bij het COC heeft melden geen nut, het is wel een gezellige organisatie. Ik voel ook niet zoveel voor eigen meldplekken; er zijn inmiddels zo'n 84 letters binnen de lhbtq+ gemeenschap. Het is niet meer werkbaar. Het is versnipperd. Ik neig er zelf ook steeds meer naar om queer als overkoepelende term te gebruiken.

We hebben het heel vaak over 'de gemeenschap', of de 'lhbtq+ gemeenschap'. Dus iemand die bijvoorbeeld intersekse is, behoort tot het acroniem. Maar weet misschien zelf niet dat ze intersekse zijn, of weet het wel maar heeft [nu] geslachtskenmerken dat past bij genderidentiteit, en hoort misschien wel bij heteroseksuele groep. Intersekse personen

vereisen bijvoorbeeld een hele andere aanpak met betrekking tot discriminatie dan homoseksuele personen of iets dergelijks, dus goed om daarover na te denken bij het bedenken van interventies en oplossingen.

En de meeste aandacht gaat nog steeds naar de H [van de homogemeenschap]. Terwijl de bi groep eigenlijk veel groter is. En die situatie wordt normaal gevonden. Het gaat er om vooral naar de problemen te kijken en daarvoor een oplossing bedenken. De machtsstructuren liggen bij de homoseksuele mannen die zich nu langzaam verdrongen zien worden en daartegen in verweer komen. Het gaat om een eerlijker verdeling van geld en aandacht.

[Lhbtq+] is een loze term geworden, je hebt het over heel veel verschillende personen. Het is een te grote paraplu. Je moet de moeite nemen om het uit te leggen. Het is een containerbegrip, en er is veel onwetendheid onder geschoven. Mensen weten gewoon niet wat het is, het is belangrijk om dat te erkennen. Ook helpt de term niet om de verschillende groepen zichtbaar te maken.

Uiteindelijk is de term lhbtq+ een beleidsmatige term. Er worden zaken bij elkaar gezet die uiteindelijk heel verschillend zijn. Het frame: het wordt ons door de strot geduwd is een totaal andere dan de concrete vraag: vind je het erg dan mensen van het gelijke geslacht hand in hand met elkaar lopen en waarom dan?

We hebben het graag over de lhbtq+ gemeenschap, maar als je een stap achteruit doet, is het geen coherente gemeenschap. Het is een verzameling van een heleboel losse structuren, die elkaar soms overlappen en soms raken ze elkaar totaal niet. Soms raken ze elkaar geografisch, biologisch of vanuit identiteit en soms ook totaal niet. Er zit wel een gemene deler in en daarom ben ik nog wel bereid om van een community te spreken. Maar er zijn genoeg witte homomannen in de Randstad die

het geen zier interesseert wat er met transgenders in de rest van de wereld gebeurt. Voor buitenstaanders is dit soms moeilijk te begrijpen.

De gemeenschappen lopen erg uiteen binnen de paraplu-term lhbtq+. De vormen van discriminatie zijn verschillend.

Ruimte voor diversiteit, er is geen one size fits all oplossing. Er is geen one size fits all. De doelgroep is niet homogeen. De veiligheidsproblemen bij transpersonen of homo's zijn heel verschillend. Het wordt gelabeld als een doelgroep. Misschien kan je dus ook niet spreken over veiligheid lhbtq.

De LHBTQI-gemeenschap is geen homogene groep, sommigen willen in een LHBTQI unit geplaatst worden, andere niet. Dit is niet altijd mogelijk door een capaciteitstekort. Door het capaciteitstekort (door de druk op de opvang maar ook op de tweedelijnszorg) kan er niet altijd de juiste (na)zorg worden gegeven of zelfs preventief aan de behoefte worden voldaan.

Er is ook verdeeldheid binnen de letters. Sommige meningen botsen. Soms heb je ook homomannen die zeggen "ik zie eigenlijk geen probleem meer". Die emancipatie is misschien al geslaagd. Nu moeten transpersonen door eenzelfde emancipatie, alleen het is nu wel echt een andere tijd. Er is een meer conservatieve houding bij de jeugd.

We zien een nieuwe trend en dat is discriminatie van transgender personen, bi+ en non-binaire personen. Discriminatie lijkt zich steeds meer te richten op transgender personen, intersekse personen en non-binaire personen. Zij lijken steeds de harde klappen te vangen. Uit recent onderzoek blijkt dat het met de acceptatie van homoseksuele mannen en vrouwen beter gaat. Discriminatie is vooral gericht op de drie genoemde groepen.

Wat zijn de trends en ontwikkelingen?

A. Positieve ontwikkelingen

Tot op zeker niveau doen de omvang van de groep ertoe. Homoseksualiteit is breed bekend in de samenleving. Alle dossiers die in het kader van het onderzoek [naar daderprofielen] bekeken zijn gingen allemaal over homoseksuele mannen. Wellicht zijn zij eerder geneigd om aangifte te doen. Misschien kun je zeggen dat de lesbische en homoseksuele gemeenschappen in die zin al meer geëmancipeerd zijn.

Ondanks negatieve trends zijn er positieve ontwikkelingen zoals expliciete aandacht voor lhbt acceptatie door middel van regenbooguitingen en gerichte initiatieven bij clubs en gemeentes.

Er is wel verandering in bewustzijn [over lhbtq+ personen], mensen zoeken meer informatie op, bijvoorbeeld omdat er tv-programma's over zijn.

Nog niet zo lang geleden werd alles in de categorieën man of vrouw ondergebracht. Daar is mede dankzij de transpersonen veel in veranderd in de afgelopen jaren.

Mensen komen nu wel makkelijker uit de kast dan dertig jaar geleden. Het lijkt ook alsof meer mensen uit de kast komen. Ook zijn er meer mogelijkheden, naast homoseksueel bijvoorbeeld ook transgender en non-binair. Dat de *community* groter wordt, is een goede ontwikkeling. We weten elkaar goed te vinden en er vindt veel *empowerment* plaats.

De drang wordt steeds meer om elkaar snel en makkelijk te vinden, om online verbondenheid te creëren. De *community* is daardoor ongelooflijk sterk, iedereen gebruikt zijn eigen intelligentie en *skills*.

De onlinewereld maakt het super makkelijk om een *community* te vinden. Je hebt een *community* die vóór iets is maar ook een *community* die juist tegen iets is. En alles is zichtbaarder. Dat in vergelijking met een maatschappij in de verzuiling, is een wereld

van verschil. Je hoeft niet meer naar de stad te vertrekken om *likeminded* mensen te vinden.

Een positieve noot: de lange termijn ontwikkeling. De zichtbaarheid van queer mensen is veel groter geworden. In de kleine dorpen is het er zogenaamd allemaal niet. Maar nu [door de onlinewereld] is het ineens veel zichtbaarder. Die mensen [die minder bekend zijn met lhbtq+] hebben ook gewoon tijd nodig om te leren dat de wereld anders is dan ze altijd dachten. We moeten vooral niet van ze wegstappen nu er even wat meer frictie is ontstaan.

Sociale media was voor mij echt een ding waar ik veel representatie zag, waar ik ging denken dit is ook oké, want in mijn omgeving zag ik dat niet. Dat je ook ziet dat mensen dit ervaren en hun *struggles* delen, daar heeft SM [sociale media] mij heel erg bij geholpen, want in mijn omgeving zag ik dat niet.

Het positieve is wel dat de queer community zich online beter kan vinden.

Je hebt ook grote schreeuwers nodig met een positief verhaal. Want deels gaat het ook goed. Een groot deel accepteert lhbtq'ers wel degelijk.

Het is heel mooi dat alle mensen en groepen elkaar kunnen vinden. Maar als het uiteindelijk weer zorgt voor verzuiling is dat weer een negatieve ontwikkeling.

Ik zie wel een verandering. Er is steeds meer representatie in de media en er komen meer mensen openlijk voor uit. Ik denk dat er meer mensen bekend mee zijn. Er zijn wel nog steeds taboes.

Er is meer geweld naar bi+ mensen dan naar homoseksuele en lesbische personen. Het is positief dat er meer aandacht voor is gekomen. De hoop is dat dat opgevolgd wordt door specifiek beleid.

Door de ruimere definitie zien mensen in de gemeenschap zelf dat ze niet alleen staan. De gegroeide aandacht heeft positieve effecten.

Onder de jeugd zijn er meer queer mensen.

We zien twee kanten [online]; meer negativiteit want mensen voelen zich vrijer om hun negatieve mening te uiten over minderheidsgroepen. Aan de andere kant zien we veel meer educatie! [...] mensen leren heel veel van elkaar en worden steeds beter van zichzelf bewust en vinden meer connectie. Het nettoresultaat is daarom denk ik positief. Want op de lange termijn is het een goede beweging, en dat is iets waar je als platform heel blij mee moet zijn. Maar moeilijk om dat op korte termijn ook zo te zien; het voelt als een tijdelijke fase maar nu voelt het vooral als een negatieve ontwikkeling. Wat op [ons online platform] gebeurt heeft effect op samenleving en *vice versa*. We bestaan niet in een vacuüm.

Er is een nieuw meldpunt opgericht toen *drag queens* door taxichauffeurs werden geweigerd tijdens Pride. Toen is RITA opgericht. Meldingen lopen daar op. Dat werkt voor de gemeenschap. In Amsterdam en andere grote steden is er Roze in Blauw.

Iets heel nieuws is dat afgelopen zomer een privaat communicatiebedrijf de applicatie RITA heeft ontwikkeld. De voorkant van de preventieketen is een zwakke plek. Die zitten ook elders bij politie of OM maar de meldingscijfers blijven superlaag. Met RITA hebben we gezien welk succes je hebt met een gerichte campagne. Juist bij een specifiek meldpunt komen specifieke meldingen binnen en het resultaat is positief.

Als we naar registratiesystemen hier kijken, is er wel een duidelijke kwaliteitsverbetering in hoe het gelabeld wordt. Daar is bij de politie een grote slag gemaakt om te zorgen dat het goed geregistreerd wordt. Dat is wel een verbetering.

In de zomer heb ik de regenboogvlag buiten hangen, maar die vlag is in één zomer al drie keer gestolen. Bij aangifte krijg ik twee wijkagenten aan de keukentafel die nog veel bozer zijn dan ik. Ik voel me dan gehoord. Ik begrijp dat de politie dan geen aanknopingspunten heeft voor verder onderzoek. Het zijn dezelfde jongens. Zij zullen wel aangesproken worden.

Maatregelen als honden of zo zijn verder niet nodig. Ik heb een camera opgehangen en gebruik nu een hogere vlaggenmast.

Roze in Blauw maakt wel veel uit. Zo heb je hier de 'Roze Salon' voor de lhbtq+ gemeenschap. Dat is drie keer per jaar eten, drie keer per jaar samenkomen. Roze in Blauw komt iedere keer even langs. Dat is voor het veiligheidsgevoel heel prettig, de bijna aanraakbaarheid van Roze in Blauw. Het contact is intensiever geworden en is positief. Dit bevordert het veiligheidsgevoel van mensen. De politie weet van de 'Roze Salon'. Eén keer was er een naar incident en binnen tien minuten was de politie er. Eén telefoontje en ze waren er.

Veel lhbt personen hebben vertrouwen in clubs als Roze in Blauw. Ik heb een keer een voorval mee-gemaakt, en ben bij het politiebureau weggestuurd met "daar kan je geen aangifte van doen". Roze in Blauw zei van wel en toen ben ik door hen alsnog geholpen.

Hier is geen Roze in Blauw nodig. Er is een gemeentelijke werkgroep. Hier zit onderwijs in, sport, ouderenzorg, welzijn, de GGD. We zoeken nog een afvaardiging van de zorg. Op deze manier is er goed contact.

Wettelijk is er al veel geregeld. Artikel 1 van de Grondwet is bijvoorbeeld uitgebreid.

[De onveiligheid binnen voetbal is een groot probleem.] Bij rugby is het anders, dat is inclusiever.

Er zijn strengere regels, zo mag alleen de aanvoerder iets tegen de scheidsrechter zeggen. Er gebeurt ook niks met supporters, de supporters zitten niet gescheiden. Je hebt bijvoorbeeld *Amsterdam Lowlanders*, dat is een lhbt rugbyteam, dat vindt iedereen prima, dat is geen enkel probleem. Daar gaat het goed, leer daarvan. Wat is het mechanisme dat rugby inclusief is? Waarom gedragen de supporters zich, ze zitten ook door elkaar. Tennis is ook inclusief. Bij de hockey is het voor vrouwen inclusief, maar voor mannen zijn er veel problemen. Zou het een ander soort publiek zijn?

Rugbyclubs hebben roze clubs en tonen meer zichtbaarheid voor lhbt thema's. In tegenstelling tot voetbal, waar de cultuur erg macho-gericht is en discriminatie vaker voorkomt. [...] Rugby heeft echter respectvolle omgangsvormen, zowel onderling als naar de scheidsrechter, wat anders is dan bij voetbal. Rugbycultuur zou respectvoller kunnen zijn en daardoor anders omgaan met lhbtq+ personen.

Een eigen project 'urban sport pand' in Utrecht loopt heel goed. Ingrediënten zijn: niemand iets opleggen, jongeren eigenaar maken van de plek, het helpt dat het gratis is en dat je het dus samen moet doen.

[Over sportbeleid] zeg ik graag 'inclusiemarathon', die is in de jaren negentig of rond [het jaar] 2000 begonnen. Maar we zitten nog in het begin, in de eerste kilometers. Twee resultaten zijn dat er een centrum veilige sport is ingericht, en dat het [onderwerp] steviger staat in sportbeleid.

Er zijn atypische sportplekken die bewijzen dat inclusie kan.

Een aantal jaar geleden werd er onderzoek gedaan naar lhbt sportclubs, vroeger homo sportclubs genoemd. Er was een afnemende trend omdat de golf van homomannen rond de *Gay Games* in Amsterdam langzaam vergrijsde en leegliep. Nu ontstaan er weer nieuwe initiatieven, meer queer

genoemd. Zelforganisatie wordt soms als negatief gezien omdat mensen niet apart willen zijn, maar het onderzoek toonde aan dat mensen graag sporten met gelijkgestemden.

Er is meer zichtbaarheid van homo en bi-mannen in topsport. Er is ontwikkeling van inclusief beleid voor gender diverse personen, maar ook meer discussie [in de internationale topsport].

Er zijn nu twee veranderingen [bij de opvang van asielzoekers] die helpen voor de veiligheid. Er zijn nu twee ingangen, waardoor het rustiger is bij de receptie. Naar aanleiding van heel veel meldingen bij ons zijn er nu stickers opgehangen met een 06-nummer dat gebeld kan worden in het geval van onveiligheid.

Wat wel goed is, in 2014 is er een convenant getekend tussen COC en COA over veiligheid. Hierdoor kan het COC spreken met het COA over onveilige situaties. COC biedt mensen uit de doelgroep dan een netwerk aan.

Dat [aandacht voor veiligheid van lhbtq+ personen] is eigenlijk op de meeste universiteiten en hogescholen goed ontwikkeld [...]. Ik denk dat op alle hogescholen en universiteiten hier zelf actief en zelfstandig mee bezig. Ze zijn ook een stuk ouder, zijn grotere organisaties, hebben budgetten, een diversiteit en inclusie afdeling met personeel in dienst die betaald wordt om hierover na te denken.

We zien dat als scholen investeren in oudercontact, dat je dan ook ziet dat bijvoorbeeld het aantal ziekmeldingen op Paarse Vrijdag van zestig terugloopt naar drie. En er waren dit jaar bijvoorbeeld zeventig pakketten [i.h.k.v. Paarse Vrijdag] meer in primair onderwijs. Dit zou een krantenkop moeten zijn: Ondanks ultraconservatief kabinet is aantal scholen gegroeid die aandacht geven aan Paarse Vrijdag. Inmiddels doen 1.920 scholen mee.

Discriminatie komt ook voor bij inclusieve zorginstellingen. Het helpt zeker dat snel gehandeld wordt. Zo was er een ervaring bij een op zich inclusief ziekenhuis, dat het zorgpersoneel meerdere keren een homoseksuele man met 'mevrouw' aansprak, vanwege het hebben van een dubbele achternaam. Het personeel gaf aan dat een man geen dubbele achternaam mag hebben. Tot twee keer toe is een medewerker hiervoor ontslagen. En het personeelslid ligt eruit, dus daar heeft niemand meer last van. Ook de minder sterke patiënten, die misschien niet voor zichzelf zouden opkomen.

Veel *special needs* adoptiekinderen uit China waren intersekse kinderen. Omdat de ouders goed voorgelicht waren, lieten die de kinderen niet opereren.

Jet Bussemaker heeft [als staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport] indertijd een duidelijke rol gespeeld, omdat ze zei dat ze niet wist wat intersekse was. Het is gelukt om intersekse en DSD (Differences or Disorders of Sex development) uit elkaar te trekken.

Er is meer ruimte en kennis over lhbtq+ dan voorheen. Er zijn ook meer vangnetten.

Er zijn ook positieve ontwikkelingen in en tussen grote overheidsorganisatie, we weten elkaar steeds beter te vinden. We proberen in de netwerken goed samen te werken.

Er wordt gelukkig veel meer over gesproken, mensen pikken het niet. Kijkend naar het vrouwenvoetbal is het eigenlijk heel normaal, in andere landen zijn een aantal spelers uit de kast gekomen. Maar we hebben nog wel een lange weg te gaan, we zijn niet waar we willen zijn. Je ziet gelukkig wel dat er meer wordt uitgesproken als vroeger. Zowel in LHBTIQ+ maar ook in discriminatie of anti-zwartracisme. Vroeger "moesten we het maar gewoon accepteren", nu

is dat niet meer zo. Hopelijk geldt dat ook voor mensen die nog in de kast zitten, dat ze niet meer denken ik moet maar accepteren dat ik daar niet voor uit kan komen.

B. Veranderende acceptatie en polarisatie

We monitoren al langer hoe de bevolking aankijkt tegen lhbt+ [personen] in de sport. De nieuwste cijfers, die niet openbaar zijn, laten zien dat de positieve houding licht gestegen was, maar nu iets gedaald is. Het niveau van acceptatie is niet echt gestegen; eerder wat gezakt. Dit terwijl er meer aandacht is dan ooit.

In onderzoeken zie je dat acceptatie toeneemt, stagneert of afneemt. Je ziet meldingen van geweld toenemen, wetende dat het een tipje van de ijsberg is. Dat weet ik uit onderzoeken. Ik zit zelf in een bubbel met vrienden in Amsterdam en ik heb het idee dat het klopt dat acceptatie afneemt en geweld toeneemt. Ik hoor ook dat veel mensen dit herkennen. Ik kan niet spreken over ervaringen van anderen, ik zit in mijn Amsterdamse bubbel, maar van wat ik hoor denk ik dat het in Utrecht, Rotterdam, Limburg hetzelfde is.

Ik ben terughoudend om alles op polarisatie te gooien omdat dat een modewoord is maar ik heb toch het idee dat wat conservatievere denkbeelden in de maatschappij steeds sterker worden. Maar wat daar precies de oorzaken van zijn is moeilijk te benoemen.

Sinds Corona is de maatschappij uitgesprokener geworden. Er is veel onderzoek gedaan naar vertrouwen in instituties tijdens Corona en met name het vertrouwen in de overheid is enorm gekelderd. En dat is nauwelijks meer goed gekomen.

De sfeer is veranderd. Het was vroeger niet per se beter, maar de dynamiek is veranderd. Daar kun je minder makkelijk op inspelen. Durf je nog met

je paarse tas op school te komen of een lhbtqi+ specifiek feestje te organiseren?

Mijn generatie op zich is iets soepeler dan de vorige, maar ze nemen nog steeds heel veel dingen over. Maar ja, wat is *open minded*? Sommige mensen accepteren niet eens dat het bestaat, zeggen dat het een keuze is.

In het landelijk onderzoek van de GGD in een aantal regio's, waaronder Amsterdam is de vraag gesteld aan 14- tot 16-jarigen hoe zij kijken naar relaties tussen personen van gelijk geslacht. Daaruit blijkt dat de acceptatie sterk gedaald is.

De meest zorgwekkende trend is dat niet alleen iedereen binnen de lhbtqi+ gemeenschap, maar ook alle andere gemarginaliseerde groepen meer te maken hebben met discriminatie, haat, enzovoorts. [...] Daar moeten we ons overigens niet bij neerleggen.

Mensen klagen dat het in je gezicht wordt geduwd of dat mensen op jonge leeftijd leren over seksualiteit, daar geven mensen in mijn omgeving wel veel op af. Ik denk zelf niet dat dat een terecht beeld is. Een groot deel van [sociale] media is gericht op hetero's. De afgelopen eeuwen hebben lhbtqi+ mensen geen gezicht gehad, en nu wel, en dat is nieuw voor mensen. Het is dus vooral dat andere mensen beleven dat het in je gezicht wordt geduwd.

Ik zie alleen maar een toename van mensen die op straat iets tegen je zeggen. Vorige week een auto die voorbijkomt en daaruit roepen mensen "homo". Dat ben ik eigenlijk niet gewend. Ik zie ook een toename dat mensen het idee hebben dat ze van alles kunnen zeggen. Zeker als er iets van regenboogachtige uitingen bij zitten. Dan is het alsof er een rode vlag hangt en mensen kunnen van alles en nog wat tegen je zeggen. Deze trend heb ik afgelopen jaar zien toenemen.

In 1985 hadden we Roze Zaterdag in een stad. Er was veel weerstand in de stad. Het idee was, er komen allemaal activisten naar de stad en die gaan ruiten inslaan. Er was een heel negatief beeld. Er gebeurde helemaal niks, behalve dat het regende. De HEMA had alleen een goede dag omdat er allemaal roze paraplu's werden verkocht. Er was niks aan de hand. In 2013 was het weer. Er waren een aantal exposities georganiseerd. Op allemaal openbare plekken. En nu tien jaar verder en we kunnen niet eens een stoepbord neerzetten. Zonder dat het elke keer vernield wordt, wordt meegenomen of mensen er wat van zeggen. Het verbaast me. In 2013 hadden we toen een fietsplan. Alle gevonden fietsen werden roze gespoten en het jaar daarna zag je nog al die fietsen in de stad. Dus dat was heel leuk. Het werd echt gedragen. Nu vorig jaar hadden ze regenboogbankjes gemaakt. Die werden publiekelijk beklad.

Er is nu een grotere focus op veiligheid, wat de veiligheidsbeleving kan verlagen omdat er meer aandacht aan wordt besteed. Onderzoek onder verenigingsbestuurders toont aan dat negatieve grappen en opmerkingen toenemen, wat een teken van bewustwording is.

Ik denk dat Nederland nog steeds een relatief veilig en tolerant land is met betrekking tot de regenbooggemeenschap, maar er zijn zorgelijke ontwikkelingen. Er is een brede maatschappelijke tendens waarbij alle minderheidsgroepen te maken krijgen met discriminatie, haat en geweld. In de cijfers, bijvoorbeeld van [het ministerie van] BZK, zien we een stijging van een kwart tot een derde van gevallen van discriminatie en geweld. Er was altijd al geweld tegen onze gemeenschap maar dat het in één jaar zo stijgt is zorgelijk.

Er is sprake van dehumanisering van onze gemeenschap. Voornamelijk gericht op transgender en intersekse personen. Deze trend is de afgelopen jaren gegroeid.

Uit de Gezondheidsmonitor Jeugd Amsterdam blijkt dat acceptatie afneemt, vooral onder jongeren is dat zorgwekkend.

De acceptatie vermindert in Nederland, men ziet transgender mensen steeds meer als een modeverschijnsel. Verminderde acceptatie is een voedingsbodem voor geweld.

Als twee homomannen niet hand in hand over straat lopen, dan zie je er negen van de tien keer niet aan dat ze homo zijn. Twee lesbische vrouwen idem. Wat vervelend is voor transgender personen en queer personen dat soms door de keuze die ze maken in zichtbaar willen zijn en de identiteit eruit laten komen, dat ze daardoor zichtbaar en extra kwetsbaar zijn. Dat roept blijkbaar een fysieke gewelddadige reactie en legitimering van geweld op. Twintig jaar geleden waren dat mannen met een oorbelletje in, want dan waren het 'flikkers'. Daar zit wel een verschuiving in.

Mensen durven anderen hun gang niet te laten gaan. Geen idee waar dat door komt. Het kan komen door angst voor het onbekende. Mensen zijn niet blij met verandering en kunnen daar vaak niet goed mee omgaan. Ze houden vast aan wat ze kennen. De manier waarop dingen veranderen kan soms te snel gaan.

Ontwikkelingen zijn positief en negatief, omdat elke positieve ontwikkeling vaak grote ophef veroorzaakt en dan sterke negatieve reactie opwekt. Als er een imam zegt queer te zijn zie je bijvoorbeeld dat daar extreme negatieve reacties op komen, waardoor mensen die in eerste instantie iets goeds zien dan toch onderdrukt worden.

Voor- of achteruitgang? Lhb vooruit, transgender personen achteruit. Vergeleken met twintig jaar vooruit, maar [vergeleken met] tien jaar achteruit. Er zijn stappen gezet, maar ook wel teruggang. Misschien twintig jaar geleden progressief, maar dat

het nu voor sommige mensen wat te ver gaat en dat je daardoor een correctie ziet.

Aan de ene kant is er toenemende zichtbaarheid en toenemende aandacht. Dat is positief. Maar het levert ook weerstand op. Dat heeft ook te maken met een verandering doormaken, dat hoort erbij. Mensen moeten altijd wennen aan veranderingen en dat kan deels ook weerstand oproepen. Een beetje weerstand hoort in dat opzicht altijd wel bij veranderingen en dus ook bij emancipatie en groeiende zichtbaarheid. Bijvoorbeeld op het werk in veel bedrijven als het over inclusiviteit gaat, includeert men trans mensen, waar dat eerst niet het geval was. Dat is positief, maar soms mist het draagvlak nog en levert het weerstand op. Of die weerstand blijvend is hangt er vaak ook vanaf hoe een bedrijf het heeft aangevlogen.

Grotere zichtbaarheid leidt soms tot meer weerstand tegen lhbt+ acceptatie, vergelijkbaar met reacties op bewegingen zoals Black Lives Matter. Het gaat over het oprichten van een voetbalfanclub voor Feyenoord voor homomannen en hand in hand lopen op het sportveld met je partner. Meer zichtbaarheid geven aan dat je homo, trans of wat dan ook bent, zorgt voor meer weerstand. Mensen vinden homo's prima zolang het niet in hun *face* is.

Deels meer aandacht en bereidheid stappen te zetten, deels meer weerstand/tegenwerking.

Er is beweging, en daarmee ook een tegenbeweging. Sommige partijen willen graag, anderen juist minder. Er is logischerwijs geen standaard te volgen route, waardoor veel nog moet worden uitgevonden.

Er is een toename aan regenboog activiteiten. De gemeenschap komt meer naar buiten ten opzichte van voor corona. Het hangt niet per se samen met corona, maar wel in de tijd. Er wordt veel meer georganiseerd. In Duitsland heb je al jaren CSD [Christopher Street Day] dagen. Alle grote steden

hebben wel een Pride moment. De gemeenschap komt meer naar buiten toe en ik denk wel dat dit een tegenreactie krijgt.

Er is meer uitgesproken weerstand van school-professionals. Bijvoorbeeld met het verzoek om geen uitgesproken queertrainers te sturen.

Scholen worstelen met ouders die zich uitspreken tegen Roze Vrijdag. Het legt druk op de directie als zij met hun medewerkers in gesprek moeten gaan over bijvoorbeeld [de Week van de] Lentekriebels.

Nu gaan mensen ook iets vinden wat ze eerder helemaal niet vonden, louter omdat het een dominant narratief is. Of zelfs om dat enkelingen (ouders bijvoorbeeld) dit narratief bepalen via de app. Daardoor escaleert het snel. Mensen hebben geen handelingsrepertoire om hiermee om te gaan.

Bij leraren zie je handelingsverlegenheid of handelingsbevroezing. Ze willen wel, maar weten niet hoe. De groep die het spannend vindt om het bespreekbaar te maken, wordt groter. De groep die tegen is, heeft meer ruimte, maar wordt denk ik niet groter.

Het idee dat het onderwerp lhbtq+ door de strot wordt geduwd, resoneert bij mensen. Als je dat zeshonderd keer hoort, denk je “ik zie opeens overal regenbogen”. En dan zie je dat ook. En dan denk je, ja, het wordt misschien wel door m’n strot geduwd. Dat is een normaal standpunt geworden. En dat maakt het moeilijk voor leraren. Die moeten hierop reageren.

Het onderwerp wordt ook vanwege veiligheid in plaats van in de aula in klaslokalen besproken. En dat is extreem zorgelijk, dat loopt al langer en heeft een vlucht genomen.

Regenboogmoeheid, queeraversie [binnen de sportwereld] heeft te maken met de snelheid van

de ontwikkeling van de queer-community. Wat betreft transgender personen in de hockeywereld ontstaan er kampen en is er echt sprake van regressie. Hoe inclusiever IOC-beleid werd, hoe meer er aan bonden werd overgelaten en bonden zijn veel strenger dan voorheen. Bijvoorbeeld: zelfs het uitzetten van een vragenlijst met een vraag ‘hebben jullie T/NB [transgender of non-binaire] personen’ leidt tot weerstand en tot het niet invullen van een vragenlijst. Clubs gaan terug naar conservatief beleid. De kracht zit hem erin als het gaat om polarisatie om de middengroep mee te krijgen.

[Sport]clubs zijn ook bang dat ze leden verliezen of mensen uitsluiten als ze bijvoorbeeld een regenboogvlag ophangen.

[Er zijn] ook groeiende ‘waarheidsclaims’ over een oneerlijk speelveld wanneer niet cisgender sporters deelnemen aan sport in de vrouwencategorie.

Polarisatie groeit, alsook de anti-gender beweging. Het gaat om mensen die niet nadenken, maar wel meningen uiten. Tegelijkertijd is dit een moeilijk te beantwoorden vraag, omdat je snel in politiek vaarwater terecht komt.

[Er is] sprake van polarisatie door sociale media, maar [het is] ook positief dat je gelijkgestemden kunt vinden, maar zorgt ook voor heel veel desinformatie. De overheid of sommige mensen in de overheid dragen daaraan bij, subsidies worden verminderd. Uit alle cijfers blijkt dat de acceptatie terugloopt. Het geweld tegen lhbt’ers gaat omhoog, de politie doet weinig, aangiftes worden niet opgenomen of niet vervolgd omdat er niet genoeg bewijs zou zijn. Veel zaken worden gebagatelliseerd. Dat zijn hele zorgwekkende ontwikkelingen van de laatste tien jaar.

Ik las laatst een onderzoek dat polarisatie niet is toegenomen, maar het is meer zichtbaar.

[Er is sprake van] verharding van de maatschappij.

[Er is sprake van] verharding in de samenleving, meer open polarisatie.

De positie van lhbtq+ asielzoekers is steeds schrijnender. Er is een enorme toename van discriminatie van genderdiverse personen. We blijven op Europees en internationaal vlak achter. We stonden tien jaar geleden in de top vier met betrekking tot queer rights, en wat er allemaal mogelijk was ten aanzien van wetten en regels, nu staan we op plek veertien.

Ik was aan het fietsen met een vriend. Een auto reed voorbij en er werd naar ons geroepen “homo’s.” Toen dacht ik, dit heb ik nog niet eerder meegemaakt, dat mensen dit zo uit een auto schreeuwen. Waardoor ik toen weer dacht, zal dit nu een trend op TikTok zijn?

Covid en alle demonstraties, het passieve en actieve verzet tegen allerlei maatregelen, is voor mijn gevoel wel een *tipping point* geweest. Sindsdien lijkt het alsof iedereen vindt dat hij/zij het recht lijkt te hebben om alles wat hij/zij vindt op ongenueanceerde, harde en zelfs beledigende manier te kunnen zeggen. De tendens in de wereld is normloosheid, ook naar aanleiding van Trump.

Verandering is goed en er zijn groepen zijn die hierbij een trekkersrol vervullen. Deze groepen moeten echter niet uit het oog verliezen dat voor adaptatie in een samenleving ook gewoon tijd nodig is. Tegelijkertijd heb je het soms wel nodig om dingen te forceren, maar je ziet ook dat de tegenbeweging soms bijna net zo heftig is. Beweging en tegenbeweging, polarisatie dus en soms ook strafbaar gedrag. Dat is soms wel het bijzondere dat het mensen kennelijk ook zo ver drijft dat ze strafbaar gedrag gaan vertonen. Vergeten dat er nog grenzen aan zitten of van mening zijn dat ze het gewoon mogen zeggen, want politici doen het ook.

Er is een gebrek aan maatschappelijke acceptatie. Dat komt voort uit angst, misinformatie en gebrek aan kennis.

Er zit ook een belangrijk verschil tussen respect en acceptatie. Sommige mensen denken bij acceptatie “nu maak je van jouw probleem mijn probleem”. Terwijl ik wil niet dat je ook homo wordt, of dat je het met heel je hart accepteert, ik vraag alleen dat je het respecteert en het gewoon laat.

Er lijkt geen respect meer te zijn voor andere mensen. Mensen lijken een kort lontje te hebben. Ik begrijp nooit zo goed waarom mensen zich negatief moeten gedragen naar anderen. Het gaat om leven en laten leven. Als je een mening hebt, val anderen er niet mee lastig.

Ik snap ook niet zo goed waarom mensen het zo’n probleem vinden dat mensen *pronouns* willen gebruiken.

C. Verschillen tussen regio’s en generaties

Er zijn verschillen tussen streken en provincies. Zo is Groningen behoudender en is men in Zuid-Holland wat progressiever.

Als we het over veiligheid buiten de randstad hebben, kom je in een heel ander plaatje. Daar gaat het veel meer over uitsluiting. Hoe kun je in christelijke, plattelands- of besloten gemeenschappen onderdeel blijven van een sociale structuur op het moment dat je afwijkend bent? Dat is ook heel duidelijk een onderdeel van veiligheid. Dan kom je veel meer in de sfeer van wat er achter de voordeur gebeurt, niet van de publieke ruimte. Wat kan sociaal maatschappelijke druk op mensen zijn? Goed om voordat we het alleen maar hebben over problematiek in de Randstad ook die splitsing erin te houden.

Er zit veel frustratie in de maatschappij, waarbij het beeld is dat er een elite is in de Randstad, zeker in Amsterdam, die allemaal dingen bedenkt, leuke voorstellingen in theaters, we bedenken nieuwe voornaamwoorden, paars haar moet kunnen. Het is een heel klein land, maar de verschillen zijn groot. In het oosten van het land zien, in mijn beleving, dorpen er precies uit als twintig jaar geleden, dan snap ik dat het echt een totaal andere wereld is dan de 'links elitaire bubbel' in Amsterdam. Er is een groot deel van de samenleving die veranderingen niet heeft kunnen verwerken.

Veel onderzoeken richten zich op de grote steden, maar het platteland is echt anders. In Rotterdam Zuid lopen we niet hand in hand. Dan ben ik bang voor nare opmerkingen of fysiek geweld. Ik ben een kleine minderheid in Rotterdam Zuid met m'n witte velletje, zestig procent is allochtoon. In Amsterdam is dat anders, vooral in het centrum. En bijvoorbeeld Urk is weer heel anders.

Ervaren onvrijheid [in de keuze voor een bepaalde sport] varieert tussen stedelijke en plattelands-gebieden. In steden zoals Utrecht heb je meer keuzemogelijkheden dan in kleine provincies.

Er is verschil tussen platteland en dorpen. In de dorpen worden regelmatig vlaggen verwijderd en moeilijk gedaan door mensen in de buurt. Zo is het roze bloemstuk in een dorp in de buurt weggehaald en een vlag in brand gestoken. Dat gebeurt door een groep hangjongeren. Ik hoor wel van anderen uit de dorpen dat mensen lastiggevallenen worden, door jongeren, dat is groepswerking. Op het platteland is het positief. Op het platteland woon je in de *middle of nowhere*, je hebt elkaar nodig, de sociale controle is hoog en je zorgt voor elkaar en je laat elkaar in je waarde. Op het platteland woon je in een veilige bubbel. Op het platteland is geen jeugd, zijn geen groepen, iedereen kent elkaar.

Er is ook verschil tussen dorpen. Je hebt bepaalde dorpen die heel reformatisch zijn of heel evangelisch. Die zijn niet zo aardig voor ons [lgbtiq+ personen].

Er zijn verschillen per regio. Binnen de randstad lijkt het erop dat jongere generaties op een bepaalde manier omgaan en soms erg gewelddadig kunnen zijn. Het gaat niet per se om fysiek geweld, maar verbaal geweld. Als je dan kijkt naar de oudere generatie. Die mompelen wat woorden en leven hun leven. Het boeit hen niet wat er daar gebeurt. Maar ga je buiten de randstad dan kan het meteen omslaan. Jongeren doen daar meer hun ding en de ouderen gaan er meer op in. Het verschilt heel erg. Ik ben regelmatig in Amerika. Daar is het ook zo. Er is best een grote verdeling qua generaties, maar dan omgekeerd. De jongere generaties in de steden doen hun ding en zij staan daarvoor, terwijl de oudere generatie daar weer hard op in gaat.

Er is nu ook een tegengestelde trend gaande dat homo's de stad uittrekken. Dit omdat ze zich veiliger voelen op Urk dan in de stad.

Er is wel een verschil, in dorpen speelt het ook nog wel. Maar daar komt wel minder fysiek geweld bij kijken. Maar goed, het kan ook op een andere manier heel vervelend zijn. Dat je de gemeenschap uitgewerkt wordt.

Wat wel gezegd kan worden is dat als mensen uit de gemeenschap uit een dorp komen, dat ze dan toch wel vaak in Amsterdam of andere grote stad terecht zijn gekomen. Daar zou in de uitwerking ook de grootste aandacht naar uit moeten gaan.

Er zijn verschillen tussen steden en plekken buiten de randstad. In Rotterdam is er binnen de *gay scene* meer zichtbare diversiteit. In Amsterdam is er meer sprake van een gevestigde orde die de boventoon voert. Er is wel aandacht voor diversiteit, maar er is ook spanning. Buiten de randstad is het aanbod aan queer gemeenschappen vrij laag. Qua hulp

en meldstructuren helemaal. Daar is nog een stap te maken. Veel queer personen trekken naar de steden. Daar is meer erkenning, herkenning en groepsvorming. Ik ben zelf ook vanuit een dorp naar Amsterdam gevlucht. Amsterdam zag ik als een soort walhalla. Bij het maken van zo'n stap krijg je geen begeleiding. Dat is ook zo iets wat beter kan.

De laatste tien tot vijftien jaar zie ik een groot verschil tussen jongeren en ouderen. Bij jongeren is meer fluiditeit. Jongeren zijn minder geneigd zich in hokjes in te delen. Ze noemen zich bijvoorbeeld vaker queer, dat is ook een hokje, maar dan groter. Bij ouderen is het meer "ik zit aan die kant [cisgender] of aan die kant [niet cisgender]" en jongeren zien het wel. Neem bijvoorbeeld *coming out day*, daar hebben jongeren niks mee. Dat is ook een Angelsaksisch iets. Voor mensen van kleur speelt zo'n dag ook niet.

Verder zie ik dat veel oudere lhbtq+ personen getekend zijn door de aids crisis uit de jaren tachtig. Sommigen hebben toen tachtig procent van hun vrienden verloren. Ook zijn veel ouderen hiv-positief. Ze hebben medicijnen waardoor ze normaal kunnen leven. De jongeren hebben dit niet meegemaakt. Met alle gevolgen van dien, bijvoorbeeld met soa-besmettingen die de pan uit rijzen.

Jongeren hebben vaak niet het effect van bepaald gedrag door. Het subtiele kan echter ook grote impact hebben en dat moet ook onder de aandacht worden gebracht.

Paarse Vrijdag staat ter discussie op bijvoorbeeld scholen. Er is minder begrip bij oudere generaties.

In de randstad komen veel meer culturen en mensen bij elkaar, en daar zie je de verschillen en helaas niet alleen de mooie maar ook de slechte dingen. Maar andere gebieden hebben weer andere problemen, dan is de lhbtq+ acceptatie misschien weer minder.

D. Online haat

Anonimiteit is een essentieel onderdeel van je vrij kunnen bewegen als burger op online platforms. Maar we zijn wel in een tijd terecht gekomen waar mensen zelfs met hun echte naam, bedrijfsnaam, foto's van familie op je account negatieve dingen *commenten*. Dus is het echt anonimiteit, of is het dat je je gewoon vrij voelt? Of je niet bekeken voelen? Of zijn mensen er niet bewust van? Er is geen sociale controle, of in ieder geval heel weinig. Het feit dat mensen met een profielfoto met hun kinderen erop hele nare dingen posten zegt wel wat.

Er is een toename merkbaar als het gaat om online haat. Aseksuele mensen hebben daarmee te maken.

Of het nou anders, beter, of erger is online versus offline weet ik niet. Maar het is [voor ouders] wel makkelijker en 'consequentie-lozer' om online een negatieve *comment* achter te laten dan iemand offline in elkaar te slaan.

Hatelijke reacties lijken genormaliseerd te worden. Op sociale media wordt veel geschreven onder het mom van vrijheid van meningsuiting, maar er is een ondergrens, op zijn minst een morele ondergrens.

Vaak zien we meldingen en aangifte van mensen tegen mensen in de offlinewereld. We zien nog weinig aangifte van online discriminatie. Behalve soms als een politicus iets discriminerend op sociale media heeft gezet. Dan krijgen we daar massaal meldingen van binnen. Het asociale rijgedrag op de digitale snelweg dat wordt amper gemeld. Dat is wel opvallend.

Sociale media [...] helpen niet mee. Er zijn veel negatieve uitingen. Dat geldt ook in het algemeen dat iedereen zomaar wat roept zonder na te denken wat het met de ander doet. Ouderen storen zich wel aan de uitingen op sociale media en vinden het ook wel bedreigend.

Mensen voelen zich ook vrijer om te discrimineren. Er staat niks tegenover. De onlinewereld was voor queer personen vaak prettig, omdat daar geen sprake is van fysieke bedreiging. Maar ook online loopt het nu uit de hand. Er zijn andere normen en waarden en veel minder moderatie.

[Onze organisatie] meet zichzelf bewust een laag profiel aan online en op sociale media. Maar reacties zijn dan nog steeds heftig.

Voor de achterban betekent de online verruwing het volgende: zij komen uit een achtergrond van anonimiteit en onzichtbaarheid. Online camoufleert de gemeenschap zich. Dit was het eerst zichtbaar bij autistische mensen. Een deel wordt activistisch, maar een deel zal zich camoufleren door zich publiekelijk als man of vrouw te presenteren.

Er is sprake van een toename van aanhangers van complottheorieën en online haat. Hierover hebben we contact met andere belangenorganisaties. [...] Er zijn groepen die *posts targeten* om er vervolgens transfobe boodschappen onder te zetten. Dat slaat nergens op. Mensen worden daardoor terughoudender om over queerzijn te posten.

[Online aspecten zijn ook belangrijk], maar ik lees het gewoon niet. Het heeft geen nut te reageren, het zijn anonieme mensen. En als het op de persoon is gericht, dan doe ik aangifte.

Grotere platforms zien een trend waarbij *creators* en gebruikers van kwaadaardige content naar andere, kleinere platforms verhuizen. Dit zijn platforms waar de overheid geen contact mee heeft.

Internetplatformen geven aan dat zij niet de juiste partij zijn om naar de onderliggende oorzaken te vragen. Ze hebben geen specifieke visie. Wat ze wel zien is dat *hatespeech* zich verplaatst naar andere platforms waar minder regels zijn.

Je ziet de media verschuiven naar meer online en *user generated content*. In Nederland kijkt niet iedereen meer naar Nederland 1, 2, 3. Iedereen is tegenwoordig televisiemaker. Er is steeds meer kans dat via de media onwenselijke zaken worden gedeeld. Dat zou je als trend kunnen zien.

De onlinewereld is in beweging, *factchecken* en moderatie neemt af; dat is geen goede ontwikkeling.

Internetplatformen signaleren dat er in zijn algemeenheid wel online haat is. Dat is een probleem. Dit is niet specifiek lhbtq+. Geen signaal kan juist ook een signaal zijn.

De DSA (Digital Services Act) biedt aan mensen het recht om eenvoudig illegale inhoud te melden. Er is ook content die niet illegaal is, maar wel problematisch. Veel grote platforms hebben wel beleid gedefinieerd bijvoorbeeld over pestgedrag, maar als ze dat beleid gaan terugschroeven dan kunnen er ongewenste effecten zijn.

Incidenten hebben steeds vaker een online component, ook als er een fysiek vervolg is bijvoorbeeld een incident in een park. Er is nu te weinig kennis over in de gemeente. De jeugd gebruikt veel TikTok waar de [lokale] overheid niet op mag.

En dan zijn er nu zorgelijke ontwikkelingen met Meta die opschuift richting Trump en X beheerd door Musk. Online kwam best vaak voor in de strafzaken, waarbij daders een soort vlogs aan het maken waren en het voor de views leuk vonden om iets te zeggen tegen een slachtoffer. En waarbij de mobiel behulpzaam is voor het verkrijgen van bewijsmateriaal en in die zin *empowering* kan zijn.

Het lijkt erop dat sociale mediacontent in handen komt van één partij. Haat kan ongeremd z'n gang gaan. Dat is heel gevaarlijk. Daar moeten we als Nederland en EU standvastig in zijn. Want de link

met lhbtq+ veiligheid is dat er een vrij speelveld ontstaat waarin mensen kunnen spuien wat ze willen over lhbtq+ personen zonder moderatie.

De DSA (Digital Services Act) is erop gericht een veilige en voorspelbare online omgeving te creëren. Dat is de doelstelling met inachtnaam van de grondrechten van mensen. Die grondrechten botsen echter soms en dat maakt het lastig.

Er is in feite sprake van achterstallig onderhoud. Voorheen werd alles volledig aan de markt overgelaten. Platforms waren volledig vrij. Daar worden nu [met de komst van de Digital Services Act] regels aan gesteld. Wat offline niet oké is, is dat online ook niet. Als gebruiker heb je rechten en wil je inzicht hoe partijen opereren. Daar zijn nu meer handvatten voor.

In het huidige klimaat hebben we dat ook de andere kant makkelijker zegt wat die vindt. Bijvoorbeeld via sociale media dat mensen het open en bloot via sociale media mensen van alles toewensen en discrimineren.

E. Antigenderbeweging

Complottheorieën en desinformatie worden vaak niet herkend als zodanig, omdat er weinig bekend is over transgender mensen. Het raakt ook aan waarden als vrouwen en het gezin beschermen. De desinformatie wordt actief verspreid, bijvoorbeeld dat transgender zijn wordt misbruikt in de sport om als man mee te doen met vrouwen of in vrouwenkleedkamers te kunnen komen. De antitransgenderbeweging heeft haar standpunten goed in de *mainstream* gekregen.

Er zijn bredere, georganiseerde, conservatieve stromingen die dit aan het bekokstoven zijn en dat hadden we niet door. Ze hebben vleugels gekregen door mensen als Trump, door vergelijkbare mensen in Europese landen inclusief ons land. Er is 700 miljard dollar om over de hele wereld conservatieve

waarden en familiewaarden terug te brengen naar de kern. Dit zijn veel grotere budgetten dan wij hebben, niet te vergelijken. Het begon denk ik in West-Europa en Amerika, daar kreeg men eerst geen voet aan de grond, dus richtte men zich op Afrika. Maar Project 2025 is het resultaat van deze beweging. Zoals dat alles met genderdiversiteit niet in het onderwijs mag komen.

Er is ook een wereldwijde tegenbeweging die ook echt een oorzaak is. We zijn soms aan het dweilen met een open kraan.

Wat daarbij komt is dat er stromingen zijn, politieke partijen, bewegingen die daar heel handig op inspelen. Er is een hele duidelijke, christelijk conservatieve lobby vanuit Amerika bezig om hier in Europa een nieuwe, conservatieve wind op te zetten. Wat daarvan in Nederland geland is, is een zondebok politiek maken van *woke*. Dus heel erg duwen op een anti *woke* verhaal. Uw zoontje van 6 leert masturberen op de basisschool. Dat vindt u allemaal goed. Dat wordt door de overheid gefinancierd. Wat vindt u daar nou van? Het is allemaal feitelijk onjuist, maar elke moeder heeft er een mening over.

Er wordt heel bewust door verschillende stromingen gespeeld met misinformatie, desinformatie, maar ook inspelen op terechte zorgen. Er wordt in begrijpelijke taal een handvat geboden aan een heleboel mensen en vaak wordt dat ingezet op ouders. Het gaat om opvoeding van kinderen, dat is de makkelijkste ingang, de grootste gemene deler, waar iedereen het over eens wordt. Er worden informatiestromen ingezet om grip te krijgen op die grijze massa, die een zwevende kiezer zou kunnen zijn en frustratie kennen, omdat de sociaaleconomische groei minder is de afgelopen tien jaar dan wat ze ervan verwachtten. Op een manier is in de hele *woke*, anti *woke* discussie opeens de letterbak lhbtq+ daar nu ook een item in geworden.

Online is een groot probleem. Veiligheid op straat, zeker bij mensen die zichtbaar zichzelf zijn. Als het online gedrag of gedachte getolereerd wordt, bijvoorbeeld op TikTok, dat dit dan leidt tot een negatieve beeldvorming die zich ook uit op straat. Waar eerst de tendens was, iedereen is gelijk, dat is nu niet meer zo door alle negatieve verhalen die verspreid worden over de doelgroep.

F. Trends binnen de gemeenschap

Ook zijn er bewegingen binnen de queer gemeenschap, bijvoorbeeld tegen transgender mensen of andere letters uit het acroniem. Hoewel het een hechte gemeenschap is, is er daarbinnen zelf sprake van polarisatie.

Publiek geweld gericht tegen de brede lhbtq+ gemeenschap is opvallend, zoals het verbranden van de regenboogvlag. Bi+ was lang onzichtbaar en het is zelfs zo dat mensen zich allicht niet als Bi+ identificeren maar dat wel zijn. Dat hangt deels samen met taboe, maar ook omdat veel Bi+ mensen niet graag in een hokje gestopt willen worden.

We krijgen echt doodsbedreigingen vanuit de gemeenschap. Als je het nog gemeenschap kan noemen want iedereen zit op een eigen eiland. Het is jammer dat het zo moet.

Ook binnen de gemeenschap is er een splitsing ontstaan. Wie horen er bij? Met wie zijn we solidair? Welke thema's doen er wel en niet toe? Die ontwikkeling vind ik eng. We moeten het van elkaar hebben als brede gemeenschap. Als we verdeeld raken of gaan splitsen dan wordt het lastig om voor elkaar te staan. Transgender personen en non-binaire mensen hebben ook een veilige plek binnen de gemeenschap nodig en we moeten elkaar als mensen helpen. De wereld buiten de gemeenschap is al moeilijk genoeg. Dit baart mij zorgen.

In de gemeenschap is sprake van veel diversiteit. Er wordt weinig rekening gehouden met de verschillende intersecties. De stem van de veelal hoogopgeleide witte homo's voert de boventoon. Dat kan zorgen voor onveiligheid binnen de gemeenschap. Er zijn homo's die aangeven dat interseks personen en transgender personen er niet bij horen. Dat vind ik kwalijk. Er is een dominante witte norm aanwezig die bepaalt wat het politieke discours moet zijn van onze gemeenschap. Dat is niet hoe het werkt, maar voert wel de boventoon. Ze zeggen dat zij het activisme in Nederland hebben opgestart. Dat is ook zo, maar de gemeenschap is nu diverser geworden en zal dat blijven. Dat stemmen in onze gemeenschap niet worden gehoord of van waarde worden gezien, doet wat met het welzijn van individuen die hun plek nog niet hebben gevonden. Er is sprake van eenzaamheid, onveiligheid, micro agressie. Als je constant ervaart dat je niet bij de norm hoort en dat het systeem niet op je is afgesteld.

We zijn veel meer dan onze geaardheid, daar komt veel meer bij kijken. Het gaat vaak alleen maar over uiterlijke kenmerken en seks. Dat is waar mensen ook een beetje moe van worden. Ik bedoel ik hoef dat ook niet van iedereen te zien. Sommige dingen zijn ook gewoon privé.

Ik zie ook dat er personen zijn die zeggen dat ze de eigen rechten niet goed genoeg kennen. En niet weten hoe ze dat moeten inzetten om de eigen positie te verstevigen. Dat geldt bijvoorbeeld voor mensen die in transitie gaan. Dat zij zich bij een werkgever begeven die hier niet voor open staat of niet flexibel is, is een voorbeeld.

G. Veranderende politieke discours

In de politiek zijn er frames dat lhbtq+ onveilig is, daar zie ik een trend in. Het probleem is niet per se aantoonbaar groter geworden. En de laatste periode is het heel erg gepolitiseerd, met verschillende partijen en intenties, waarbij niet duidelijk is wat de uitkomst van politiseren is.

Er is ook een conservatieve stroming in de politiek die weerstand biedt tegen diverse groepen, waaronder lgbtq+ personen. Dit ondermijnt de acceptatie die eerder bereikt was.

De politiek moet ook stoppen met het gebruiken van de gemeenschap om een andere gemeenschap als zondebok te stereotyperen en te vertrapen. Het beeld is bijvoorbeeld dat je in Amsterdam West niet hand in hand kunt lopen met een partner van gelijk geslacht omdat er homofobie leeft bij een bepaalde religieuze gemeenschap. Ja er zijn zeker vraagstukken bij bi-culturele gemeenschappen maar zeker niet alleen daar. In Urk kun je ook niet hand in hand lopen als homoseksuele man.

De meest zorgelijke trend in de politiek: er wordt extreem neerbuigend over bijvoorbeeld transpersonen gesproken. Het is één ding dat er iemand is die dat zegt, maar het is een heel ander ding als een gekozen volksvertegenwoordiger dat soort dingen zegt in het parlement.

Maar ook wat er gebeurt in de politiek. Hoe in de politiek wordt gesproken over wat normaal is, over lhbtq+ personen. Volksvertegenwoordigers praten denigrerend over de gemeenschap, "wat betekenen al die letters nou weer" en dergelijke uitingen, dan hebben mensen het gevoel dat ze online ook op die manier kunnen praten. Het is een soort vrijbrief. Ook op andere discriminatiegronden richting andere minderheden.

Tot 2001, met de openstelling van het huwelijk, was Nederland een gidsland en progressief. Daarna is het

minder geworden. Door de opkomst van het populisme en meer conservatisme. Door populisme en conservatisme is het meer geaccepteerd geworden om negatief over de queer gemeenschap te praten.

Ook vanuit de politiek wordt nu genormaliseerd wat niet normaal zou moeten zijn. Zo praat je niet over andere mensen.

Het speelt in onze gemeenschap, dreiging hangt in de lucht. Er worden dingen over onze gezegd in de Tweede Kamer waarvan je denkt: daar lusten de honden geen brood van, en het is dreigend als gezagdragers zo over ons praten.

Ik weet niet of het nu veel meer is dan eerst. Maar het is meer zichtbaar, en het is meer gelegitimeerd door hoe er wordt gesproken in de politiek en het publieke debat.

Politieke leiders moeten niet bijdragen aan morele paniek.

Vroeger had je een politiek debat waarbij men van mening verschilde. Dan was je het niet met elkaar eens, maar er was een prettige manier van uitwisseling van ideeën. Nu zijn we elkaars vijanden: je bent helemaal voor of helemaal tegen en je vindt de andere persoon daarom de mindere.

Het gepolariseerde debat, dat ook gevoed wordt door onze politici, is echt een aandachtspunt. In een editie van de Groene Amsterdammer in 2023 was er nog een analyse gemaakt over dit onderwerp: hoe de toon op sociale media effect heeft wat er op straat gebeurt. Eén van mijn zorgen is dat argumenten in het gepolariseerde debat worden gebruikt in de Tweede Kamer. Zo is bijvoorbeeld met het aantreden van het huidige kabinet de emancipatiebeweging en -wetgeving voor transgender personen maar ook voor lesbische en homo personen gestagneerd. Dat doet ook wat met het gevoel van veiligheid.

Sterker nog, je hoort leerlingen die zich nu juist extra onveilig voelen op hun 'feestdagen' [zoals Paarse Vrijdag, Coming Out Day] omdat politici zich hier hardop negatief over uitlaten.

Er is sprake van een schadelijke beweging vanuit de regering met wetten, voorstellen en debatten die niet inclusief zijn, bijvoorbeeld voor transgender personen. Er zijn institutionele dingen; systeemdingen. Het is bijvoorbeeld voor een paspoort nodig aan te geven dat ik een man ben. Waarom? Ik kom een paspoort halen. Dan is een aanduiding man of vrouw niet nodig.

De president van de VS doet natuurlijk allemaal dingen en draait dingen terug, ik heb me er echt over verbaasd hoeveel mensen daarop stemmen en dat gewoon steunen. [...] dus politieke situatie, dat is ook een ding. Dat zulke dingen door grote machtshebbers gebeuren.

Als je kijkt naar de beweging in Amerika, dat er op sociale media straks weer ongecensureerd informatie gedeeld kan worden. Dat vind ik toch wel kwalijk. Dat fobieën niet worden tegengegaan.

Ook gaat het over politieke veiligheid. Onze gemeenschap is een speelbal in het huidige politieke landschap. Dat heeft effect op hoe naar ons wordt gekeken, maar ook hoe we ons bewegen. Gevoelens van onveiligheid nemen erg toe. Bijvoorbeeld ook door de uitingen die door Trump worden gedaan. Transgender personen mogen niet meer meedoen in het leger en in de sport. Gaan grote bedrijven daar in mee? Dat voelt onveilig aan. Het is een pijnlijke gedachte dat we de afgelopen jaren in een bepaalde positieve ontwikkeling zaten en nu blijkt hoe snel die eerder steun inwisselbaar is. Daar ben ik van geschrokken. Ik kom er zelf nog vrij makkelijk vanaf. Maar als ik kijk naar andere mensen in de gemeenschap, dan hebben zij het een stuk zwaarder.

Ik maak mij wel zorgen. Lhbt asielzoekers die zien Nederland als een veilig land. Die komen gericht hier naar toe. De positie van Nederland maak ik mij zorgen over. De positie van Nederland met verandering van het politieke klimaat. Welke gidsfunctie blijft er?

Identiteit wordt belangrijker en het wegzetten van iemand anders identiteit, welke dat ook is, wordt gebruikt voor politiek gewin. Zoals een verkiezings-filmpje van Forum voor Democratie. Het lijkt ook deels te werken. Dat is een evidente ontwikkeling die zich ook in Nederland manifesteert en die gevaarlijk is. Daarop komt dan ook weer een tegenbeweging, mensen willen daar dan ook weer tegen aggregeren. Dat leidt tot polarisatie.

In een pluriforme samenleving moet je tegen een transgender wet kunnen zijn. Het kan soms ook een grens over gaan en dat heeft gevolgen voor mensen op straat. Veel partijen denken ook dat ze het alleenrecht hebben op het gelijk. Het gesprek is er niet meer. Dat zie je bij de progressieve en de conservatieve kant. De reacties daarop zijn ook heftig.

Het nieuwe kabinet hanteert bepaalde taal.

In politiek en media worden veel onwaarheden en meningen geuit over transgender personen. Dat kan ook leiden tot een gevoel van onbehagen. Normstelling vanuit het parlement is niet queer vriendelijk. Die zorgen voor een groter gevoel van onbehagen. Dit kwam uit een peiling van Eén Vandaag. Sinds het aantreden van het nieuwe kabinet voelen queer personen zich meer gemarginaliseerd. Als iemand vanuit de politiek jouw identiteit niet gelooft, die het maar onzin vindt, gender waanzin, dat dat de gedachte is, dan ben je gemarginaliseerd. Woorden doen er toe. Ook in media zien mensen dit voorbij komen en denken "als zij het kunnen zeggen, wij ook". Het wordt normaler gevonden om lhbtq+ personen niet te accepteren.

Negatieve uitspraken van politici over de lhbtq+ gemeenschap geven ruimte aan anderen om ook negatieve uitspraken te doen.

Er is een verharding en polarisatie in het politieke debat.

Wat is de gewenste situatie?

A. Ambities

Acceptatie. Ik heb een pesthekel aan het woord tolerantie, dat betekent dat je iets gedooft, dat is iets wat slecht is. Ik wil niet getolereerd, maar geaccepteerd worden, dan heb je ook het respect.

Doel is dat wij gewoon met elkaar kunnen samenleven en erkennen dat die verschillen er zijn. Jij mag me in je hoofd haten, maar dat laat je niet merken. En het gaat erom dat kinderen en volwassenen leren dat er verschillen zijn.

De ultieme wens is we er op uit zouden moeten komen dat als je Bi+ bent dat dat hetzelfde interesseniveau oplevert als dat je groene ogen hebt. Het ultieme doel is dat Bi+ zijn geen enkele belemmering oplevert.

We zouden moeten vinden dat geen enkele van onze burgers zich zou moeten aanpassen, qua kleding of wat dan ook. En dat als er dan iets misgaat, dat je erkend, gezien en gehoord wordt door de hele zorg- en beschermingsketen.

Cultuurverandering. Dat voelt als een vanzelfsprekend iets maar het is wel waar. Veel grensoverschrijdend gedrag komt voor uit schadelijke ideeën. Er is te weinig oog voor diversiteit. De jongeren hebben de toekomst dus daarin willen we investeren. Maar ik denk vooral in alles laten zien dat er verschillen zijn, maar ook overeenkomsten. Diversiteit. Daar gaat het om.

Een [beschermd] persoonskenmerk zou nooit een reden moeten zijn om niet veilig te zijn.

Wat ik het allerliefst zou zien is dat de minderheids-groepen gewoon hun plaats hebben en mogen zijn wie ze zijn. En dat die acceptatie – ik denk dat een heel groot probleem is in het respect tussen groepen. Ik mis heel vaak: “wij hebben die mening, en jij hebt die mening, en dat is oké”. Waarom moeten groepen als homoseksuelen altijd maar

luisteren naar jullie overtuiging, maar luisteren jullie niet naar ons?

Als je jezelf kan zijn en niet bang hoeft te zijn voor afwijzing, dan is de wereld volgens mij een betere plek. Die afwijzing is heel moeilijk. Waarom zou je mensen afwijzen alleen maar omdat ze anders zijn? Het zou mensen beter laten voelen over zichzelf en dat is denk ik nooit slecht.

Eigenlijk zou iemand niet uit de kast hoeven te komen omdat het er niet toe doet. We zouden een norm met elkaar moeten creëren dat seksuele diversiteit er nu eenmaal is en altijd al is geweest.

Iedereen zou moeten kunnen denken ‘ik mag er zijn’, welk gebouw je ook inloopt. Die norm zou er moeten zijn. Ook zou iedereen in het openbaar liefde moeten kunnen tonen aan elkaar. Dat zijn eigenlijk hele normale dingen. Of als je als homoseksuele man een kinderwens hebt. Zij moeten zich in allerlei bochten wringen om dit te realiseren.

Wat ik de maatschappij en gemeenschap gun is dat wat voor andere mensen als normaal wordt gezien, en waar zij van genieten, voor iedereen geldt.

De stip op de horizon is totale acceptatie. Om daar te komen moet je doen en zeggen dat je de tegenstanders ruimte geeft. Ze behoren tot een minderheid en die is angstig, want ze zien hun wereld veranderen. Je moet bereiken dat mensen het idee hebben dat de verandering niet bedreigend is, dat ze gewoon zichzelf mogen blijven.

Waar we naartoe moeten is koesteren van diversiteit, dat jongeren niet meer hoeven te denken [en] over één ding moeten kiezen.

Uiteindelijk moet je ook respecteren dat er een kleine groep is die het altijd anders blijft zien.

Er moet ruimte zijn voor zowel acceptatie van religieuze voorkeuren als ook de queer gemeenschap. We moeten niet de kant op dat het omslaat en mensen iets opgedrongen wordt. Iedereen mag zichzelf zijn, maar je moet niet anderen gaan opleggen wat zij moeten zijn. We moeten elkaar vinden, maar respecteren dat we het oneens zijn of iets anders vinden. Je moet proactief de mensen die zich verzetten tactisch blijven benaderen, zodat het geen bijzaak blijft.

Dat mensen elkaar aanspreken. En misschien ook wel; we weten dat veruit de grootste groep van de bevolking accepterend is, en achter de gemeenschap staat. Sta ook op! Accepteer je trans kind, wees respectvol, leer elkaar dat je respectvol met elkaar omgaat. Spreek je uit, sta op.

Je wil dat mensen zich veilig online kunnen bewegen en dat mensen zich niet terugtrekken omdat zij zich niet veilig voelen. Dat geldt voor alle groepen. Iedereen moet kunnen deelnemen aan het online bestaan.

Inlevingsvermogen is de grootste begrip-creërende factor.

De ondergrens die als ambitieniveau gebruikt moet worden is dat discriminatie op welke manier dan ook niet door de vingers gezien wordt. Niet intern, niet extern, niet op school, niet in de hele samenleving. Dat er een gevoel van verantwoordelijkheid bestaat naar je medemens en jezelf.

Ik heb het idee dat er meer aandacht naar [het creëren van een inclusieve sfeer] moet, en wanneer dingen gezegd worden als “je mag ook niks meer zeggen”, dat is voor mij een belangrijk gevecht. Je moet durven een lijn in het zand te trekken.

We moeten naar een samenleving waar iedereen zich veilig en fijn voelt, iedereen zichzelf kan zijn in de eigen seksuele en genderidentiteit. Het gaat over mensenrechten.

Met je partner hand in hand over straat kunnen lopen, en dat daar ook een online equivalent van bestaat. Dingen beginnen in de echte wereld. Als het in de echte wereld kan, is online nog steeds een uitdaging, maar dingen beginnen in de echte wereld. Daar moeten we beginnen met stappen zetten. Online is natuurlijk wereldwijd; het is geen bubbel in Nederland, het is geen bubbel in de EU, het is een wereldwijd iets. Maar dat we het in Nederland fysiek kunnen uitdragen is het belangrijkste.

Er moet vroeg begonnen worden met het creëren van een inclusieve sfeer (preventie). Veiligheid begint daar ook mee.

Wat wij juist merken bij onze achterban is dat zij geen behoefte hebben aan regenboogvlaggen, regenboogbankjes en regenboogbedrijven. Het legt juist de nadruk op onze seksualiteit. Wij willen juist gelijk behandeld worden. We willen niet opvallen of een speciale positie. Wel juist een gelijke positie.

Acceptatie van diversiteit in Nederland is nog lang niet waar het zou moeten zijn. We moeten inzetten op realiseren dat Nederland niet meer is wat het veertig, twintig, tien jaar geleden was. Niet alleen qua seksualiteit maar ook afkomst, kleding, et cetera, et cetera. Er moet in de media, reclame, samenleving meer representatie komen. Men kan momenteel niet accepteren dat Nederland verandert. In plaats van afwijken van de norm, moeten we kappen met de norm.

[In de sport is] *allyship* van groot belang. De regenbooggemeenschap moet niet steeds zelf moeten opkomen maar ook hetero-omgeving. Het is voor iedereen nuttig om de ‘inclusieve spier te trainen’.

Het is tijd dat we gaan [vragen] naar hoe queer mensen willen sporten, en daar ook naar te luisteren.

We horen vaak dat er [binnen sport] behoefte is aan borging en continuïteit, procesbegeleiding. Capaciteit van mensen binnen organisaties en de sportbonden die er gericht aan kunnen werken. [...] En dat het dan niet eindigt als het geld stopt omdat het programma eindigt. Structurele aandacht is heel belangrijk.

Er moet in de sport intern diversiteitsbeleid worden gevoerd; wat mij betreft targets en echt strikt worden genomen. Ten tweede: we kijken vaak vanuit moreel perspectief, maar er zou vaker een marketing of businessperspectief in moeten komen; er is een hele populatie die we kunnen bereiken door inclusiever te zijn. Ten derde: als er bij clubs een professional is die het reilen en zeilen voor zijn rekening neemt. Je moet het wel borgen bij bestaande mensen, want als je wel oneindig geld zou hebben haal je ook niet in elke regio twintig projectmanagers op, er is ook een tekort aan mensen. Denk altijd na over schaalbaarheid, en over continuïteit. Identificeer vruchtbare plekken in het land waar een inclusieve cultuur is. Versterk de goede dingen, en zien doet geloven. Als je ziet wat je er mee kan gaat het leven. Je kunt geen plek creëren waar iedereen zich thuis voelt, maar je kunt wel verwachten dat mensen niet discrimineren. Er is een ondergrens, en die moet je naleven. Niet dat elke queer zich overal thuis moet voelen, maar wel dat er voor iedereen een plek is.

Er is beleidsmatig veel aandacht voor sociale veiligheid bij sportverenigingen, zoals vertrouwenscontactpersonen en gedragsregels. Gemeentes zoals Amsterdam en de schaatsbond stellen dit verplicht voor clubs. Dit minimum aan sociale veiligheid kan mogelijk worden uitgebreid naar thema's als discriminatie.

We moeten bereiken dat er geen geweld meer plaatsvindt tegenover ons. Alleen kan je geweld niet helemaal uitbannen. We willen graag weer terug

naar dat gezellige Nederlandse gevoel. We moeten toe naar dat gemoedelijke gevoel, dat je je geen zorgen maakt en niet jezelf hoeft te verbergen. Extravagant of zichtbaarder, dat moet ook kunnen. Dat moet nooit een reden zijn om iemand in elkaar te slaan. Als het gaat om geweld willen wij een keiharde grens en willen wij ons fysiek weer veilig voelen. Daarbinnen moet wel de ruimte zijn om meningsverschillen te hebben. We willen dat er ruimte is om open over de problemen te praten. Zonder dat je verwijten krijgt dat je slecht bent. Uiteindelijk moeten we het wel samen doen.

In het eindproduct moet ruimte zijn voor de [verschillende] vormen van geweld, evenals voor de plaats waar het geweld plaatsvindt (straat, thuis, online).

Artikel 1 van de grondwet. Groepen zullen altijd gediscrimineerd worden, ook onbewust, maar als dat niet het ambitieniveau is, waar werk je dan naartoe? [...] Uitgangspunt is art. 1. Voor minder moeten we het niet doen. En dat moeten we consequent uitstralen.

Wat ook meespeelt is dat voor slachtoffers [van non-consensuele niet-noodzakelijke medische behandelingen] alle verjaartermijnen verlopen zijn zelfs als die een klacht zouden willen indienen. [...] Je kunt bijvoorbeeld nog steeds straffeloos naar het buitenland om de operatie op je kind alsnog uit te laten voeren. Daarom moet er analoog aan VGV (vrouwelijke genitale verminking) een universaliteitsbepaling in de wet worden opgenomen.

Juist kennis draagt bij aan acceptatie. Dat kan door in biologieboeken het spectrum tussen man en vrouw duidelijk te maken.

In essentie is er geen verschil tussen intersekse en trans personen. Gender is een sociale constructie en

zoals ook sekse dat is. [...] De overlappen tussen en mannen en vrouwen zijn groter dan de verschillen. En intersekse vallen het hele spectrum. Het is loskomen van de hokjes.

We zouden meer ruimte moeten krijgen wat we verstaan onder mannelijkheid en vrouwelijkheid (hoe je als man, vrouw zou moeten zijn, je zou moeten gedragen et cetera.), dus minder strikte normen over gender hanteren. Dat is niet alleen goed voor de lhbtq+ groep, maar ook om geweld tegen te gaan naar bijvoorbeeld cisgender vrouwen en mannen onderling.

Met een onderwerp als dit kan de paraplueterm [lhbtq+] ook tegenwerken. Trans personen hebben een hele andere ervaring. Seksuele oriëntatie en genderidentiteit zouden we bijvoorbeeld kunnen lostrekken.

De simpele boodschap is: begin met goed uitvragen in onderzoek, erken dat het er als fenomeen is, en doe er iets mee. Ook in het traject van Mariëtte Hamer is er geen aandacht voor specifiek bi-vrouwen.

Er is behoefte aan meer onderzoek naar specifieke sporten binnen de aanpak tegen racisme en discriminatie om beter inzicht te krijgen in verschillen tussen sportculturen. Teamsporten anders dan voetbal laten vaak lagere cijfers zien qua discriminatie vanwege hun specifieke samenstellingen. Dit zijn enkele uitdagingen die onderzocht moeten worden om effectief beleid en interventies te ontwikkelen die bijdragen aan sociale veiligheid binnen sportverenigingen.

Wat zorgen baart is dat het middelengebruik binnen de gemeenschap toeneemt. Of dat is om meer plezier te hebben of dat mensen zich ongelukkig voelen en door middelen opgepept worden, is niet duidelijk. Daar maak ik mij wel zorgen over. Hier zou meer onderzoek naar gedaan moeten worden.

Dit vertaalt zich ook door naar de vorming van seksualiteit en seksuele gezondheid binnen de gemeenschap. Maar ook buiten de gemeenschap. Er worden verbanden gelegd die gevaarlijk zijn. Er zou betere voorlichting moeten zijn.

Als je veiligheid goed wil borgen dan moet je kijken naar alle leefdomeneinen; thuis, werk, school, sportclub, uitgaansleven, taxi, enzovoorts. Een brede integrale benadering is de weg voorwaarts.

Wat we moeten bereiken als maatschappij gaat veel verder dan wat onze community raakt. [We moeten] de gedeelde strijd durven benoemen. [We moeten] dingen lokaal, landelijk, maar ook internationaal benoemen. 2026 is WorldPride in Nederland. [We moeten] stedelijk, landelijk en internationaal verbindingen leggen, en *best én worst practices* delen.

Er zijn wel groepen [binnen de lhbtq+ gemeenschap] die naar elkaar kijken en botsen. In deze tijd moeten we niet focussen op verschillen binnen de gemeenschap, maar juist op de vijand of hoe je het wil noemen, qua conservatisme.

Er moet meer bescherming zijn voor alle vormen van discriminatie in AZC's.

[Lhbtq+] asielzoekers komen gericht naar Nederland omdat ze weten dat ze hier beschermd kunnen worden. Dan moet je als Nederlandse overheid verplicht stellen dat je die bescherming levert.

Ik vind het belangrijk lhbtq+ in een breder plaatje zien van antidiscriminatie, van überhaupt hoe gaan we om met de publieke ruimte. De grotere vraag is hoe je de publieke ruimte inricht. Het heeft denk ik geen zin om interventies voor deze specifieke groep te doen. Je moet je wel bewust zijn wat deze specifieke groep nodig heeft. Maar in mijn beleving is wat bijvoorbeeld de Joodse gemeenschap nodig heeft niet veel anders dan wat queers nodig zouden hebben. In de basis is het hetzelfde. Je moet je wel bewust zijn van accentverschillen.

Voor de onderwijscontext, moet de veiligheid niet alleen zitten op interventies, maar op preventie. Als je bezig bent met veilige omgeving, is het doorlopend. Je moet vanaf het begin, bij de kleuters beginnen. Het onderwerp veiligheid komt niet om de hoek kijken als het onveilig is. Dat begint al bij leerkrachten die zeggen wat nodig is voor veiligheid.

Online is echt prioriteit nummer 1. Dat zorgt voor heel veel ellende. We moeten systeem ontwikkelen waarin de platforms worden gehouden aan de wetgeving die er in Europa is voor het verwijderen van strafbare content. Dat platforms die dat niet doen geweerd worden. Dat mensen of *influencers* die stelselmatig haatzaaien dat die geschorst worden. Eigenlijk dat de DSA (Digital Services Act) geïmplementeerd wordt en gehandhaafd en toezicht op komt. [...] Het bestrijden van de omgevingen die als katalysator kunnen dienen voor het verspreiden van intolerantie.

Idealiter leven we in een samenleving waarin geen discriminatie en racisme bestaan. En dan hebben we het ook over geïnstitutionaliseerde discriminatie en racisme. Concreter zou dit leiden tot aanpassen van wetten, nieuwe wetten. Structuren in de verschillende domeinen. Bijvoorbeeld gelijkheid van loon voor vrouwen. Daar zou je in principe wetten over kunnen maken.

Ambitieniveau vanuit ons is mensen uit departementen eerst bereid krijgen dat het moet.

Het is belangrijk om acceptatie breed uit te dragen.

De ambitie moet tweeledig zijn. Het normaliseren van lhbtq+ zijn maar ook goed hulp aanbieden als iemand dit niet respecteert.

Het doel moet zijn veiligheid ondanks de diversiteit en de verschillen.

Het doel moet zijn dat er minder incidenten zijn met discriminatie en geweld. Beleid wordt al gevoerd maar er kan wel een tandje bij.

Het vergroten van bewustwording, acceptatie en kennisniveau op verschillende niveaus en binnen de verschillende doelgroepen. Mooi voorbeeld hiervan de is alliantie van binnenuit.

Het ambitieniveau moet zijn dat iedereen veilig is en een gevoel van veiligheid heeft in elke setting.

Daarom moeten we gewoon naar de positieve dingen blijven kijken en de liefde voor het spel moet iets zijn wat ons verbindt, en alleen het shirtje moet iets zijn wat ons scheidt in de wedstrijd.

Als het mij persoonlijk vraagt is het openstaan voor anderen, het gesprek meer aangaan. En bewuster zijn van wat een onzorgvuldig dingetje richting een ander is, dat dat niet zo onschuldig is. We moeten ons verplaatsen in een ander en meer empathie naar elkaar hebben, meer naar elkaar kijken en meer naar elkaar luisteren. Dat is wat we moeten doen als maatschappij.

B. Rol van de overheid

Er moet ruimte zijn voor deze groep in de publieke ruimte om zichtbaar zichzelf te kunnen zijn. Waarbij dan ook de verwachting is vanuit wetgever of vanuit de overheidsopdracht dat wanneer dat niet het geval is, dat er geacteerd wordt door de overheid, om te zorgen dat dat wel kan. En dan denk ik concreet aan preventie, opsporing, vervolging en normstelling.

Die dingen [preventie en repressie] gaan hand in hand. Alleen handhaven is niet genoeg.

Ik ben best van het normeren en repressief optreden, maar ik denk zeker dat dialoog en verbinding opnieuw uitgevonden moet worden.

Handhaving, veilige opvang lhbtqi+ asielzoekers en toezicht

Ik vind dat de overheid een belangrijke rol heeft als het gaat om normstelling. Blijven benadrukken dat bepaalde gedragingen niet kunnen en strafbaar zijn. Net als bij kinderen kun je het duizend keer zeggen, maar misschien blijft het hangen bij de duizend-en-eerste keer. Het gaat niet om hogere boetes; het gaat om het afgeven van het signaal dat iets vervolgd wordt. Dat is de basis. [...] Meer in de handhaving van de normstelling die er is, in plaats van nieuwe normstelling.

Een strafrechtelijke aanpak als sluitstuk. Ik zie het niet als niet oplossing van het probleem maar het is wel nodig dat het er is.

Strafrecht is de laatste optie.

Een onderzoek van CBS over ervaren discriminatie zegt eigenlijk veel meer over de omvang dan hetgeen wat wij als politie aanleveren of wat het OM aan vervolging kan doen. Bij politie is het al een topje van de ijsberg, dan gaat nog niet eens alles door naar het OM, laat staan dat het bij een rechter komt. Dat toont wel aan dat strafrecht een beperkt effect heeft. Het [strafrecht] is noodzakelijk en we moeten er ook maximaal op inzetten, maar het heeft een heel beperkt effect en reikbaarheid voor dit probleem.

Ik denk niet dat het strafrecht de oplossing voor alles is, maar het tegenovergestelde is ook niet waar. Gek voorbeeld maar een tijd geleden waren er extreem veel fietsendiefstallen in Amsterdam. De politie is er toen actiever achteraan gegaan, en nu komt het veel minder voor. Niet omdat die dieven allemaal zijn opgepakt, maar omdat het duidelijk werd dat het niet meer volledig onbestraft bleef.

En er zit ook een taak bij repressie. De overheid schiet daar tekort in. Het is niet goed te praten dat

er tien meldingen per dag gedaan worden, dat zeven op de tien lhbtqi'ers te maken krijgen met voorvallen, en dat het grootste deel wantrouwen hebben in of het wel zin heeft om melding te maken, en dat er vervolgens maar tien veroordelingen per jaar zijn.

We moeten ook in de maatschappelijke situatie investeren en *root causes* wegnemen, maar het zou helpen misschien als er ook een keer iemand opgepakt en veroordeeld wordt. Als je kijkt naar het aantal veroordelingen waarbij lhbtqi+ als discriminatoir oogmerk is meegenomen, vind ik het schrijnend dat het vooral gaat om politieagenten die wordt gescholden met homo. We moeten helder hebben wat de spelregels zijn en samen werken aan een mooi land.

De overheid holt zichzelf ook uit voor mijn gevoel door niet meer consequent op te kunnen treden. Draagvlak brokkelt ook af omdat mensen zien dat niet in alle gevallen gelijk opgetreden wordt. Het antwoord is dan capaciteit. Als jij zegt, het ambitieniveau mag hoog, dan is dat voor lhbtqi+ veiligheid voldoende capaciteit bij politie en ook bij het OM voor de volgende stap. Ik denk dat je in moet blijven zetten op het vergroten van de aangiftebereidheid. En dat je moet kijken met de ADV's (antidiscriminatie voorzieningen) en andere loketten om het echt zo laagdrempelig mogelijk te maken.

De grenzen zijn niet altijd duidelijk. Er zijn natuurlijk in bepaald opzicht hele duidelijke grenzen, die desondanks worden onderschreven. Wat strafbaar is om jegens sommige groepen te zeggen is soms heel duidelijk, maar mensen durven dat toch te doen op straat en online. Maar ook een segment waar het heel ingewikkeld is wat je mag zeggen vanuit je geloofsovertuiging over lhbtqi+. Dat gaat behoorlijk ver. Soms zijn er choquerende dingen legaal terwijl niet choquerende dingen strafbaar zijn. Bekend verhaal, maar de vrijheid van meningsuiting

houdt in dat je ook mensen mag choqueren en beledigen, maar dat kan mensen in hun ziel raken. Op een hele heftige manier. Daar blijven wij als openbaar ministerie wel vanaf. Dat kan wel heftige gevolgen hebben. Er is een segment van beledigingen die wordt geuit waar je toch het fatsoen moet aanspreken. Daar blijven we als strafrecht bij weg.

Je zou eigenlijk willen dat alle vormen van discriminatiegronden dezelfde aandacht krijgen. Ongeacht tot welke doelgroep je behoort. Deze verdienen allemaal eenzelfde bejegening en afhandeling. Dat is ook onze opdracht.

Dat zie je ook in die rapporten, als er in een geval adequaat opgetreden was, door de overheid, of wie dan ook, dan is de pijn minder groot. Dat zie je dat de pijn steeds groter wordt. En als er dan echt iets strafrechtelijks gebeurt en ze dan ook niet gehoord worden bij de politie, dan is de impact echt groot.

Het strafrecht gericht inzetten om voorbeeld te stellen.

Als overheid moet je ook je basis op orde moeten hebben. Dat je meld- en aangifteproces op orde is. Steeds bezig zijn met innovatie. Zorgen dat mensen goed geïnformeerd zijn. Met behulp van technologie of niet. Mensen goed feedback geven over wat er met hun aangifte gebeurt. Het strafproces op orde hebben. Het uniform toepassen van het strafproces. Hoge eisen daar waar het kan, en daar ruchtbaarheid aan geven. Dat is het allerbelangrijkste. Daar moeten we hard aan blijven werken.

Als de ADV's (antidiscriminatie voorzieningen) de enige meldinstantie willen worden, moeten ze wel meer aan zichtbaarheid doen.

Het is geen rol van de overheid om te beïnvloeden hoe mensen denken, maar wel hoe mensen zich gedragen. Daar kan je op interveniëren. Via handhaving, grenzen stellen, et cetera

Er zijn antidiscriminatievoorzieningen. Dit is goed, maar kan beter. Het beeld is dat er met aangiftes niks wordt gedaan. Ook door de beperkte capaciteit van de politie.

Wat werkt ten opzichte van daders? Lik op stuk beleid, meteen ernaartoe en aanpak Halt de volgende dag. Dingen als straffen is leuk, maar justitie staat niet bekend om snelheid. Als je 2 jaar na feit een straf krijgt, dat heeft geen effect, dat werkt niet.

En als je mij dan vraagt "Waarom wil je die repressie?". Omdat dat op een bepaalde manier misschien, niet zozeer om recht te doen aan de frustratie van die mensen, maar omdat er gevoel van rechtsongelijkheid is ontstaan, of althans in de beeldvorming. Als je geen enkele norm meer stelt, is die geloofwaardigheid helemaal weg. Het beeld is: "ze komen er altijd mee weg." En de onderbuik die erachteraan komt is "ik krijg wel een boete voor door rood rijden of ik word door zo'n stomme boa aangesproken dat mijn vuilniszak te vroeg op straat staat en ik krijg een boete van 120 euro."

De overheid moet laten zien dat we bepaald gedrag niet accepteren. Daar moet de overheid veel harder optreden. Dan wordt de integratie vanzelf wel beter. Er moet meer strafrechtelijke aanpak plaatsvinden. En tegelijk ook minder gepusht via symboolpolitiek. We leven in Nederland maar mensen houden zich nu niet aan dezelfde wetten.

Het is belangrijk dat de keten van betrokken partners op een goede manier hun taak uitvoeren met het doel het slachtoffer van dienst te zijn.

Als je kijkt naar alle zwakke plekken in de keten zou het toch helpen als er een pilot zou komen met een team bij de politie die alleen discriminatiezaken doet van het opnemen van de klacht tot het eind aan toe. Nu is het intakegedeelte apart georganiseerd en hangt het van de persoon in kwestie af of de

juist dienstverlening wordt gegeven. Dat beter organiseren zou al veel gedoe wegnemen. De eenheid chef is daar echter kritisch op. Het zou ook een pilot van de G4 kunnen worden.

Hier (dat wordt gezegd dat het geen zin heeft om aangifte te doen) zou discriminatie breed naar gekeken kunnen worden zodat misschien een andere vorm gevonden kan worden over de wijze waarop we met deze soort incidenten omgaan. Daar (over ervaringen dat de politie zegt; doen we niks mee, kunnen we niks mee, er is niet genoeg bewijs of iets dergelijks voor aangifte) zit een rol weggelegd voor de overheid.

Ik zou wel ambitie willen zien op capaciteit bij de politie. Ik was erg onder de indruk van een bezoek aan ECAD-P. Ik zou daar gewoon dertig fte bijzetten. Ik zou ook veel meer blauw op straat willen zien. Er moet een enorme bak geld en mensen naar de politie als de politie zou moeten doen wat wij als burgers verwachten dat de politie doet. Dat probleem is veel groter dan deze discussie over veiligheid. Als je het over ambitie hebt, die 2 miljoen incidenteel van een paar jaar geleden, dat was elke keer het antwoord op de vraag “wat doet u er dan aan?” Dat is *peanuts*. Dus voor ambitie moet je een afweging maken van haalbaarheid. Daar moet je het eerlijke verhaal gaan vertellen.

Het feit dat die hele stadionwereld van alle kanten een soort vacuüm is, waar alleen de-escalerend wordt opgetreden, omdat het anders niet kan. Daar mag je ook wel wat ambitie op hebben. Dan is het niet van we gaan allemaal een ‘One Love-bandje’ dragen, maar dan zou je ook op de harde kern moeten ingrijpen en eens wat mensen moeten oppakken.

Meer geld en tijd in roze in blauw en andere diversiteitsnetwerken. En meer discriminatie-rechercheurs bij ECAD-P. Als ik zie aan het einde van dit project dat de rechercheurs van vier naar twintig gaat, dan ben ik blij.

Het handelingskader van gemeente en politie stelt het slachtoffer centraal. Die ziet sterk op de nazorg. Op één of andere manier moeten we er over nadenken hoe slachtoffers beter betrokken kunnen worden bij de terugkoppeling van politie over het verloop van de zaak.

Politie is een uitvoeringsorgaan van de overheid; het lukt niet om ze sensitief voor discriminatie te krijgen. Het begint bij politieacademie, leerlijn diversiteit en inclusie, dan moet je het hebben over discriminatie. Dan zegt een docent: “ja, maar als ik het woord discriminatie gebruik, dan krijg je weerstand bij de leerlingen.” [...] Daar gaat al iets mis. Juist de politie moet nagaan of discriminatie een rol speelt bij het delict waar mensen aangifte voor komen doen. Dan moet je dat toch op zijn minst kunnen behandelen op de academie.

In Amsterdam is Roze in Blauw sterker, in andere regio's niet. Qua bescherming klopt het niet. Veel mensen hebben moeite met aangifte doen, naast dat er superleuke agenten zijn, er mag meer stelling op genomen worden, mag veel meer gedaan worden.

Wat er bij ons toe heeft geleid dat, terwijl we normaal generiek beleid uitvoeren, specifiek hierop hebben meegewerkt aan een aanpak die de gemeente Amsterdam hiervoor heeft opgezet. Omdat de problematiek zo groot is in de stad. Voorbeelden daarvan zijn, bespuugd worden, getreiterd worden, aangevallen worden, heel heftig soms. We hebben als Openbaar ministerie meegewerkt in Amsterdam om de aanpak van de gemeente te ondersteunen. We staan wel op iets meer afstand, omdat we als OM natuurlijk het topje van de ijsberg zien. Heel veel zaken blijven bij het stadsdeel hangen, of bij de politie. Terecht ook, als er mensen zijn die geen aangifte doen of dat het niet strafbaar is. Daarom is de gemeentelijke aanpak zo belangrijk om de slachtoffers/aangevers te ondersteunen. [...] Er is een heel systeem ingericht

van preventie, meldingen oppakken en stadsdelen die aangevers bijstaan. Het is ook wel veel bureaucratie. Maar herstel van slachtoffer is daar het belangrijk uitgangspunt. De strafrechtelijke aanpak is ook belangrijk maar ook dat je je gesteund voelt als jij in je buurt wordt aangevallen of geterroriseerd. Dat is dan wat je opgelost wil zien en de stadsdelen hebben daar een rol in. Daar hebben mensen echt iets aan. Het strafrecht hebben ze in deze situaties niet altijd wat aan, en daar werkt deze aanpak goed voor. Mediation. Stopgesprekken. Et cetera.

De aanpak van discriminatie heeft prioriteit bij politie. We zien wel dat discriminatie op sommige gronden vaker voorkomen, zoals lhbtq+ discriminatie, antisemitisme en moslimdiscriminatie. Dat zijn thema's waar toch wat meer aandacht aan besteed wordt omdat dit uit de cijfers naar voren komt. De politie heeft ook een informele structuur neergezet, roze in blauw en een piket telefoon. Om daarmee de bereikbaarheid en de toegankelijkheid bij de politie voor meldingen te vergroten. Deze is misschien wel wat kwetsbaar opgezet, want de netwerken zijn allemaal vrijwillig ingericht. De vraag is of je zoiets als een pikettelefoon binnen een vrijwillige organisatie belegd wilt hebben. Dat is een kwetsbare manier van organisatie. De aanpak van dit onderdeel van discriminatie heeft onze volle aandacht. Waar we vanuit het Expertise Centrum Aanpak Discriminatie – Politie aan werken is de bewustwording onder collega's hoe we melder bejegenen en dat het heel erg uitmaakt of iemand zich veilig voelt om de stap naar de politie te zetten. Daar zijn nog wel wat stappen in te maken. We zijn een klein expertisecentrum in een grote organisatie. Het kan zijn dat in een stad waar het meer voorkomt dat het makkelijker herkend wordt dan als het bijvoorbeeld op het platteland een keer gebeurt. Als er dan een aangifte wordt gedaan in een klein basisteam waar men misschien iets minder ervaring heeft met het fenomeen. Dat is een risico voor elk fenomeen bij de politie. Daar waar dingen veel

voorkomen is er ook veel aandacht voor en kennis over. In gebieden waar het minder zichtbaar is dan is het risico dat mensen misschien minder erkend worden in hun problemen.

We moeten mensen informeren over wat het strafrecht wel of niet kan betekenen voor hen. Daar werkt de politie keihard aan. Maar het gaat ook om de sociale kaart eromheen. Dat het duidelijk is waar mensen terecht kunnen voor hun wensen. Het is niet altijd het strafrecht. Het kan ook een andere vorm van afdoening zijn. Waar het wel de politie is moet dat natuurlijk ook geoptimaliseerd worden. Daar zit nog wel een uitdaging.

Er is ook veel te halen in de handhaving op veiligheid. Educatie en scholing van politie en boa's, er moet daar meer kennis en expertise zijn over wat zich afspeelt in de samenleving.

Groepsbelediging; toevoegen van geslacht/gender-identiteit/genderexpressie/geslachtskenmerken. Nu kan je geen aangifte doen van een discriminerende groepsbelediging als het gaat over die categorie.

Maar het gaat ook om het garanderen van een wettelijk fundament. Dat is ook van belang. Op dit moment hebben transpersonen en intersekse personen het extra zwaar. Deze groepen genieten niet de rechten, die anderen wel hebben en waar ze recht op zouden moeten hebben. In de praktijk komt onrecht voor, maar tegelijkertijd vinden mensen weinig houvast of hebben ze weinig handvatten om rechten vast te houden of te verdedigen.

Ik ben aan het wachten op de AWGB (Algemene Wet Gelijke Behandeling) en [artikel] 137c [van het wetboek van Strafrecht]. Daarmee kan online discriminatie van trans mensen beter worden aangepakt.

Verder moet er goede en niet te complexe wetgeving zijn. Het toevoegen van het discriminatieartikel is bijvoorbeeld positief. Het zou fijn zijn als aangenomen wetten duidelijk zijn en dat niet iedereen er alle kanten mee op kan. Ik weet ook geen oplossing, dat hangt samen met politieke systeem.

Bij het COA wordt het doen van klachten vaak niet ondersteund of gestimuleerd. Dit moet per locatie goed worden opgepakt. Zodat mensen op een goede manier een klacht kunnen indienen bijvoorbeeld conform een protocol. De uitvoering hiervan hapert.

De meest ideale situatie zou zijn dat als iemand bij zijn asielaanvraag het motief lhbtq+ heeft aangedragen dat er een voorstel wordt gedaan om in een unit plaats te nemen. De problemen zitten ook vooral in de transfers. Iemand kan in Ter Apel dan op een unit zitten. Alleen als de persoon verplaatst wordt hoeft er bij een volgende locatie niet zo'n unit te zijn, of die kan vol zitten. Dat is het probleem met dat er geen beleid is. Het argument is dan vaak ook, in de samenleving gaan we ook niet mensen apart plaatsen. Ze vergeten daarbij dat het een kwetsbare groep is die veel meer bescherming nodig heeft.

Er zou meer respect moeten zijn vanuit de overheid dat er niet getornd moet worden aan het begrip kwetsbaarheid voor LHBT-asielzoekers. Ik zie dat elke keer dat het inwisselbaar is. Zodra het woord grasveld genoemd wordt dan maakt kwetsbaarheid niks meer uit.

Er moet echt rekening worden gehouden met de mate van kwetsbaarheid van de groep (lhbtq+ asielzoekers).

Het COA moet ook veel meer optreden tegen daders. Er moeten veel meer video-opnames

gemaakt worden binnen de AZC's. Aan die video's moet dan ook opvolging worden gegeven. Ook moet het COA veel meer maatregelen nemen tegen de veroorzakers van onveilige situaties. Er moet veel meer transparantie komen. COA moet betere terugkoppeling geven na meldingen van onveiligheid aan het COA van de LHBT-asielzoekers.

Medewerkers van COA en beveiliging moeten meer trainingen krijgen en dat deze training ook verplicht is. Nu kan iedereen zich LHBTQI-coördinator noemen. In die training moet men leren, hoe ga je met de doelgroep om. COC heeft een nieuwe training ontwikkeld voor medewerkers van het COA.

We zien bij veel incidenten dat politie niet betrokken is en er komt weinig opvolging. Dat maakt het voor de doelgroep lastig om te geloven dat je hier volledig beschermd wordt. Ik vind dat COA veel meer maatregelen zou moeten nemen. Ondersteun mensen met het doen van aangifte en neem ook maatregelen tegen de veroorzaker. Vroeger was er zelfs niet eens beleid dat het slachtoffer en de veroorzaker gesepareerd worden. Dat is nu wel opgelost. Alleen is er nu nog *secondaire victim blaming*, doordat het slachtoffer overgeplaatst wordt naar een andere opvanglocatie.

De overheid zou zich meer luisterend moeten opstellen. Zoals bijvoorbeeld in het gesprek met het COA. Dat er meer tijd is om meldingen te bespreken.

Het begint als overheid met luisteren, nog niet eens opvolging geven. We vertellen continu hetzelfde verhaal en het lijkt er op dat we niet gehoord worden. Ik zou dat idee wel krijgen als de reacties op mijn brieven beter zijn. We sturen veel brieven. We krijgen wel reactie maar die is heel erg algemeen en binnen de termijn maar er wordt niet ingegaan op onze voorstellen of de specifieke situaties.

Ik snap dat je het systeem niet kan veranderen, maar dan kom ik toch terug op het luisteren naar elkaar. Waarom stellen jullie als overheid bepaalde zaken op deze manier en is dat wel de juiste oplossing? Die discussie is er eigenlijk niet. Er komt binnen de gestelde termijn wel antwoord op mijn brief maar je mist het echte gesprek. We hebben een keer een gesprek gehad met [voormalig minister]. Die begreep echt waar het om ging. Soms heb je misschien mensen uit de doelgroep nodig die exact weten wat er speelt binnen de doelgroep.

Belangrijk als er weer een actieplan komt om hierop [de onmogelijkheid van gezinshereniging voor lhbtqi+ personen bij asielaanvragen] te acteren.

En de X in het paspoort. Het College heeft een wetgevingsadvies geschreven over transgenderwet en non-binaire geslachtsregistratie. De X in het paspoort zou ook een mooi iets zijn om te behalen. Daar kan de overheid ook iets in betekenen, een stap naar voren in zetten.

De overheid kan zorgen voor een goed geharmoniseerde implementatie van Europese en Nederlandse regelgeving.

Handhavingscapaciteit; acties moeten consequenties hebben. Als die er niet zijn dan blijft het makkelijk om dingen de ether in te vuren.

De overheid moet samen met toezichthouders in gesprek blijven gaan met verschillende platforms. Door bijvoorbeeld trends in de gaten te houden.

Ik kan me voorstellen dat in de Digital Services Act (DSA) mogelijkheden zijn om haat zaaien aan te pakken. DSA is een Europese wet. Je hebt bijvoorbeeld de VLOP's (Very Large Online Platforms), die vallen onder de Europese Commissie. [...] En ieder land heeft een uitvoerende organisatie. In Nederland is dat de ACM. Als je iets in Nederland

doet als digitaal platform, moet je je aan de DSA houden.

De normstelling is vaak niet duidelijk. Beleid is genuanceerd en kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Het is belangrijk dat er Europees breed een duidelijke normstelling is met duidelijke verwachtingen.

De DSA (Digital Services Act) biedt ook opties voor onderzoekers om data van grote platforms te bestuderen. ACM kan onderzoekers hiervoor toestemming geven of accrediteren. Bijvoorbeeld om te onderzoeken of de door de platforms genoemde maatregelen tegen systeemrisico's effect hebben. Transparantie kan worden afgedwongen, want zij hebben recht tot toegang van data. Dit soort onderzoeken kunnen de EC en de buitenwereld helpen om zaken verder te brengen. Het maakt ondernomen beleid en effecten bespreekbaar.

De rol van de ACM is erop gericht dat aanbieders de zorgvuldigheidsverplichtingen naleven en er een gezond ecosysteem is van andere actoren – *trusted flaggers*, onderzoekers en geschilbeslechtsinstanties – die bijdragen aan de doelstelling van de DSA (Digital Services Act). De ACM houdt toezicht op het proces, kan ervoor zorgen dat onderzoekers toegang krijgen tot data van grote platforms en certificeert geschilbeslechtsorganen. Ook kan de ACM organisaties aanwijzen als *'trusted flaggers'*. Meldingen over illegale inhoud van deze partijen moeten door platforms met urgentie worden opgepakt. Verder heeft de ACM heeft een coördinerende rol als DSC en ondersteund de EC bij de handhaving, in het bijzonder van de systeemrisico-verplichtingen.

Ook zou gestimuleerd kunnen worden dat er *'trusted flaggers'* zijn die zich inzetten voor de positie van lhbtqi+ personen. Bij mijn weten zijn die er nu niet.

[Over de Digital Services Act:] er is nog veel te doen, we zitten in jaar twee. Het is voor iedereen nieuw. Er is voldoende regelgeving, nu is het zaak dat toezichthoudende partijen hun rol pakken.

De rol van de overheid daarin is om desinformatie en misinformatie concreet af te keuren, zelf te zorgen dat die informatie niet verspreid wordt, en mensen erop aanspreken die dat wel doen.

Overheidsorganisaties [...] kunnen een melding doen [van o.a. haat zaaien bij internetplatforms].

Het is belangrijk om kleinere platforms te gaan controleren. Deze platforms worden nu namelijk niet gehandhaafd. Er moet een norm worden gesteld en gebruikers moeten worden onderwezen over dit soort platforms. [...] Specifiek de Europese regelgeving kan bijdragen aan het reguleren van kleinere platforms. Nederland is vrij laat met de implementatie hiervan.

Toezichthouders krijgen [weinig of] geen meldingen over onveiligheid voor lhbtq+ personen, maar het kan zijn dat die dingen er wel zijn. Misschien moet er meer bewustzijn komen dat ze melding kunnen doen. Toezichthouders kunnen bij een terechte klacht over bijvoorbeeld haat zaaien het doorsturen aan het OM of met de betreffende partij in gesprek gaan of een boete opleggen.

Een mooi lijstje van wat haat zaaien is zou wel fijn zijn. Dat zou het beoordelen van signalen over haatzaaien makkelijker maken. Ik vind het te zwaar om te zeggen dat iemand dit moet gaan definiëren. Het is haast niet te doen om het goed te definiëren.

Dat is natuurlijk ook het project van Binnenlandse Zaken met de andere departementen, waaronder Justitie en Veiligheid, om tezamen te kijken naar *online hate* en wat we daar aan kunnen doen. Om daar alles uit de kast te halen om dit soort kwalijke content zoveel mogelijk te bestraffen en te weren.

Je ziet namelijk wel dat jongeren beïnvloed worden door denkbeelden die worden geventileerd over lhbtq+ personen. Wij proberen, dat is openbare informatie, om filmpjes van Forum voor Democratie, waarvan wij verdenken dat die strafbaar zijn om daar vervolging in te stellen. Ook om online een grens te stellen. Alleen de platforms moeten dit ook blijven doen. Je ziet ook bijvoorbeeld bij Andrew Tate, met het vrouwenvriendelijke gedrag, dat het direct invloed heeft op hoe mensen bejegend worden.

Het openbaar ministerie en de politie proberen in sommige gevallen op te treden als grensrechter, als het gaat om uitingsdelicten, die lat ligt wel hoog voor wat betreft strafbaarheid. We komen als Openbaar Ministerie niet heel snel in beeld. Daar is dus ook een rol weggelegd voor de platforms.

Stimuleren van dat mensen aangifte en melding doen en het verbeteren van de opvolging daarvan.

Op basis van de AVG (bescherming van persoonsgegevens/privacywetgeving) houdt de IND geen asielmotieven bij. De hoor- of beslismedewerker bij de IND kan derhalve geen gegevens verstrekken hierover aan het COA. Het is daarom aan de betreffende vreemdeling/persoon zelf om bij het COA aan te geven als hij/zij/dien op een aparte unit geplaatst wil worden bij het COA. Bovendien gaat de IND over de asielaanvraag en het COA over de opvang. Het ligt niet in het takenpakket en bevoegdheden van de IND om opvangvraagstukken te beantwoorden of in behandeling te nemen. De IND gaat over de asielaanvraag en de COA over de opvang. Dat zijn twee verschillende processen.

Als iemand, ieder willekeurige vreemdeling/persoon, bij de IND zit voor gehoor kan deze persoon zich minder op zijn gemak voelen omdat hij tegenover de autoriteiten zit. Daarnaast zit er ook nog een tolk bij. Iedere hoornedewerker is verplicht om

trainingen te volgen, onder andere een training over interviewtechnieken waarbij de medewerker getraind wordt hoe hij de vreemdeling/persoon tegenover zich op z'n gemak kan stellen. In die training wordt ook geleerd hoe je de vreemdeling kan inleiden in het gesprek dat de medewerker met hem gaat voeren. In het geval van een lhbtq+-motief zijn we op zoek naar verklaringen over een aantal thema's, zoals uitgelegd in WI 2019/17. Emoties, gedachten en gevoelens van de vreemdeling omtrent zijn seksuele gerichtheid of genderidentiteit zijn een belangrijk onderdeel van de beoordeling. Medewerkers leren tijdens trainingen dat het goed is de vreemdeling voor te bereiden op de onderwerpen die besproken zullen worden. Dat kan hen helpen om zich op hun gemak te voelen, maar ook te benadrukken dat de persoon zich in een veilige omgeving bevindt waarin hij vrij kan spreken over dit onderwerp. Ongeacht dat hier op ingezet wordt, kan het natuurlijk altijd voorkomen dat in specifieke gevallen dit niet helemaal naar wens verloopt voor de vreemdeling. Dat kan van verschillende factoren afhankelijk zijn.

In de vreemdelingenketen moeten we meer contact zoeken met elkaar en het gesprek blijven voeren over waar het beter kan. Meer contact zoeken met keten.

Meer samenwerken in de keten. Er zijn veel AVG-technische problemen maar soms weten we ook niet precies wat we wel en niet mogen delen. Misschien moeten mensen ook beter worden meegenomen in wat overheidspartijen wel en niet met elkaar mogen delen. Sommige asielzoekers zien de overheid als een overheid waarbinnen alles gedeeld is, maar dat is niet zo. Misschien geldt dat wel voor meer mensen.

Het is ook verschillend welk herstel slachtoffers willen. Sommige mensen willen geen vervolging instellen maar alleen erkenning. We moeten slachtoffers ook beter kunnen verwijzen naar het

juiste loket. Alleen niet creëren dat mensen heel vaak hun verhaal moeten doen. Hoe vaker iemand zijn verhaal moet doen hoe slechter iemand zich gehoord voelt.

Preventie, bewustwording en samenwerking

De ambitie zou moeten zijn dat we een plan hebben waarin we het helder hebben hoe te reageren op incidenten, preventie, begeleiding van slachtoffers en misschien toch ook wel werken aan gedragsverandering. Dat laatste is vaak een discussie: "mag de overheid werken aan gedragsverandering? Gaat de overheid me nou vertellen hoe ik me moet gedragen?" En in dit geval is mijn antwoord: "Ja."

Overheid is vooral normstellend. [...] We zitten midden in een paradigmaverschuiving. Verandering moet bij één persoon beginnen die anderen meetrekt. [...] De overheid moet mensen beschermen tegen het oude paradigma. En dan gaat het concreet over subsidiëring van maatschappelijke organisaties, maar ook departementsonderdelen als emancipatiebeleid bij OCW.

Verantwoordelijk voor de veiligheid van iedereen, dat is de primaire taak van de overheid en haar bestaansrecht. Waarom zou je anders macht uit handen geven? Die veiligheid moet op alle vlakken zo zijn. De overheid moet zorgen aan kant van preventie dat er geen gaten vallen, want dat heeft effect op generaties. Afgelopen jaren heeft de overheid dat prima gedaan, maar ze moet dat blijven doen, en gezien cijfers intensiveren. En naast veiligheid preventief in onderwijs, niet achteroverleunen.

De overheid kan niet dicteren wat de media doet, de overheid heeft geen invloed op berichtgeving. Maar de overheid kan [mensen] wel bewust maken van desinformatie en complottheorieën. En neem [desinformatie over minderheden] ook mee in de 'handreiking omgaan met desinformatie'.

Dit is iets van lange adem. Cultuurverandering heb je niet in een jaar veranderd. [...] Dat we in elk geval als overheid de komende jaren aandacht blijft besteden.

Ik denk dat we een gesprek moeten hebben als het gaat over ambitie als we constateren dat veel geweld en onveiligheid zich achter de voordeur afspeelt, specifiek rond deze groep, dat je moet accepteren als overheid dat je niet makkelijk achter de voordeur komt. Maar de mensen die dat wel komen, de maatschappelijk werkers, *social workers*, de Raad voor de Kinderbescherming, dat die genoeg kennis hebben over lhbtqi+ gerelateerde problematiek en een handelingskader hebben.

Op het vlak van educatie is er nog een weg te gaan. Het gaat dan om educatie van jongeren, educatie van beroepsgroepen zoals de politie of in de zorg. De overheid zou meer moeten toezien op sociale media. Niet op een repressieve manier, maar wel dat mensen zich houden aan normen en waarden. De overheid moet toezien op het handhaven van de orde.

Het is belangrijk dat de overheid en [de regering] heel duidelijk uitleggen wat het belang is van educatie en daarvoor gaan staan.

Om acceptatie te bereiken, moet je beginnen bij het curriculum op school, dat er goede informatie komt over alle minderheden in de samenleving, objectieve informatie, niet ingekleurd vanuit religie of maatschappelijke clubs. De minderheden zijn niet anders dan anderen. Het gaat om voorlichting en lessen op school, maar ook in beroepsopleidingen moeten we de kennis vergroten. Om nieuwe dingen aan te leren moet je beginnen met de jeugd, die hebben de toekomst, daar bereik je wat mee op termijn. Maar voorlichting aan ouderen moet je ook niet laten liggen. Ik vind dat het curriculum in het onderwijs een overheidstaak is. Ik vind openbaar onderwijs belangrijk, schrap artikel 23 van de grondwet.

Verleen geen subsidie bij ander onderwijs, dan lost het zichzelf wel op. Nu staat alleen dat je er aandacht aan moet geven, dat kan dus ook negatieve aandacht zijn. Bijvoorbeeld de evangelische en reformatische scholen, die besteden kort aandacht en dan alleen dat het niet mag. Controle zou wel helpen, ik geloof in goedheid van de mens, maar als je dingen kunt laten liggen, dan doe je dat ook. De onderwijsinspectie functioneert marginaal. Het is ook een complexe taak. Maar er is drie tot vier jaar niks gedaan. Nu is er een audit geweest. Het moet ook zichtbaar zijn dat er door de overheid iets aan gedaan wordt. Bijvoorbeeld door de onderwijsinspectie. Hier moet capaciteit en geld voor zijn.

Educatie is belangrijk om te noemen. Veel asexuele mensen weten niet dat ze het zijn. Vooral bij de oudere generatie speelt dit. Veel mensen komen erachter dat ze jarenlang over eigen grenzen zijn gegaan. Ze denken: “het hoort erbij” maar hadden dingen liever niet gewild. Er zijn veel verhalen van vrouwen rond de vijftig met een gezin en kinderen die erachter komen dat ze eigenlijk asexueel zijn. Ze gaan scheiden en kiezen ervoor om geen relatie te hebben of geen seks. Het gaat om veel schrijnende verhalen. Het zou goed zijn dat iedereen over basiskennis beschikt wat asexualiteit inhoudt. Als je iemand random op straat vraagt: “wat is homoseksualiteit?” dan wordt die vraag makkelijk beantwoord. Dat zou je ook willen met asexualiteit. Dat zorgt voor veiligheid. Mensen gaan dan niet zo snel over een grens heen.

Ik denk dat als je de overheid iets kan laten doen, dan vooral richten op scholen, omdat ik denk dat een gebrek aan educatie begint op scholen. [...] Het handelen van de overheid zou op één of andere manier moeten aansluiten bij het geloof dat mensen hebben. De dialoog moet er zijn; niet verplichte van ‘dit moet gebeuren’, maar met elkaar in gesprek gaan.

Mediawijsheid is nog steeds niet opgenomen in de kerndoelen van de lesprogramma's. Ik snap dat leraren veel te doen hebben, maar in maatschappijleerlessen moet gewoon geleerd worden hoe we met elkaar online omgaan.

Overheid zou moeten bevorderen dat opleidingen aandacht besteden aan [gender- en seksediversiteit als] onderwerp.

Tot slot: stop met beleid maken zonder naar de praktijk te kijken. Ga eens onaangekondigd een school binnen. Kijk hoe leerlingen zich gedragen, welke docenten zichzelf durven zijn. En zorg voor echte consequenties voor scholen en instellingen die geen veilige omgeving bieden. Veiligheid is geen mooie slogan—het is een basisrecht, en het is tijd dat de overheid dat ook zo behandelt.

Dit gezegd hebbende, de echte winst zit in voorlichting, onderwijs, en normerend werken.

Als je wilt dat scholen hier echt iets in doen moet je daar in de kerndoelen iets in doen. [Onze organisatie] zou bijvoorbeeld generiek gefinancierd moeten worden in plaats alleen vanuit de welzijnsgeachte.

[Lhbtq+ belangenorganisaties] maken zich zorgen over reacties en haat. We zouden graag zien dat de overheid meer om die organisaties heen gaat staan. [...] We zouden voor die organisaties moeten gaan staan. Ze ondersteunen, financieel en moreel, en dat hardop uitspreken.

Waar we ook hulp bij nodig hebben van het ministerie is: waar krijgen we iedereen bij elkaar? De aanpak desinformatie, online haat, waar krijgen we alles bij elkaar?

De belangenorganisaties moeten meer samenwerken op landelijk niveau. Wat wij zouden willen is een soort landelijke lijn, een regulier

overleg tussen al die organisaties, dat de overheid kan faciliteren en budget voor vrij kan maken. Een landelijk punt. Meer bekendheid ook.

Als je nu evalueert dat incidenten toenemen, moet je constateren dat iets niet goed gelukt is in het garanderen van veiligheid. Hierin moet je samenwerken met partners, die kennis is er wel. In het onderwijs zijn veel ideeën hoe het veilig moet, daar moet in geïnvesteerd worden, structureel.

De overheid moet een neutrale en faciliterende rol aannemen om het debat te leiden. Ieders mening doet er toe.

Ik denk ook dat veel dialoog belangrijk is, dan kom je op het *community policing* verhaal uit, de maatschappelijke dialoog, met elkaar in gesprek gaan. Ik kan me voorstellen dat als er wijken en plekken zijn waar lhbtq+'ers zich niet veilig voelen, dan moeten er anderen zijn met vergelijkbare ervaringen. Dan kom je op dat stadsdeel wijkniveau waar we blijkbaar ooit heel goed waren in samenwerking tussen wijkagenten en mensen uit de sociaal maatschappelijke infrastructuur om met elkaar dat gesprek aan te gaan. Omdat veiligheid voor een groot deel beleving is, zou je er in gesprek achter kunnen komen dat je veiliger bent dan wat je voelt. Op dat niveau valt ook een slag te maken. Veel dingen die ik noem waren er ooit, veel van de sociaal maatschappelijke structuur is afgeschaald, ook vanuit de opmerking dat het niet bewezen is dat het ergens aan bijdraagt. Misschien iets minder vanuit die blik ernaar kijken en iets meer luisteren naar waar mensen behoefte aan hebben. Dat zou voor de overheid sowieso een goede stap zijn.

Het is goed dat de overheid in Nederland blijft spreken met het veld, maar het blijft wel bij onderzoeken en bespreken zonder daadwerkelijk dingen te doen. Het hoeft niet eens allemaal te lukken, als er maar te zien is dat er iets wordt gedaan.

Ik hoop dat er een vervolg van dit project komt, en het gesprek gevoerd wordt met mensen in de community over wat er nodig is. Rol van de overheid moet initiator zijn en een faciliterende rol spelen. Dat is heel belangrijk.

Je moet dit als overheid ook altijd doen met mensen over wie het gaat. Niet over ons zonder ons. Het is belangrijk dat er uiteindelijk iets gebeurt met de opgehaalde bevindingen. Anders verlies je ook vertrouwen.

Het is goed dat de overheid in gesprek is nu, maar dat moet verder geprofessionaliseerd worden. In plaats van dat de overheid naar moskeeën gaat, moeten belangenorganisaties naar de moskeeën gaan. Je komt veel verder als je niet als overheid het beleid schrijft en implementeert.

Overheden zouden verder meer echte samenwerking met gemeenschappen moeten opzoeken. Overheden en maatschappelijke organisaties zouden moeten co-creëren en zo meer oog houden voor de diversiteit in de gemeenschap. Minister Dijkgraaf had hier oog voor. Met bestuursakkoorden voor genderneutrale toiletten en *sense for belonging*. Die rol zou de overheid op zich kunnen nemen; faciliteren en stimuleren. En hier middelen voor vrij maken. Ook zie ik hier een rol voor met name lokale overheden als het gaat om antidiscriminatiebeleid.

Het kan meer integraal worden gemaakt. Gemeente geeft allemaal subsidies waarin ze dit onderwerp niet meenemen. Als je het onderdeel maakt van bestaande dingen, kan de overheid dit scherper beetpakken. Beter daarover in gesprek gaan [zonder direct consequenties daaraan te verbinden]. [...] Het helpt een landelijke aanpak te hebben om het voor gemeenten makkelijker te maken het op te pakken.

Het uitdragen artikel 1 van de grondwet. Ondersteunen van belangenorganisaties (voor ze gaan staan). Campagnes voeren. Gezichten van de

overheid (bewindspersonen) moeten die houding ook zichtbaar uitdragen. Het gaat ook om het samen doen. Dus die verbinding zoeken met elkaar.

Grote organisaties die hier gevestigd zijn of hier vandaan komen, die veel met dit onderwerp bezig zijn. Die zouden onderling ook verbinding willen, daar zou overheid ook een rol in kunnen spelen. Misschien door een publiek privaat samenwerkingsverband? Misschien op campagne basis?

Je hoeft er niet altijd maar grote heisa aandacht aan te besteden, maar het moet meer een vanzelfsprekendheid zijn. Het is belangrijk dat JenV en OCW samen de opdracht hebben gekregen. Maar missen we daar niet ministeries bij? Veiligheid gaat ook heel plat over melding kunnen doen, straatverlichting.

De overheid moet zich meer inzetten op veiligheid.

Hoe meer onzekerheid er is in de samenleving (hoe slechter het gaat met de samenleving) hoe meer er gezocht wordt naar een zondebok. Nu belangrijker dan ooit om een dijk op te werpen en geen discriminerend beleid maken.

De Veiligheidsnota heeft altijd een doelstelling op bijvoorbeeld georganiseerde criminaliteit. Waarom niet op discriminatie? Stel hiervoor een concreet doel! Dat maakt bewindspersonen natuurlijk kwetsbaar, maar het werkt wel.

Rol van de overheid; een voorbeeldfunctie. Gedraag je netjes, zet geen minderheden weg. Gedraag je als parlementariër; maak trans personen niet belachelijk. De overheid zou een soort dijk moeten opwerpen tegen zondebokontwikkelingen.

Dit moet een *next step* zijn en voorkomen dat het een korter lijstje maatregelen met een nietje erdoorheen wordt. Maar twee miljoen gaat het ook niet doen. Tegelijkertijd is het een tijd van bezuinigingen. Ik snap dat er afwegingen nodig zijn. Belangrijk

is om aan de maatschappij te laten zien dat de overheid dit probleem, of het nou gegroeid is of kleiner is geworden, of het nou aan deze of die groep ligt, erkennen en dat de overheid er iets mee willen doen. Dat vind ik de bredere opdracht aan de overheid, dat de burger zich gehoord voelt en waar redelijk ook wordt bediend. Voor deze groep is duidelijk werk te doen.

En wat ik qua ambitie belangrijk vind is zichtbaar leiderschap. Of het dan politici zijn die zich uitspreken of dat we godbetert toch weer een keer een billboard, poster en spotjes campagne met bekende Nederlanders gaan doen. Ik vind dat soort dingen verschrikkelijk, maar daar kom je soms wel op uit. Nog een keer zo'n postercampagne, daar ben ik ook professioneel wat sceptisch over.

De politiek speelt een belangrijke rol als aanjager om diversiteit op de agenda te zetten bij verenigingen die veel andere prioriteiten hebben. Sinds het sportakkoord van 2019 en door gebeurtenissen zoals Black Lives Matter, groeit de aandacht voor deze thema's. Er zijn programma's zoals Onze Club Is Voor Iedereen en Ons Voetbal Is Voor Iedereen, maar er is bezorgdheid over wat er gebeurt als deze programma's aflopen.

Heel belangrijk om te kijken naar: wat zijn de uitkomsten van beleid? Er wordt niet doelbewust en direct onderscheid gemaakt, maar daarom des te belangrijker om te kijken naar effecten van beleid.

Ook zou de overheid strenger kunnen toezien op discriminatie binnen de eigen organisaties. Een overheidsmedewerker is in dienst van iedereen in het land. Als je dat niet kunt toepassen, zoals een weigerambtenaar, dan kun je daar niet werken. Iemand die een paspoort gaat ophalen moet zich niet eerst hoeven af te vragen of het wel veilig is om dat bijvoorbeeld samen met een partner van hetzelfde geslacht te doen.

Kijk naar de diversiteit binnen de groep en elke keer als maatregelen worden genomen goed kijken of ze ook goed werken voor de Bi+ gemeenschap specifiek. De politici moet zich in elk geval niet negatief uiten over deze groep ["Weer een letter erbij" of termen als "genderideologie"]. De overheid gaat er niet over wat mensen denken maar kan wel invloed uitoefenen op de onderliggende problemen die discriminatie in alle vormen tot gevolg hebben.

De hulpverleningskant is ook niet Bi+ inclusief: dan gaat er het er bijvoorbeeld over als je geweld hebt meegemaakt dat je dan juist bejegend wordt. Er is nu geen enkel beleid. Als je dit namelijk niet doet, dan veranderen de cijfers waarschijnlijk niet en wordt de veiligheid niet vergroot. Uiteindelijk is het niet alleen aan de overheid maar moet er een culturele omslag plaatsvinden.

Ik vind dat een overheid die namens alle Nederlanders opereert, de gewenste normstelling heel duidelijk moet uitdragen. Dat ziet eruit: in eigen gedrag van bewindspersonen, we hebben een heel groot ambtenarenapparaat dat daar ook een rol in heeft in scheppen van duidelijkheid.

Het moet gaan om de mensen die 'het gezicht' zijn van de overheid, bij het stadhuis en de belastingtelefoon, et cetera. Al die mensen moeten getraind zijn met het correct bejegenen van burgers en moeten iedereen op gelijke of gelijkwaardige manier te woord staan en behandelen. Er zou daar meer kritisch naar gekeken worden en mensen die dat niet kunnen moeten zulke banen misschien niet gegund worden. Ik vind dat de overheid een voorbeeldfunctie heeft en als de bekendste mensen in de politiek bepaalde uitingen doen hebben ze een bepaalde verantwoordelijkheid.

De Nederlandse overheid is zo log en met veel regelingen en subsidies. De menselijke maat wordt bijna nooit gehanteerd, terwijl mensen er wel vaak over praten. Toeslagenschandaal is een voorbeeld

hoe mensen in de knel komen door de overheid. Als mensen slachtoffer worden verwacht je dat er een aangifte wordt opgenomen door iemand die dat begrijpt. Er zijn talloze andere voorbeelden. Je moet kijken naar wat een persoon nodig heeft, niet of het goede formulier is ingevuld.

Ik zie een hele grote rol eigenlijk. De overheid heeft de mogelijkheid om te normeren en daarin burgers te stimuleren. Specifiek als het gaat om de ambtenarij is het belangrijk ervoor te zorgen dat ambtenaren die beleid maken rekening houden met diversiteit en intersecties en daar hun weg in vinden en een ambtelijk kompas vol kunnen houden.

Daarnaast moet de overheid stoppen met voorzichtigheid. We laten ons te veel leiden door de angst voor weerstand, bijvoorbeeld van ouders die niet willen dat hun kinderen over lhbtq-kwesties leren. Maar gelijke rechten en veiligheid zijn geen onderhandelingspunten. De overheid moet duidelijk maken: dit is de norm in Nederland, en iedereen moet zich daaraan houden. Geen discussie, geen compromis.

Het helpt ook om er anders over te communiceren als rijksoverheid, om zo een norm te stellen. Het gaat over de manier waarop debat wordt gevoerd door de volksvertegenwoordiging, dit is normstellend en legitimeert bepaald gedrag. De overheid moet een standvastige bondgenoot zijn. De sport kan dit niet zelf.

Een ministerie kan opdracht geven om onderzoek te doen, bijvoorbeeld naar de representatie van lhbtq+ personen in de media, als daar behoefte aan is.

Historisch gezien bestaat de queer gemeenschap al heel lang. Mensen denken dat het alleen bestaat in het westen, maar dat is helemaal niet waar. De historische tijdlijn zou meer in kaart moeten worden gebracht. Net als de diversiteit binnen de gemeenschap. In de jaren tachtig/negentig zijn door

de hiv/aids crisis veel mensen overleden. Binnen een bepaalde generatie zijn er daardoor minder homo's. Dat heeft niet te maken dat ze er niet zijn of waren, maar met een epidemie waar niet op in is gegrepen. Nu zijn er meer homo's, maar dat komt niet door indoctrinatie. Mensen voelen zich vrijer. Het is iets biologisch waaraan niemand iets kan veranderen. Kennis hierover zou op een goede manier gedeeld moeten worden en dat de overheid zich daartoe kan verhouden en een norm kan stellen.

Het zou goed zijn als de overheid meer onderzoek doet naar intersecties en het welbevinden binnen de gemeenschap. Er zijn veel grimmige gedachten en gevoelens van uitsluiting. Dat zou goed in kaart moeten worden gebracht en vervolgens oplossingen voor moeten worden gecreëerd.

[..] het zou mooi zijn dat dit vanuit de overheid overal gestimuleerd wordt en dat trans mensen als slachtoffer van geweld in afhankelijkheidsrelaties ook als aandachtsgroep gekenmerkt wordt.

En de aandacht voor Bi+ uitrollen over alle beleidsterreinen (bijvoorbeeld ook arbeidsmarkt).

[Onze gemeente] is nu bezig met een training voor jongerenwerkers over lhbtq+. Er is heel veel weerstand, zeker na de start van de oorlog in Gaza en de Maccabi rellen. Veel groepen zijn zwaar geraakt door die gebeurtenissen. De vraag is dus hoe je straatcoaches buiten en jongerenwerkers binnen naar zo'n training krijgt. Het zou mooi zijn als zoiets in een actieplan zou landen.

Bij lokale overheden liggen ook ontzettend veel mogelijkheden. Die kennen iedereen. [...] Zeker in steden zijn zat organisaties die met de lokale overheid in gesprek willen, ook in relatie tot veiligheid, vertrouwen en verbinding en lhbt'ers. Er is altijd een wethouder zoals er ook een minister is die lhbt in hun portefeuille heeft. Een netwerk is goud waard, zoals vaak ook familie goud waard is.

En die lokale wethouder of burgemeester kent al die clubs.

Emancipatie van een doelgroep zie je ook veel. Een voorbeeld daarvan is ook de website RITA (Report It Always) die is opgezet. Dit soort initiatieven moet je als overheid echt omarmen. Een deel van de oplossing zit ook in het emanciperen van de doelgroep. Daarmee voorkom je mogelijk ook herhaald slachtofferschap. Op een weerbare manier word je zichtbaar. Dat helpt aan het tegengaan van het probleem. Tuurlijk heb je het liefst dat mensen zich melden bij ADV's (anti-discriminatie voorzieningen) en politie maar diverse belangenorganisaties hebben samen dit platform RITA opgezet en mensen voelen zich er veilig bij.

De overheid heeft een voorbeeldfunctie. In dat opzicht is er veel beleid en wetgeving en situaties waar het enorm aan schort in queer veiligheid. Het zit verankerd in deze dingen. Dan is het aan ons, de rijksoverheid, om daar iets aan te veranderen. Overheid is ook één van de grootste werkgevers, zij kunnen een voorbeeldrol hebben. Binnen het rijk is er nu een pilot omtrent transitieverlof. Belangrijk dat dit uitmondt in standaard beleid, en dat het permanent wordt verankerd in cao-voorwaarden. Het rijk zou nog meer kunnen doen, denk aan inclusieve feestdagen als voorbeeld, zodat je bijvoorbeeld ook vrij kan nemen op Pride of IDAHOBIT (The International Day Against Homophobia, Biphobia and Transphobia). Maar de overheid is ook niet de samenleving. De overheid moet ook in gesprek blijven met de samenleving. Je mag ook best wat verwachten van samenleving. In sommige bedrijven heb je al transitieverlof. Maar ook plekken waar het minder goed loopt.

De rol van overheid moet zijn om minder te polariseren. Door bijvoorbeeld geen eerste en tweederangsburgers te creëren.

Binnen de overheid en ook de uitvoeringsorganisaties moeten we ook het juiste voorbeeld geven.

[Uitvoeringsorganisaties moeten] beter samenwerken met de doelgroep.

Continueren en versterken wat [uitvoeringsorganisaties] al doen.

Subsidie aan de alliantie moet in stand blijven. Juist de subsidie zorgt ervoor dat deze alliantie kan blijven bestaan. Het blijven financieren van het maatschappelijk middenveld is belangrijk voor het organiseren van de brugfunctie tussen individuele mensen en de overheid.

Politiek en gemeente hebben ook een rol in segregatie. Soms is het echt lastig uit te leggen dat op elke school per se een pridevlag moet hangen maar dat je dan daarna politici hoort zeggen dat er een integratieprobleem is bij moslims. Soms heb je dan het idee dat alles wat jou maakt niet oké is, maar dat alles wat iemand anders maakt zoals die is, dat moet je wel accepteren. Dat voelt oneerlijk.

Beleid aanpassen alleen is niet voldoende. De media, de politiek, de huiskamer, de school, et cetera zijn ook van belang.

Ik vind dat de overheid op het gebied van voetbal alles doet wat je moet doen om discriminatie tegen te gaan.

C. Bijdragen vanuit de stakeholders

En binnen gemeenschap moeten mensen de weg vinden als ze met onveiligheid maken hebben. Men heeft het idee dat er niks gedaan wordt, je kunt er ook niet altijd iets mee. Maar als je geen aangifte doet of het niet meldt, dat komt het ook niet in de statistieken. De belangrijkste ingang is de politie. En ook de antidiscriminatievoorzieningen (ADV's).

Onze rol is [...] mensen ondersteunen en begeleiden naar anti discriminatievoorzieningen, politie, gemeente, jongerenwerkers. [...] We zijn een discriminatieportaal met chatlijn.

Internetplatforms hebben zelf beleidsregels: *community* richtlijnen. Deze richtlijnen worden gehandhaafd doormiddel van technologie en menskracht. Hierdoor blijven de platforms veilig.

Internetplatforms hebben beleid met betrekking op het bestrijden van haat zaaien, pesten, minderjarigen en [te maken met de] Europese *Code of Conduct* (gedragscode). Doormiddel van een meldingssysteem en contentmoderatie. Een deel van dit systeem is gebaseerd op reactieve handhaving. Content kan worden verwijderd en *creators* worden verbannen.

Het is voor een internetplatform vanwege het verdienmodel [o.a. middels advertenties] belangrijk geen slechte naam te krijgen en zich goed aan de regels te houden.

[...] individuele gebruikers kunnen een melding doen [van o.a. haat zaaien] bij internetplatforms.

Mensen kunnen een melding doen bij toezicht-houders. [...] Meldingen kunnen gaan over haat zaaien.

Internetplatforms kunnen proactief beleid voeren om de zichtbaarheid van de lhbtq+ gemeenschap te vergroten.

Opmerkingen kunnen de *creators* op sommige internetplatforms zelf controleren. Zij kunnen bepaalde woorden of termen weren van hun eigen account.

Sommige internetplatforms werken samen met *creators*. *Creators* geven feedback op lhbtq+ beleid [van internetplatforms].

Internetplatforms kunnen ook bijdragen door uitleg te bieden over hun systeem aan bijvoorbeeld kleinere platforms of de overheid.

Ik denk dat sociale media een verantwoordelijkheid hebben in wat ze toestaan; tegelijkertijd is er heel veel meer nodig om de sociale norm te beïnvloeden, want die norm wordt bevestigd waar mensen ook zijn, online en offline.

Je hoort wel eens “alles wat online gebeurt is een afspiegeling van de maatschappij”. Enerzijds klopt dat, anderzijds kun je keuzes maken in design [van een internetplatform] zodat je geen vrijbrief hebt om alles wat de ether in geslingerd wordt aan miljoenen mensen voor te leggen.

Pesten en haatgedrag zijn brede sociale problemen. Wij kunnen niet voorkomen dat er pestgedrag plaatsvindt; we kunnen als internetplatforms wel met ons design sturen.

We willen meer toegang tot noodlocaties [voor asielzoekers] om daarmee onze positie duidelijk te maken als hulporganisatie.

We hebben duidelijke regels op ons platform, zeker als het gaat om discriminatie. Daar modereren we ook op. Moderatoren moeten weten wat *triggerende* woorden zijn. Aan de andere kant hebben we medewerkers vanuit de gemeenschap. We zijn ook bezig met hoe we omgaan met de bredere community op het platform en in de samenleving. Door middel van partnerships en partijen een platform te bieden help je ze bijvoorbeeld *hands on*.

Iets hoeft niet een overtreding van onze regels te zijn, maar een opmerking als “voor mij hoeft dit niet”, of “waarom moet je dit per se laten zien” [op online content van queer personen], kan voor mensen al enorm vervelend zijn, maar is niet per se een overtreding. Plat gezegd; je hebt het recht om onaardig te zijn, dat hoort ook bij vrijheid van

meningsuiting, maar het kan wel groot effect op anderen hebben. Er zijn regels nodig die algemeen toepasbaar zijn, waar geen speld tussen te krijgen is, op wat voor onderwerp dan ook. Maar zwart/wit beleid leent zich moeilijker voor een online platform, met *insider jokes*, niche dingen, daar zit de uitdaging ook. We weten dat we niet alles dat mensen vervelend vinden tegen kunnen gaan, en daarbij komt ook het andere perspectief kijken. Hoe maken we mensen weerbaar en geven we mensen zelf een handelingsperspectief. Je kan bijvoorbeeld filters instellen door bepaalde woorden in *comments* onder je eigen video te weigeren, of eerst alle *comments* kunnen goedkeuren voordat ze verschijnen, zodat we mensen ook een eigen handelingsperspectief geven.

De [regels op ons platform] bepalen we niet helemaal zelf. We winnen informatie in van experts. *Community guidelines* worden ontwikkeld in samenwerking met al die experts. We gaan structureel in gesprek met verschillende organisaties. Veel organisaties hebben zelf ook een account op ons platform dus zien zelf ook first hand wat er speelt en wat er nodig is.

[Als online platform zelf aangifte doen] is heel lastig in verband met privacy. Enige manier waarop we wel dingen kunnen doorspelen naar overheden is als er een wettelijk kader voor is; dus bijvoorbeeld gevaar voor leven, terrorisme, dat soort zaken. We krijgen wel eens verzoeken vanuit de politie, en ook al is iets verwijderd, er geldt een bewaringstermijn bij [ons platform]. Het contact met de politie daarin is heel goed, als het verzoek vanuit politie komt. Maar dat verzoek is afhankelijk van een aangifte, anders wordt er niks mee gedaan.

Wij [als online platform] maken zelf de keuze met wie we intensief samenwerken. Wereldwijd. In Nederland kiezen we expliciet voor lhbtq+ belangenorganisaties. [...] We kunnen ze niet meer op de feed laten zien dan andere accounts, maar we

kunnen ze wel handvaten geven, evenementen met ze organiseren, helpen met communicatiestrategie. We geven ze de tools zodat ze er zelf mee aan de slag kunnen.

Er zijn bepaalde elementen waar we [als online platform] voorlichting over kunnen geven. Bij de laatste verkiezingen hebben we bijvoorbeeld een mediawijsheid campagne gelanceerd bijvoorbeeld: hoe herken je AI gegenereerde content, om ook bewustwording te genereren.

Veel van hoe we met elkaar omgaan heeft ook met vaardigheden te maken. Hebben mensen door dat wat je [online] zegt voor iedereen zichtbaar is? Je zet je voordeur thuis niet open, maar digitaal moet je dat ook niet doen. We moeten mensen weerbaar maken en leren dat er veel ellende in de wereld op je af kan komen, en hoe je daar mee om moet gaan. Als je iets ziet wat niet kan, zeg er wat van, we moeten niet langer omstander, maar *bystander* zijn. Er ligt een belangrijke taak bij ouders, bij overheden, bij ngo's om bijvoorbeeld met publiekscampagnes mensen hier bewust van te maken.

[Wat we als internetplatform doen is] gebruikers op ons platform niet anders behandelen. Vormen van discriminatie zien en daarop acteren. Voornaamwoorden respecteren. Er is al een regel tegen bewust misgenderen. Maar dat is moeilijk te handhaven, want wanneer is het nou bewust.

We weten dat ongeveer 40% van de tieners iets rapporteert als ze iets zien [online] en in gelijke mate aan een volwassene vertelt als ze iets zien. Daar zit ruimte voor verbetering. Hier hebben ouders en voogden een rol. Als volwassene heb je de verantwoordelijkheid te praten met een tiener over wat ze zien en meemaken, dan is er ook meer ruimte om iets te vertellen. Het gaat om normstelling; als je dit ziet, online of offline, wat doe je dan?

[Wat we doen als maatschappelijke organisatie is] voorlichting [geven] aan andere groepen buiten gemeenschap. Voorlichting geven aan personeel van MBO, WMO, praktijkopleidingen. Zodat je zaadjes plant en mensen zich realiseren dat we er zijn en weten hoe groot de gemeenschap is. Dat mensen ook alert zijn op transgender personen, intersekse personen en mensen met hiv-infectie. Dus als je het niet weet, dan heb je niet goed gekeken. De voorlichting gaat ook over zelfmoordproblematiek et cetera, dat problematiek anders is dan bij hetero's. Je maakt andere dingen mee en dat heeft invloed op je leven.

Ouder-kind teams zouden meer kunnen betekenen. Zij kunnen ook bijeenkomsten organiseren. Genderdiversiteit is [echter] vaak een taboe.

Onze rol is [...] het middenveld zo goed mogelijk te helpen. [...] We hebben trainingen kunnen geven aan Veilig Thuis en hulpverleners.

We zijn in [onze stad] ook bezig met eerstelijnszorg, om die ook veel trainingen te geven over wat lhbtq of queer zijn betekent. [...] Educatie is zo belangrijk. Dat netwerk moet versterkt worden. Dus we pleiten voor nog meer ervaringsdeskundigheid (vanuit de vraag of je het mensen echt kan uitleggen als je zelf niet queer bent).

Onze rol is [...] het vergroten van kennis en sensitiviteit en de handelingsverlegenheid aanpakken.

Als je het hebt over iedereen in Nederland, dan vindt iedereen dat iedereen veilig moet kunnen zijn. Het is een mooi uitgangspunt om in gesprek te gaan. We willen allemaal dat kinderen veilig moeten opgroeien, iedereen vindt dat ouders een rol moeten spelen in seksuele opvoeding. Dus eerst zoeken we die *commonground*, en dan gaan we de diepte in.

De doelstelling is informatie en kennis verspreiden over asexualiteit in Nederland en deels ook daarbuiten. [...] Ook hebben we veel contact met internationale gemeenschappen. Daar werken we mee samen.

Alles wat met ervaringsdeskundigheid te maken heeft. [...] We geven voorlichting op bijvoorbeeld scholen, medische opleidingen, afdelingen van ziekenhuizen. Als voor een vraagstuk ervaringsdeskundigheid nodig is, dragen we daar graag aan bij.

Als ik iets zou kunnen doen, dan zou ik dit meer zichtbaar willen maken. Een docent heeft wel eens gezegd: "ik weet dat je dit meer representatief wil maken, maar doe het maar niet, want je krijgt zo veel over je heen." Afwijzingen et cetera. Ik zou heel graag iets willen doen aan het alleen voelen van mensen.

Onze organisatie [...] kan inhoudelijke kennis over bijvoorbeeld de DSA (Digital Services Act) delen. Er is een afdeling die zich bezighoudt met voorlichting. Ook het delen van rapporten en het koppelen van organisaties en netwerken behoort tot de mogelijkheden.

Om [regenboog]moeheid te omzeilen, proberen we [in de sport] thema's te combineren. De *believers* bereik je makkelijk, maar mensen die niet zo makkelijk een vlag ophangen niet. En door het te combineren in bijvoorbeeld OCIVI (Onze Club Is Voor Iedereen) is dat makkelijker. Als je ergens inclusie opplakt dan krijg je *believers*, maar de rest niet. Daarom 'positief sportklimaat', 'optimaal presteren' et cetera. Een conclusie van de Alliantie Gelijkspele is ook echt dat het beter werkt om het inclusie-verhaal te 'vermommen'. Ik vind dat goed te verantwoorden. Het gevaar is dan wel dat het verdwijnt.

Er zijn veel landelijke en lokale initiatieven ontwikkeld om dit thema in de praktijk verder te brengen. Veel stakeholders creëren een steeds steviger netwerk.

Het creëren van veilige plekken en bewustzijn binnen sportverenigingen is belangrijk, vooral omdat sport vaak binair is en kleedkamers een issue vormen. De steun voor genderneutrale kleedkamers neemt toe.

De aandacht moet structureel blijven, want zonder aanjaging kan het onderwerp wegzakken doordat mensen vaak denken dat discriminatie geen probleem bij hen is. [...] Er moet een basisniveau aan aandacht blijven zodat men niet pas handelt als er iets gebeurt. [...] Omdat discriminatie nu meer in beeld is, krijgen medewerkers er meer mee te maken. Maar als dit afzwakt, kan het moeilijker worden om aandacht voor dit thema vast te houden.

Eigenlijk wil je aan de preventieve kant zitten om mensen in en rondom stadions uiteindelijk zover te krijgen dat ze bewust zijn van wat ze doen en wat ze een ander aandoen met in hun ogen soms onschuldige woorden.

Als burger moeten we als gemeenschap elkaar vinden en er voor elkaar zijn. En als gemeenschap aangeven genoeg is genoeg. En als maatschappelijk actief onderdeel van die gemeenschap, zeg je ook: "hé jongens, je mag ook wel eens wat voor de rest van je *community* doen, *get of that couch*."

Ik denk ook door de inspanning van de nationaal coördinatoren zoals de NCDR (Nationaal Coördinator Discriminatie en Racisme) en de NCAB (Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding) dat de aandacht hoger is. Vergeet ook COC (Nederland) niet, die constant die politieke agenda naar voren schuift. Dat zorgt wel voor aandacht van het onderwerp.

Het gevoel gesteund te worden door je [sport-] team is belangrijk voor de veiligheidsbeleving. [...] Het gedrag van omstanders is cruciaal omdat meldingen zelden worden gedaan. [...] Meldingen bij formele instanties komen weinig voor; interne oplossingen bij [sport-]clubs zijn wenselijker.

We organiseren activiteiten om de doelgroep die zich ongehoord voelt een plek te bieden. Dat is heel erg fijn en een gevoel van thuiskomen.

Je hebt altijd voorlopers nodig, maar als vlaggendrager kan je de volgers kwijtraken. Ik zet meer in op verbinding. Ervan uitgaande dat er andere vlaggendragers zijn.

Ik zet mij op verschillende manieren in. Ik ben bestuurlijk actief. Ook draag ik uit dat mensen naar elkaar om moeten kijken en met een klein gebaar een groot verschil kunnen maken. Bijvoorbeeld op mijn werk.

Onze organisatie is heel snel en divers en van nature is een heel inclusieve omgeving ontstaan, maar we willen alsnog actief mensen een plek aanbieden. [...] Door middel van evenementen, kennisdeling, en meer nemen we die elementen en dragen die binnen de organisatie zelf uit; deze *space* is er voor iedereen. Dat wordt vanuit de organisatie zelf ondersteund. Het hebben van een veilige ruimte voor iedereen is heel belangrijk. Er zijn [veel leden]. Een deel bestaat uit '*allies*', die niet onderdeel uitmaken van de *community* maar ze wel een warm hart toedragen. Binnen de organisatie speel je daardoor een rol, en dat helpt met expertise bevorderen door de hele organisatie over de hele groep.

We hebben als organisatie een signalerend functie en een gidsfunctie. We zijn er ook om het bewustzijn te creëren voor lhbt-asielzoekers maar ook voor de medewerkers in de asielketen.

We kunnen goed meedenken om het bewustzijn [van mensen] verder te krijgen. [...] het gaat erom dat je iets moet hebben wat geïmplementeerd en gedragen wordt. Welke boodschap raakt welke groep, wat werkt wel en niet, ook in het meekrijgen van het grootste deel van de groep.

Onze rol is [...] naar de overheid te zorgen dat deze groep [transgender personen] ook meegenomen wordt in beleid en in de wet- en regelgeving om hen te ondersteunen en te beschermen. En de aanpak van discriminatie versterken. [...] We kloppen op deuren en signaleren.

Uit de monitor seksuele gezondheid van Rutgers; veel ouders vinden het een goed idee dat het besproken wordt. [Er is] nu ook een project voor ouders.

Wat wij moeten doen [als maatschappelijke organisatie] is zichtbaar blijven, proberen bruggen te bouwen en in gesprek blijven, zelfs al is het eng of moeilijk.

Wij hebben bewust gekozen om onze energie niet te investeren in de partij met de grootste weerstand, want dat heeft geen effect, maar in plaats daarvan in te zetten op mensen binnen de organisatie door leiders op te leiden. Dat is de bijdrage die wij nu leveren.

We hebben een keer taxichauffeurs met queer personen in gesprek laten gaan, dan komen ze erachter dat ze veelal dezelfde soort ervaringen hebben met discriminatie.

We moeten duidelijkere sociale normen hebben, herbevestigen en uitdragen met elkaar. [...] Het gaat erom dat je door normstelling schadelijk gedrag voorkomt.

Zichtbaarheid is belangrijk. Consistentie is belangrijk. Blijven herhalen tot het niet meer nodig

is. Onze samenwerking met [lhbtq+ belangenorganisaties] is een voorbeeld van die consistentie; ja, Pride is een belangrijk moment; maar we besteden hier het hele jaar door aandacht aan.

Ik geloof dus niet dat het slechter wordt, maar misschien dat we de focus meer op jongere mensen moeten leggen. Dat zou kunnen, zij zijn immers de toekomst. Hen moet je goede voorbeelden en ruimte geven. Je ziet al in steeds meer kerken dat jongeren meer worden betrokken. Kerkenraden bestaan tegenwoordig ook steeds meer uit jongeren.

Wij zijn een voorstander van zelfverdediging. Zodat wij ons op een fatsoenlijke manier binnen de kaders van de wet kunnen verdedigen. Dat biedt ook vrijheid. De politie kan niet overal zijn en we zijn een groot voorstander van de legalisering van pepperspray. Dit zal een uitkomst voor onze doelgroep zijn.

Soms wil je specifieke interventies voor specifieke groepen inzetten. Daarvoor de balans zoeken. Oké, iedereen moet zichzelf kunnen zijn, maar wat betekent dat voor specifieke groepen? Soms is het belangrijk om onderscheid te maken, soms is belangrijk om het algemeen te houden. Er zijn ook bepaalde systemen die je inclusiever en veiliger kan maken voor bepaalde mensen.

[De rol van onze organisatie is] onderzoek doen om kennisleemten op te vullen. Ook nagaan wat wel zou kunnen werken. *Community building* om *safe spaces* te creëren. Daar zit de overheid niet bij. Een positief beeld neerzetten over [lhbtq+ personen] en de verscheidenheid laten zien. Daarnaast kan [onze organisatie] ook echt die brugfunctie zijn naar de overheid.

Belangrijkst voor nu is onderzoek naar huiselijk geweld, maar ook de zorg- en beveiligingsketen hier alert op maken over de prevalentie bij deze groep slachtoffers.

Nu moet je actie ondernemen. Je moet niet over dingen heen stappen maar je moet actie ondernemen, met elkaar iemand aanspreken, opkomen voor een ander, dat je dan in actie komt, met elkaar iemand aanspreekt bij de scheidsrechter of een teamgenoot.

Ik probeer echt als ambassadeur en als kwartiermaker mijn stem te laten spreken. Mijn ervaringen te delen, zowel positief als negatief, en door het hele land [...] te laten zien wat we doen en wat we willen bereiken. Dat is wat ik doe en wat ik probeer.

De kracht van sport en de kracht van de bond moeten we laten zien. We hebben 1,2 miljoen leden en elk weekend zijn er 10 miljoen mensen bezig met dit spel. Ik denk dat we daarmee best een onderdeel kunnen zijn van het oplossen van het probleem.

D. Risico's bij de vervolginzet

[In het meekrijgen van het grootste deel van de groep] is het belangrijk dat je dingen niet doordrukt van bovenaf, want daardoor krijg je weerstand.

Meer zichtbaarheid is niet de oplossing, dat is juist het probleem. Maar dat wil niet zeggen dat we onzichtbaar willen zijn, dat juist niet. We willen een balans vinden.

We willen graag acceptatie van mensen die negatief tegenover onze seksuele voorkeur staan. Die mensen worden nu gebombardeerd met allerlei symbolen. Wat belangrijk is om te benadrukken: mensen denken dat wij deze dingen zeggen omdat we ons willen verbergen om geaccepteerd te worden. Dit is niet het geval. We komen voor onze doelgroep op. Maar we maken ons wel zorgen. We vinden dat we pas op de plaats moeten maken. Dat is juist het teken van emancipatie. Het is juist sterk als je dit doet.

Je hebt natuurlijk die mensen die vinden dat het te vroeg is, of te veel in je gezicht wordt geduwd.

Tieners die ik spreek merken dat er ook wel heel erg op gedrukt wordt vanuit school dat je na moet denken over je genderidentiteit en wat die is. Belangrijk is om in te zetten op *allies*, dus “wie vindt het leuk om...” in plaats van “je mag niet...”

Het is belangrijk om strijdbaar te zijn, maar ook zeker om de verbinding te blijven zoeken. De manier waarop je een gesprek aangaat verschilt gewoon heel erg per persoon.

Wat een kwetsbaar punt is, is dat de platforms zelf dienen te rapporteren en maatregelen te nemen. De systeem-risicoverplichtingen zijn zeer open geformuleerd. Daardoor kan er veel discussie ontstaan wanneer men nu wel of niet aan deze verplichtingen voldoet. Zeker als platforms minder meewerkend zijn kan die discussie oplaaien. Wat nog onduidelijk is hoe de Europese Commissie (EC) gaat handelen als grote platforms niet willen meewerken en waarborgen gaan afschaffen. In principe is het dan aan de EC om te gaan handhaven. Maar hoe zal handhaving van die open normen uitpakken? Dat is waar het spannend wordt.

Ik weet ook dat er in sommige rapporten verhalen met een baard, om het zo maar even te zeggen, terugkomen. Daar moet je voor waken. Iemand die in zijn leed vastzit van twintig jaar geleden dat is niet meer altijd representatief. Dat leed mag er zijn en dat is kennelijk niet goed opgepakt of verwerkt, maar je moet er wel voorzichtig mee zijn. Die zaken die bij de politie en het OM in het heden worden aangedragen zou naar gekeken moeten worden. Strikt gezien zijn sommige zaken ook geen discriminatiezaak geweest.

In Amsterdam heeft de gemeente ook zoveel aandacht besteed om de aanpak tegen lhbtq+ geweld te ontwikkelen. Wij hebben als OM ook

wel gezegd, ook naar aanleiding van de Maccabirellen waarbij Joodse mensen zich niet veilig voelden, dat het goed is om de aanpak hier te ontwikkelen maar om het zo spoedig mogelijk generiek te gaan toepassen. Omdat het kan creëren dat groepen zichzelf achtergesteld voelen als er heel veel ruchtbaarheid wordt gegeven aan een aanpak. Dat mensen dan denken waarom niet voor onze doelgroep? Dat kan ook schadelijk zijn. Specifieke nuances aanbrengen in beleid is niet erg, maar waak voor het polariserende effect van dit soort acties. Dan ben je verder van huis. Je wilt nooit een *rat race* creëren tussen verschillende discriminatiegronden. We hebben ook aangeven bij de gemeente dat ze bij de presentatie en communicatie van deze aanpak ook moeten aangeven, aan de voorkant, dat wanneer andere groepen deze zelfde problematiek ervaren er een soort gelijke aanpak gecreëerd zal worden. Zodat je dat gevoel zoveel mogelijk wegneemt.

Het is goed om een specifieke aanpak te creëren maar ook belangrijk om in je communicatie en oplossing die algemeenheid te benadrukken. Om aan te geven, elke doelgroep, heeft last van discriminatie en geweld. Zodat mensen zien het is iets wat we als politie en openbaar

ministerie generiek bestrijden. In theorie kan dit ook een saamhorigheid creëren. In Nederland pakken wij de enkelingen aan die discrimineren. Daar hebben we allemaal last van. Dat is de boodschap die idealiter verteld moet worden. Dat we dat dus anti-polariserend moeten doen.

Als vertrekpunt kiezen we bij beleid vaak dat maatschappelijke acceptatie voorkomt uit kennis terwijl we weten dat het niet zo is. Je kan blijven uitleggen dat mensenrechten voor de ene groep niet ten koste gaat van de andere groep. Het is geen taart die je moet verdelen.

In het aanpakken van dit soort thema's als discriminatie wordt altijd uitgegaan van de sterke schakels. De mensen die wel willen leren. Maar hoe bereiken we de zwakke schakels? Dan heb je ook nog dat de kennis er soms wel is maar dat er nog geen verandering is in gedrag.

Inzichtelijk maken door middel van onderzoek welke interventies werken specifiek en welke niet?

De groep die zich negatief uitlaat tegen lhbtqi+ personen is ook geen homogene groep. Dat maakt interventies niet makkelijker.

Bijlagen

Bijlage A: Overzicht van perspectieven en organisaties van geconsulteerde stakeholders

Antidiscriminatievoorziening Amsterdam, Autoriteit Consument & Markt, Beleidsmedewerkers, Bi-plus Nederland, Centraal Opvang Asielzoekers, COC Nederland, College voor de rechten van de mens, Commissariaat voor de media, Discriminatie.nl, Diversion, Dienst Justitiële Inrichtingen, Documentairemakers, Ervaringsdeskundigen, Ervaringsdeskundige Gereformeerde Gemeente, Gemeente Amsterdam, Genderpraatjes, Google, HIV vereniging Nederland, Huis voor de Sport Groningen, Immigratie en Naturalisatiedienst, John Blankenstein Foundation, Jong & Out, JPride, Kenniscentrum Sport en Bewegen, Koninklijke Nederlandse Hockey Bond, Koninklijke Nederlandse Voetbalbond, LGBT Asylum Support, Meld.Online Discriminatie, Movisie, Mulier Instituut, Nationaal Coördinator Discriminatie en Racisme, Nederlandse Organisatie Aseksualiteit, NOC*NSF, Nederlandse Volleybalbond, Oranjekerk Amsterdam, Openbaar Ministerie, Politie, Regenboogloket, RITA, Roze Leeuw, Rutgers, Sex Matters, School's Out, Slachtofferhulp Nederland, Snap, Stichting NNID - Expertisecentrum seksediversiteit, Stichting Maruf, Stichting Roze50+ Nederland, Stichting School en Veiligheid, Stichting Verscheurd, Team Sportservice, Tiktok, Transgender Netwerk, Universiteit van Nederland, Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum/Risbo, Wijdekerk

Bijlage B: Vragenlijst voor interviews en focusgroepen

- Wat is uw perspectief vanuit uw rol en/of organisatie op lhbtq+ veiligheid?
- Waar denkt u aan bij veiligheid als het gaat om lhbtq+? Wat betekent het woord veiligheid voor u?
- Welke ontwikkelingen en trends ziet u met betrekking tot lhbtq+ veiligheid?
- Wat zijn volgens u in de huidige situatie de problemen?
- Wat zijn de onderliggende oorzaken?
- Wat zouden we als maatschappij volgens u per se moeten bereiken?
- Kunt u aangeven waarom dat het ambitieniveau moet zijn?
- Hoe ziet u de rol van de overheid hierin?
- Wat zou u daar zelf aan willen en kunnen bijdragen?

Bijlage C: Overzicht van feiten en cijfers

Ontvangen onderzoeken

De Wit, N., Jak, L., Cremers, R., Elling, A., Deekman, A., Gazzah Geerdes, M., Anselma, M., De Kwaasteniet, R., Visser, T., Verwey-Jonker Instituut, Movisie, Mulier Instituut, LKCA, Broekroelofs, R., Felten, H., Kros, K., & Zwart, O. D. (2023). *Verkenning Discriminatie en Racisme in Sport en Cultuur* (By Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme). https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2023/12/222430_Verkenning-discriminatie-en-racisme-sport-cultuur.pdf (Deze verkenning gaat in op de stand van discriminatie en racisme in verschillende maatschappelijke sectoren.)

Hiv stigma in Nederland 2020-2007: veranderingen in de tijd. (2021, May 7). Hiv Vereniging. <https://www.hivvereniging.nl/en/pozandproud/blog/13536-hiv-stigma-in-nederland-2020-2007-veranderingen-in-de-tijd> (De factsheet toont data over PrEP-gebruik en gaat in op stigma's ervaren door mensen met HIV.)

Hopman, M., Harnam, G., De Jonge, H., Van Den Heuvel, L., Kinderombudsvrouw, Kinderombudsman, & Kalverboer, M. (2022). In eenzaamheid gepest. In *Kinderombudsman* (KOM007/2022; pp. 2-65). <https://www.kinderombudsman.nl/system/files/publications/2022-Publicatie%20aanmaken/rapport%20In%20eenzaamheid%20gepest.pdf> (In het rapport stelt de Kinderombudsman dat er een brede aanpak moet komen waarin ook aandacht is voor pesten in de buurt, online en op het sportveld.)

Huijnk, W., & Beusekom, G. (2021). Wat maakt het verschil? Over het welzijn, de sociale relaties en de leefstijl van lesbische, homoseksuele en biseksuele jongeren. Sociaal en Cultureel Planbureau. <http://dx.doi.org/10.48592/1342> (Dit rapport brengt de stand van zaken in beeld op het gebied van het welzijn, de kwaliteit van sociale relaties en leefstijl(problematiek) van jongeren van 11 tot en met 16 jaar met verschillende seksuele oriëntaties.)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022, Augustus 22). *Evaluatie programma Veilige Steden. Rapport* | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/08/22/evaluatierapport-veilige-steden> (Het rapport evalueert het Programma Veilige Steden. Het programma richt zich op het stimuleren en ondersteunen van gemeenten bij hun lokale aanpak voor het bevorderen van de (sociale) veiligheid van vrouwen en meisjes.)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022, Augustus 22). *Regenboogsteden 2019-2022. Rapport* | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/08/22/evaluatierapport-regenboogsteden> (Het rapport bevat een evaluatie van activiteiten en opbrengsten in het kader van de Regenboogaanpak. Het programma Regenboogsteden ondersteunt, begeleidt en stimuleert gemeenten om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van lhbtq+ inwoners te bevorderen.)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022, Mei 16). *Bijlage 3 - SCP Publicatie Opvattingen seksuele en genderdiversiteit in NL en EU. Rapport* | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/05/16/bijlage-3-scp-publicatie-opvattingen-seksuele-en-genderdiversiteit-in-nl-en-eu> (Dit rapport laat op basis van nationale en internationale representatieve bevolkingsstudies zien wat de opvattingen in Nederland en Europa zijn over genderdiversiteit.)

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022a, July 15). Bijlage 2 - SCP Publicatie LHBT Monitor 2022. *De leefsituatie van LHBTers in Nederland*. Rapport | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/07/15/bijlage-2-scp-publicatie-lhbt-monitor-2022-de-leefsituatie-van-lhbters-in-nederland> (De monitor gaat in op de vragen: in hoeverre verschilt de leefsituatie van lhbt-personen van die van cisgender (niet-transgender) heteroseksuele personen en in hoeverre is er sprake van verandering in deze leefsituatie over de afgelopen jaren? Er wordt daarbij gekeken naar de leefsituatie op terreinen, zoals veiligheid, participatie en gezondheid.)
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2024, November 7). *Lhbtqi+ monitor 2024*. Rapport | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/11/06/rapport-lhbtqi-monitor-2024> (In deze monitor wordt de leefsituatie van lhbtqi+ personen in Nederland beschreven en vergeleken met die van cis-hetero personen. Ook wordt er gekeken naar opvattingen over lhbtqi+ personen onder de Nederlandse bevolking.)
- Mor, K., Gündemir, S., & Van Der Toorn, J. (2024). Celebrating the “Invisible”: The role of organizational diversity approaches on attracting and retaining LGBTQ + talent. *Journal of Business and Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s10869-024-09975-2> (Dit onderzoek gaat over diversiteitsbenadering en identiteitsbewustzijn bij organisaties en hoe daarmee de veiligheid en acceptatie van lhbtqi+ personen wordt vergroot.)
- Morgenroth, T., Kirby, T. A., & Van Der Toorn, J. (2024). Heteroprofessionalism: the power of the Gender/Sex binary in the workplace. *Current Opinion in Psychology*, 60, 101908. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2024.101908> (Dit onderzoek gaat in op lhbtqi+ identiteiten en de huidige normen binnen werkomgevingen die vaak zijn ontstaan vanuit een cis-heteroseksuele norm.)
- Morgenroth, T., Van Der Toorn, J., Pliskin, R., & McMahon, C. E. (2023). Gender nonconformity leads to identity denial for cisgender and transgender individuals. *Social Psychological and Personality Science*, 15(1), 46–59. <https://doi.org/10.1177/19485506221144148> (In dit onderzoek wordt nader onderzoek gedaan naar genderdiscriminatie tegen gender-nonconforme mensen.)
- Nuance door Training & Advies & NINSA. (2024). *De werking van woorden als wapen* (By Transgender Netwerk). <https://ntadvies.nl/media/1079/2024-de-werking-van-woorden-als-wapen.pdf> (De publicatie behandelt de groeiende verruiming van het publieke debat in Nederland, waarbij de ondergrens van acceptabele uitspraken over minderheden zoals transgender personen, joden en moslims lijkt gedaald.)
- Stutterheim, S. E., Kuijpers, K. J. R., Waldén, M. I., Finkenflügel, R. N. N., Brokx, P. a. R., & Bos, A. E. R. (2022). Trends in HIV stigma experienced by people living with HIV in the Netherlands: A comparison of Cross-Sectional Surveys over time. *AIDS Education and Prevention*, 34(1), 33–52. <https://doi.org/10.1521/aeap.2022.34.1.33> (In deze studie wordt onderzocht hoe de prevalentie van hiv-stigmatisering in Nederland in de loop van de tijd is veranderd.)
- Van Der Toorn, J. (2018). *Naar een inclusieve werkvloer: seksuele oriëntatie en gender identiteit op het werk* (By Workplace Pride Stichting). (Inaugurale rede gehouden door Prof. dr. Joanneke van der Toorn bij de aanvaarding van de positie van bijzonder hoogleraar “LGBT Workplace Inclusion” aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Universiteit Leiden)

Van Der Toorn, J., Pliskin, R., & Morgenroth, T. (2020). Not quite over the rainbow: the unrelenting and insidious nature of heteronormative ideology. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 34, 160–165. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2020.03.001> (Dit onderzoek gaat in op de heteronormatieve norm en sociaal-psychologische mechanismen die bijdragen aan het in stand houden ervan.)

Van Oosterhout, E. & Transgender Netwerk Nederland. (2018). *Overall op je hoede: Geweld tegen transgender personen in Nederland* [Report]. <https://www.transgendernetwerk.nl/wp-content/uploads/2023/07/Overall-op-je-hoede-Geweld-tegen-transgender-personen-in-Nederland-TNN2018.pdf> (In dit onderzoek is gekeken met welke vormen van geweld transgender personen te maken hebben gehad in 2018.)

Visser Tessa, Cremers, R., & Elling, A. (2023). Ondersteuning gemeenten bij vergroten lhbt+ acceptatie op sportclubs: Evaluatie pilot Alliantie Gelijkspelen 4.0. In Mulier Instituut. Mulier Instituut. <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=11297&m=1681895292&action=file.download> (In dit rapport staan de volgende onderzoeksvragen centraal: Hoe verliep de uitvoering van de procesbegeleiding bij gemeenten en de inzet op lhbt+ acceptatie op sportverenigingen? Wat zijn de opbrengsten van de pilottrajecten en waar liggen verbeterpunten?)

Open bronnen

A long way to go for LGBTI equality. (2020). [Report]. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2811/582502> (Dit rapport presenteert bevindingen over LGBTI-mensen in de EU en Noord-Macedonië en Servië.)

Act4Respect. (n.d.). Het G-woord: relatie tussen gender en geweld. In Factsheet. <https://prod-cdn.atria.nl/wp-content/uploads/sites/3/2019/12/05162032/Het-G-woord-relatie-tussen-gender-en-geweld.pdf> (Deze factsheet gaat in op de aanpak van fysiek, seksueel en cybergeweld bij jongeren en jongvolwassenen en sluit af met tips voor een gender sensitieve aanpak van geweld.)

Akkermans, M., Derksen, E., Kennis, M., Kloosterman, R., & Moons, E. (2024). *Veiligheidsmonitor 2023*. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/veiligheidsmonitor-2023?onpage=true> (De Veiligheidsmonitor 2023 [is] gebaseerd op een grootschalige enquête onder de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder.)

Brammer, K., Klijn, A., Kruis, T., Van Den Berg, K., Pijpers, R., Joemmanbaks, F., Van Der Hoeve, R., Van Werkhoven, J., Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Panteia, Movisie, Ipsos I&O, & Bijl, R. (2024). *Lhbtq+ Monitor 2024*. In *Lhbtq+ monitor 2024* [Monitor]. Panteia. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2024-11/Lhbtq+%2B%20monitor%202024.pdf> (In deze monitor wordt de leefsituatie van lhbtq+ personen in Nederland beschreven en vergeleken met die van cis-hetero personen. Ook wordt er gekeken naar opvattingen over lhbtq+ personen onder de Nederlandse bevolking. Deze monitor bouwt voort op eerdere edities die het SCP in voorgaande jaren uitvoerde.)

Calderon-Cifuentes, A. (2023). *Anti-Trans Violence Reporting Tool: Uwazi Guidelines for Trans Rights advocacy* (Freya Watkins & Mags Clarendon, Eds.). TGEU. <https://www.tgeu.org/files/uploads/2023/11/TGEU-Anti-Trans-Violence-Reporting-Tool-Uwazi-Guidelines-for-Trans-Rights-Advocacy.pdf> (Deze set richtlijnen is bedoeld om te helpen bij het effectief organiseren, analyseren en delen van cruciale informatie over mensenrechtenschendingen.)

- CBS. (2023, January 12). Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022. Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld En Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag 2022 | CBS. <https://longreads.cbs.nl/phgsg-2022/> (In deze monitor worden verschillende vormen van huiselijk geweld en seksueel geweld besproken.)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024, December 11). 1 op 10 LHBTQIA personen slachtoffer van geweld. Centraal Bureau Voor De Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/50/1-op-10-lhbtqia-personen-slachtoffer-van-geweld#:~:text=Van%20de%20LHBTQIA%20personen%20die,van%20de%20niet%20DLHBTQIA%20slachtoffers>. (In 2023 werd 10 procent van de LHBTQIA personen slachtoffer van geweld, tegenover 6 procent van de rest van de Nederlandse bevolking. Ook bij andere vormen van criminaliteit waren LHBTQIA'ers vaker slachtoffer. Vooral personen met een non-binaire genderidentiteit zijn vaak slachtoffer.)
- COC, Bi+ Nederland, Transgender Netwerk, & Nederlandse Organisaties voor Seksediversiteit [NNID]. (2024). ACTIEPLAN: Veiligheid voor de regenbooggemeenschap. <https://www.transgendernetwerk.nl/wp-content/uploads/2024/03/ctieplan-JV-DEF-web.pdf> (Lhbt+ personen krijgen in Nederland veel te maken met geweld en discriminatie. Het actieplan stelt 13 maatregelen voor om de aanpak van discriminerend geweld te intensiveren.)
- COC. (2023). Regenboog Stembusakkoord 2023. <https://coc.nl/wp-content/uploads/2023/11/COC-Regenboogakkoord-2023-DEF.pdf> (Het akkoord is gericht op maatregelen die lhbtq+ emancipatie bevorderen en is ondertekend door D66, VVD, GroenLinks, PvdA, Volt, BBB en SP.)
- De Muijnck, J. A., Schoonbeek, I., Snippe, J., Pieper, R., & Breuer&Intraval. (2024). De regenboog kleuren: Evaluatie van het Actieplan Veiligheid Lhbt 2019-2022. In Breuer&Intraval – Evaluatie Van Het Actieplan Veiligheid Lhbt 2019-2022 [Report]. (De evaluatie beoogt inzicht te bieden in de kwaliteit van de beleidslogica van het Actieplan Veiligheid Lhbt 2019-2022 en het bijbehorende totstandkomingsproces.)
- European Commission, & Dalli, H. (2023). On the implementation PROGRESS REPORT of the LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025 [Progress report]. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2838/638612> (Dit voortgangsrapport presenteert de implementatie van de LGBTIQ-strategie op EU-niveau in de periode tot februari 2023, en beschouwt enkele ontwikkelingen op nationaal niveau.)
- European IDAHOT+ Forum 2024. (2024). The Future of Freedom and Equality in Europe: Ministerial Declaration. <https://rm.coe.int/2024-idahot-political-declaration/1680afb15d> (De ondertekenende Europese regeringen op het Europese IDAHOT+ Forum 2024 hebben bekrachtigd dat zij zich inzetten om de discriminatie, het geweld en de haat tegen LGBTIQ+ personen in Europa en daarbuiten te bestrijden, zowel in fysieke ruimtes als in de digitale wereld.)
- Feiten en cijfers over lhbtq+ op een rij. (2024, January 18). Movisie. <https://www.movisie.nl/publicatie/feiten-cijfers-lhbtqia-rij> (De handreiking bevat feiten en cijfers rond de belangrijkste vraagstukken over lesbische, homoseksuele, bi+, transgender, intersekse en queer personen.)
- Henry, N., & Beard, G. (2024). Image-Based Sexual Abuse Perpetration: A scoping review. Trauma Violence & Abuse, 25(5), 3981–3998. <https://doi.org/10.1177/15248380241266137> (Beeld gebaseerd seksueel misbruik (IBSA) verwijst naar het zonder toestemming creëren, maken of delen van intieme beelden, inclusief het dreigen met het delen van beelden. Deze verkennende review consolideert en synthetiseert de bestaande kennis over de gepleegde IBSA tegen volwassenen.)

- Hoofdlijnenakkoord HOOP, LEF EN TROTS. (2024). Europese Berichtgeving Eerste Kamer. https://eerstekamer.nl/9370000/1/j4nvjlhjvvtgeu4_j9vkvsvji1pf4wd/vmdapog6okzu (P. 23: Persoonlijke vrijheden worden versterkt. Er worden maatregelen genomen tegen geweld gericht tegen lhbtq+'ers. Om (kwetsbare) jongeren te beschermen die worden gedwongen om hun seksuele gerichtheid te onderdrukken, wordt een effectieve aanpak geïntroduceerd. Er wordt daadkrachtig opgetreden tegen degenen die zich schuldig maken aan discriminatie, racisme, antisemitisme en moslimhaat, zowel op straat als online.)
- Jacobs, P. (2022). Transgender achter de deur. *Nederlands Tijdschrift Voor Strafrecht*, 3(5), 268–278. <https://doi.org/10.5553/nts/266665532022003005003> (Dit onderzoek gaat in op de groep transgender gedetineerden, de bejegening door medegedetineerden en personeel en de mogelijkheden voor medische zorg in de inrichting.)
- Jansen, S. & COC Nederland. (2018). DE BEOORDELING VAN LHBTI ASIELAANVRAGEN IN NEDERLAND NA DE ARRESTEN XYZ EN ABC (Mark Beijlsmit & Linus Hesselink, Eds.). <https://www.coc.nl/wp-content/uploads/2018/08/Trots-of-Schaamte-rapport-LHBTI-asielbeleid-van-Sabine-Jansen-voor-COC-NL-juni-2018-definitieve-versie.pdf> (Het rapport gaat in op de manier waarop de IND omgaat met aanvragen van lhbt asielzoekers en met specifieke problemen die samenhangen met zulke aanvragen.)
- Jansen, S., COC Nederland, & EUROPEES ASIEL, MIGRATIE EN INTEGRATIEFONDS (AMIF). (2022). TROTS OF SCHAAMTE? HET VERVOLG. <https://www.coc.nl/wp-content/uploads/2022/06/Trots-of-Schaamte-het-vervolg-digitale-versie-2022.pdf> (Vervolg op het eerdere rapport en gaat in op het beoordelen van de geloofwaardigheid van de seksuele gerichtheid van lhbt asielzoekers.)
- Kaptein, K. J. (2019). Bijbelse bezinning op homoseksualiteit. In *Rapport* (Vol. 2, pp. 3–18). https://www.jeugdwerkhgijsselmuiden.nl/uploads/downloads/Een_Bijbelse_bezinning_op_homoseksualiteit.pdf (Rapport van de Hersteld Hervormde Kerk dat gaat over homoseksualiteit en de omgang met gemeenteleden.)
- Kennis, M. (2024, December 11). Slachtofferschap en veiligheidsbeleving LHBTQIA personen. Centraal Bureau Voor De Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/slachtofferschap-en-veiligheidsbeleving-lhbtqia-personen> (Cijfers uit de Veiligheidsmonitor 2023 geven inzicht in het slachtofferschap en de veiligheidsbeleving van lhbtqia personen.)
- Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating. (2024). Persbericht. <https://www.huwelijksdwang-enachterlating.nl/wp-content/uploads/2024/06/LKHA-24002-DEF-persbericht-Ook-man-en-lhbtqA-personen-slachtoffer-van-huwelijksdwang-en-achterlating-003.pdf> (Het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (LKHA) heeft een landelijke campagne gelanceerd ter voorkoming van huwelijksdwang en achterlating in het buitenland. Hierbij was aandacht voor lhbtq+ personen die vanwege hun kwetsbare positie risico lopen.)
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2023). Onderzoek seksueel grensoverschrijdend gedrag. Rapport | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/03/22/bijlage-rapportage-publieksmonitor-nationaal-actieprogramma-aanpak-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-en-seksueel-geweld> (I&O Research heeft onderzoek gedaan naar het sentiment dat er rond seksueel grensoverschrijdend gedrag leeft in Nederland en naar de posities die verschillende Nederlanders hierover innemen.)

- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2023). *Verdieping intersectionaliteit - Deel 2. Rapport* | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/04/05/verdieping-intersectionaliteit-deel-2> (Dit handelingskader is speciaal ontwikkeld voor beleidsmedewerkers van de Rijksoverheid en biedt inzicht in de verschillen tussen een generieke, specifieke en intersectionele benadering in beleid.)
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2023). *Zelf toepassen van intersectionaliteit in beleid - Deel 4. Rapport* | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/04/05/zelf-toepassen-van-intersectionaliteit-in-beleid-deel-4> (Dit document is een sjabloon van het door ECHO, Expertisecentrum Diversiteitsbeleid (ECHO) ontwikkelende handelingskader.)
- Movisie (2022). *Onzichtbaar Geweld: Lhbt+ en huiselijk geweld*. In HANDREIKING LHBTI+ EMANCIPATIE [Report]. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2022-04/Onzichtbaar-Geweld-lhbt-en-huiselijk-geweld.pdf> (Deze handreiking is gericht op professionals, werkzaam binnen het veld van huiselijk geweld en kindermishandeling, en biedt (specifieke) kennis over lhbt+ en huiselijk geweld.)
- Nationaal Coördinator Tegen Discriminatie En Racisme. (2024, October 29). *Nationaal Programma 2023*. Nationaal Coördinator Tegen Discriminatie En Racisme. <https://www.bureauncdr.nl/nationaal-programma-2023> (Het Nationaal Programma bevat de meerjarenagenda van de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme.)
- Peers, S. & Human Rights Centre, University of Essex. (2013). *The EU Directive on Victims' Rights (2012/29/EU) And homophobic and transphobic crime victims*. <https://www.ilga-europe.org/files/uploads/2022/04/Guidelines-transposition-EU-Crime-Victims-Directive-homophobic-transphobic-hate-crimes.pdf> (De richtlijn is van toepassing op elke EU-lidstaat, behalve Denemarken (dat gebonden blijft aan het Kaderbesluit); lidstaten zijn verplicht deze uiterlijk 16 november 2015 toe te passen.)
- Poláček, R., Le Déroff, J., & ILGA-Europe. (n.d.). *ILGA-Europe toolkit for training police officers on tackling LGBTI-phobic crime*. In ILGA-Europe. <https://www.ilga-europe.org/files/uploads/2022/04/toolkit-training-police-officers-tackling-LGBTI-phobic-crime.pdf> (Deze publicatie gaat over hoe trainingen voor politiekorpsen ingevuld kunnen worden en hoe op lgbt personen gerichte haatmisdrijven kunnen worden aangepakt.)
- Transgender Europe. (2023). *Trans murder monitoring 2023*. <https://www.msf.org/sites/default/files/2023-11/Trans%20Murder%20Monitor.pdf> (Trans Murder Monitoring monitort, verzamelt en analyseert systematisch rapporten van moorden op transgenders en genderdiverse personen wereldwijd.)
- Veldkamp, C., Van Huizen, N., Beerepoot, R., & Ipsos I&O. (2025). *Onderzoek naar doelgroepen voor meerouderschap en meerpersoonsgezag*. In *Rapport Ipsos I&O* (Report No. 2025/037). Ipsos I&O. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3441/3496-onderzoek-naar-doelgroepen-voor-meerouderschap-en-meerpersoonsgezag-samenvatting.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (De Argumentenfabriek heeft in kaart gebracht welke problemen er spelen, waarden die zwaar wegen en wensen die mensen hebben als het gaat om meerouderschap)
- Wodc. (2024, March 20). *Richten op de regenboog*. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3351> (Het rapport gaat over onderzoek naar daders en prevalentie van geweld tegen LHBTQ-persoon(en).)

Dit is een uitgave van
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
en het Ministerie van Justitie en Veiligheid

Bezoekadres
Rijnstraat 50 | 2511 XP Den Haag
Turfmarkt 147 | 2511 DJ Den Haag

Postadres
Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

December 2025